

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

TÜRK MASALLARININ YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE
OKUMA METNİ OLARAK UYARLANMASI

Ali ÖZDİN

Danışman

Doç. Dr. Murat ATEŞ

Konya 2020

TEŞEKKÜR

Çalışmanın teşekkür bölümünde her Şeyden önce yüksek lisans eğitimim boyunca Türkçe alanında akademik bir çalışma yapabileceğim konusunda beni cesaretlendiren, benden desteklerini esirgemeyen, ihtiyacım olduğu her an bana yol gosteren, minnet ve vefa borcumun bitmeyeceği saygıdeğer danışmanım Doç.Dr. Murat ATEŞ'e teőekkürlerimi borç bilirim.

Hayatım boyunca bana maddi ve manevi her konuda her desteği sunan saygıdeğer babam Akif ÖZDİN'e, kıymetli annem Nurten ÖZDİN'e ve değerli kardeşim Onur ÖZDİN'e ayrıca bir teőekkürü borç bilirim.

Desteklerini her zaman hissettiğim Arő.Gör. Handan ÇELİK'e ve değerli arkadaşlarım Abdulgafur IŞIK, Ayőe Tuğçe ÖZET ve Zehra ŞAHİN'e de sonsuz teőekkürler ederim.

Ali ÖZDİN

KONYA, 2020

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TEZ KABUL	v
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	vi
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vii
KISALTMALAR	viii
TABLolar LİSTESİ	ix
ÖZET	x
ABSTRACT	xii
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Konusu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Varsayımlar (Sayılıtlar)	5
1.5. Sınırlılıklar	6
BÖLÜM 2	7
KURAMSAL ÇEVRE	7
2.1. Dil	7
2.2. Kültür ve Değer	9
2.3. Dil – Kültür İlişkisi ve Kültür Aktarımı	10
2.4. Yabancı Dil Öğretimi	13
2.5. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni	17
2.6. Türk Masallarının Dil Öğretimindeki Yeri ve Önemi	27
2.6.1. Masal	27
2.6.2. Masallarda Bölümlendirme	30
2.6.3. Masal Türleri	32
2.7. Yabancı Dil Öğretiminde Kültür Aktarımı	35
BÖLÜM 3	40
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	40
3.1. Doktora Tezleri	40

3.2. Yüksek Lisans Tezleri	41
BÖLÜM 4	45
YÖNTEM VE UYGULAMA	45
4.1. Araştırmanın Modeli	45
4.2. Evren ve Örneklem.....	46
4.3. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	46
4.4. Türk Masallarının B1 ve B2 Dil Seviyelerine Uyarlanması	48
4.4.1. B1 Seviyesine Göre Uyarlanan Masallar	48
Usta Nazar	48
Köylü ile Sultan Mahmut	55
Sabır Taşı.....	58
Dülger Kızı	66
Sedef Bacı.....	75
4.4.2. B2 Seviyesine Göre Uyarlanan Masallar	84
Menekşe Yaprığından İncinen Kızım	84
Yedi Kardeşler	89
Oduncunun Kızı	98
Yıldırım Padişahı	110
Perili El.....	122
BÖLÜM 5	129
SONUÇ VE ÖNERİLER	129
5.1. Sonuç	129
5.2. Öneriler.....	131
KAYNAKÇA	132
EKLER.....	139
EK 1: Seviyelere Göre Dil Yapıları Listesi	139
EK 2: Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Metni Olarak Uyarlanacak Türk Masallarının Seçiminde ve Düzenleme Sırasında Kullanılan Ölçütler	143
ÖZGEÇMİŞ.....	144

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Türk Masallarının Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Metni Olarak Uyarlanması başlıklı tez çalışmamın İç Kapak, Özetler, Ekler ve Ana Bölümlerden (Giriş, Alan Yazın, Yöntem, Bulgular, Tartışma, Sonuçlar ve Öneriler) oluşan toplam 157 sayfalık kısmına ilişkin, 10/ 08/ 2020 tarihinde tez danışmanım tarafından turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %22 olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez kabul sayfası hariç,
2. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç,
3. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç,
4. Önsöz hariç,
5. İçindekiler hariç,
6. Simgeler ve kısaltmalar hariç,
7. Kaynakça hariç
8. Özgeçmiş hariç,
9. Alıntılar dâhil,
10. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

10/ 08/ 2020

Ali ÖZDİN

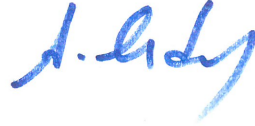
Doç. Dr. Murat ATEŞ

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynakça listesine eklendiğini beyan ederim.

10.08/2020

Ali ÖZDİN

KISALTMALAR

vb.: ve benzeri

AB: Avrupa Birliği

AOÖÇ : Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi

ADOÇP: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

PICTES: Project on Promoting Integration of Syrian Children into Turkish Education System (Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi)

T.C.: Türkiye Cumhuriyeti

TDK: Türk Dil Kurumu

TÖMER: Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi

TABLolar LİSTESİ

- Tablo-1: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Seviyeleri 20
- Tablo-2: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Seviyeleri Göstergeleri – Temel Kullanıcı 21
- Tablo-3: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Seviyeleri Göstergeleri – Bağımsız Kullanıcı 22
- Tablo-4: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Seviyeleri Göstergeleri – Yetkin Kullanıcı 23
- Tablo-5: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Yeterlilik Seviyeleri Kendini Değerlendirme Çizelgesi (Anlama) 24
- Tablo-6: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Yeterlilik Seviyeleri Kendini Değerlendirme Çizelgesi (Konuşma)25
- Tablo-7: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Yeterlilik Seviyeleri Kendini Değerlendirme Çizelgesi (Yazma) 26

ÖZET

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Türkçe Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

TÜRK MASALLARININ YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE OKUMA METNİ OLARAK UYARLANMASI

Ali ÖZDİN

Yabancı dil öğretimi, her geçen gün çok daha önemli, çok daha gerekli bir konuma gelmektedir. Farklı milletlerin teknolojik gelişmeler sonucunda daha fazla etkileşim kurar hale gelmesi bu durumun en önemli sebeplerinden birisidir. Bu bağlamda yabancı dil öğrenme, bir ihtiyaçtan çok bir zorunluluk haline gelmiştir. Dünya üzerinde geniş bir coğrafyada konuşulan, jeopolitik açıdan önemli noktalarda yaygın olan Türkçe de yabancılar tarafından öğrenilmek istenen bir dildir. Yabancılar Türkçe öğretimi günümüzde büyük önem arz eder. Bu denli önemli olan bir konuda verilen eğitimin de üst düzey olması gerekmektedir.

Yapılan araştırmalar göz önüne alındığında yabancılar Türkçe öğretiminde özellikle okuma materyallerinin eksikliği göze çarpmaktadır. Bu eksikliklerin giderilmesi hususuna faydalı olabilmesi için bu çalışmanın yapılması uygun ve gerekli görülmüştür. Kültürümüzde önemli bir yeri olan Türk masallarının yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılması, hem okuma-anlama becerilerine olumlu etki edecek hem de Türk kültürünün etkili bir aktarımını sağlayacaktır. Çünkü Türk masalları, Türk dilinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Bütün bunlar göz önüne alındığında Avrupa dilleri ortak çerçeve programı temelinde, uzmanların da görüşleri alınarak 10 farklı Türk masalı B1 ve B2 dil seviyelerine göre uyarlanmıştır. Masal uyarlamaları sırasında dil öğretimi yanında kültür aktarımı olgusu da göz önünde bulundurulmuş, kalıp ifadeler, atasözü, deyim vb. yapıların da kullanılmasına dikkat edilmiştir. Burada amaç yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin Türk dilini öğrenirken aynı zamanda Türk insanını ve Türk toplumunu da tanımalarıdır. Masallar uyarlanırken öğrencilerin buldukları B1

ve B2 seviyelerine ait kazanımları tamamladıkları varsayılmıştır. Uyarlanan masallar farklı yazarlardan seçilmiş, özgün halleri ve uyarlamaları beraber verilmiştir.

ABSTRACT

Department of Turkish and Social Sciences Education
Turkish Education Program
Master Thesis

ADAPTATION OF TURKISH TALES AS READING TEXT IN TEACHING TURKISH TO FOREIGNERS

Ali ÖZDİN

Foreign language education is becoming more and more important and much more necessary. It is the most important reasons for the situation that different nations become more interactive as a result of technological developments. In this context, learning a foreign language has become essentiality instead of necessity. Speaking in a wide geography around the world and widespread in geopolitically important points, Turkish is also a language wanted to be learned by foreigners. Teaching Turkish to foreigners is of great importance today. The education given on such an important issue should also be high level.

Considering the researches, the lack of reading materials especially in teaching Turkish to foreigners is remarkable. In order for these deficiencies to be beneficial for the elimination of this deficiency, it was appropriate and necessary to conduct this study. The use of Turkish tales which have an important place in our culture in teaching Turkish to foreigners will both have a positive effect on reading-comprehension skills and will provide on effective transfer of Turkish culture. Because Turkish tales are an inseparable part of the Turkish language.

Considering all these, 10 different Turkish tales are adopted to the language levels B1 and B2 based on the common framework program of the European languages, based on the opinions of the experts. During the adaptations of the tales, the phenomenon of cultural transfer was taken into account in addition to language teaching, attention was paid to the use of phrases, proverbs, idioms etc. The aim here is that students who learn Turkish as a foreign language to learn Turkish language and also to know Turkish people and Turkish society. While the tales were adapted, it was

assumed that the students completed the gains of the B1 and B2 levels. The adapted tales were chosen from different authors, and their original versions and adaptations were given together.

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın konusu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımlar (sayılılar) ve sınırlılıklar yer almaktadır.

1.1. Araştırmanın Konusu

“Dil, kişiler arasında iletişimi sağlayan doğal bir araç, kendine özgü bir sistemi bulunan, bu sisteme göre değişimler ve gelişmeler gösteren canlı bir varlıktır” (Ergin, 1999). Aksan (1977)’a göre ise dil, “İnsanların zihinlerinde geliştirdikleri düşüncelerin diğer insanlara aktarılmasını sağlayan, herkes için ortak kuralları bulunan bir olgudur.” Buradan anlaşıldığı üzere aynı dili konuşan insanların kabul ettikleri ortak kurallar vardır. Bunlar sayesinde sözlü ve yazılı iletişim sağlanır. Gelişen ve değişen dünya ile beraber insanların gereksinimleri de farklılaşmış, insanlar arasındaki etkileşim ve iletişim farklı boyutlara taşınmıştır. Küreselleşmenin hızlanması ve teknolojinin gelişmesi ile birlikte yeni diller öğrenmek bir zorunluluk haline gelmeye başlamıştır. Çünkü insanların var olduğu yerde dilin önemi tartışılmaz. Farklı sebeplerden dolayı farklı milletlerle karşılaşan insanların iletişim ihtiyacını giderebilmek için yabancı dil öğretimi önem kazanmıştır. Türkçe de yabancı dil olarak öğretilmek istenen bir dildir. Dünya üzerinde çok geniş bir coğrafyada Türkçe konuşulması, fazla sayıda insanın Türkçe konuşması ve jeopolitik olarak Türk ülkelerinin önemli alanlarda bulunması bu durum üzerinde etkilidir (Durmuş, 2013). Bunlarla birlikte son yıllarda yaşanan hadiseler sonucunda ülkemize sığınan mültecilerin dil öğrenme süreçlerinde de yabancı dil öğretimi önemli bir yerdedir. AB ve MEB iş birliğinde yürütülen “Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu” projesi kapsamında ülkemizin birçok ilinde Türkçe öğretimi yapılmaktadır.

Dil öğretiminde amaç dil becerilerinin geliştirilmesidir. Yani anlama ve anlatma olarak da isimlendirilen dört temel dil becerisinin en üst seviyeye çıkarılması hedeflenmektedir. Etkili bir iletişim ortamı için bu gerekli bir durumdur. Bu hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için dil öğretimi sürecinin de nitelikli olması gerekmektedir. Yapılandırıcı eğitim anlayışıyla birlikte materyal kullanımı ve bu materyallerin çeşitliliği önem kazanmıştır. Dil öğretiminde de materyal kullanımı önemlidir. Şimşek (2011)'e göre “Yabancılara Türkçe öğretiminin merkezinde okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları vardır. Okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları, okuma-anlama becerisi yanı sıra, diğer dil becerilerinin de kazandırılmasında temel öneme sahiptir.” Ancak Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi alanında en büyük eksikliklerden biri de ders materyali olarak, metin eksikliğidir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde daha nitelikli bir eğitim ortamı ve daha başarılı sonuçlar alınabilmesi için ders materyallerinin de çeşitlendirilip aktif olarak kullanılması gerekmektedir. Hal ürünlerinden birisi olan masallar hem dil edinimi hem de yabancı dil öğretimi esnasında kullanılacak materyaller arasındadır. Anlama ve anlatma becerilerinin edinilmesi, özellikle dinleme ve konuşma alt dil becerilerinin gelişmesinde özellikle halk edebiyatı ürünü olan masallardan yararlanılması gerekir. Sözlü edebiyat geleneğini oluşturan unsurlardan biri olan masal; dil edinimi, millî ve evrensel kültür değerlerinin kazanılması sürecinde öğrencilere okuma, dinleme, yazma, konuşma ve hatta görsel okuryazarlık becerilerinin kazandırılması için öğretme ve öğrenme sürecinde kullanılması gereken önemli öğretim materyalleri arasındadır (Karatay, 2007).

Dil öğretimi açısından bakıldığında masalların bu alanda etkin olarak kullanılması gerektiği uzmanlar tarafından savunulan ortak bir görüştür. Yavuz (1999)'a göre “Bir insana anadilini; anlatımı ikilemeler, benzetmeler, uyaklar, deyimler, atasözleri vb. gibi konuşma dilinin bütün incelikleriyle zenginleştirilmiş masallardan daha iyi, sözlü veya yazılı hangi edebiyat ürünü öğretebilir ki?”. Karatay (2007)'a göre “Çocuk edebiyatı ürünleri arasında yer alan masal, bir yandan çocuğun dil becerilerini geliştirirken bir yandan da çocukta milli ve evrensel kültür edinimine karşı bir bilinç uyandırır. Masal çocukta olayları, kendini, çevreyi algılayış, sezmiş ile ona göre davranış geliştirme açısından olumlu gelişme ve değişmelere olanak sunar.

Başka bir deyişle masal, bir yandan çocuğun dil becerilerini geliştirirken bir yandan da çocukta farkında olmadan, kültüre dayalı gerek milli, gerek evrensel değerlere karşı bir bilincin uyanmasını sağlar.” Görüldüğü gibi eğitim ve öğretim sürecinde materyal kullanımının önemli hale gelmesiyle birlikte dil öğretiminde de materyal kullanımı önem kazanmıştır. Dil ve kültürün ayrılmaz iki parça olduğu düşünüldüğü zaman kullanılacak olan materyallerin bu unsurları yansıtmaları gerekmektedir.

Bu bağlamdan yola çıkıldığı zaman bu çalışmanın konusu, Türk edebiyatı içinde büyük bir öneme sahip olan masal metinlerinin yabancılar Türkçe öğretimi sürecinde B1 ve B2 seviyelerindeki öğrencilere yönelik olarak Avrupa Ortak Bildiri Metni temel alınarak uyarlanmasıdır. Yabancı dil öğretiminde dil öğretiminin önemi kadar öğretilen dilin kültürel unsurlarının aktarılması da önemlidir. Bu doğrultuda masalların bu konuda faydalı olacağı düşünülmüş, yabancılar Türkçe öğretiminde seçilen uygun masalların seviyelere göre uyarlanması gerekli görülmüştür.

1.2. Araştırmanın Amacı

“Yabancı dil öğretiminin sadece belli başlı dil kurallarıyla sınırlı kalması, o dili öğrenen bireyin doğru bir şekilde anlamasını ve duygularını doğru bir şekilde anlatmasını sınırlandıracaktır. Bu durumda bir yabancı dili öğrenmek, aynı zamanda o dilin kültürünü de öğrenmek demektir.” (Bayraktar F. B., 2015). Yabancı dil öğrenen bireylerin dili tam olarak kavrayabilmelerinin yolu, öğrendikleri dilin kültürel unsurlarını da iyi anlamaktan geçer. Bu açıklamalardan sonra yabancı dil öğretiminde kültür aktarımının önemli bir olgu olduğu sonucuna ulaşılır. Farklı bir dil öğrenen bireylerin tam anlamıyla bir öğrenme sağlayabilmeleri için kültürel unsurlardan da haberdar olmaları gerekmektedir. Kültürün en iyi aktarıcısı dildir. Dilsel öğelerle ve kullanılacak materyallerle kültürel öğeler de karşı tarafa verilmelidir. Öğrenilmek istenen dil ile ilgili olan olguların tam olarak anlaşılabilmesi için kültürün de anlaşılması gerekmektedir. Özellikle, yabancı dil öğrenen birey, öğrenmek istediği dilin geçerli olduğu coğrafi alanlarda yaşıyorsa kültürel öğeleri öğrenmesi daha önemli bir hal alır. Öğrenmenin en üst seviyeye yaklaşabilmesi için yabancı dil öğrenen

bireyin kendi kültürü ile yeni öğrendiği kültürün arasındaki farkları ayırt edebilmesi gerekmektedir (Akçaoğlu, 2017).

Bu bağlamda bakıldığı zaman yabancılara Türkçe öğretimi esnasında kullanılacak olan eğitim araçlarının Türk kültürünü yansıtması gerektiği görülür. Kullanılacak olan materyal ne olursa olsun Türk kültüründen izler taşımalıdır. Yabancılara Türkçe öğretiminde en çok kullanılan materyalinin ders kitapları olduğu düşünüldüğü zaman bu materyallerin hazırlanması süreci de önemlidir. (Bayraktar F. B., 2015). Ders kitapları veya yardımcı kitaplar fark etmeksizin kullanılan materyaller Türk kültürünü yansıtır nitelikte olmalıdır. Yabancı dil öğretiminde kullanılacak olan bu öğeler dört temel dil becerisini geliştirmeye yönelik olduğu kadar kültürel unsurları da içinde barındırmalıdır.

“Yabancılara Türkçe öğretiminde seviyelere uygun olan ve temel dil becerilerini destekleyecek yardımcı kitapların sayılarının az olduğu bilinmektedir” (Kutlu, 2015). Bu problemden yola çıkarak çalışmamızda Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni esas alınarak seviyelere uygun olarak özenle seçilen Türk masallarının, yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde B1 ve B2 seviyelerine uyarlanması amaçlanmıştır. Kültürel unsurların önemli taşıyıcılarından birisi olan masalların kullanılmasının temel dil becerilerini desteklemesinin yanında yabancılara Türkçe öğretimi kapsamında yardımcı okuma kitaplarının eksikliğini giderilmesine de katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Çalışmamızın yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin okuma-anlama becerilerini üst seviyeye çekeceği ve kültürel aktarıma da olanak sağlayacağı düşünülmüş ve hazırlanması uygun bulunmuştur.

1.3. Araştırmanın Önemi

“Toplumlar, geçmiş nesillerden miras olarak aldıkları kültürel unsurları, dil aracılığıyla anlatır ve gelecek nesillere aktarırlar. Yani dilin en büyük işlevlerinden birisi kültür aktarımını sağlamasıdır” (Melanlıoğlu, 2008). Kaplan (2006)’a göre “Her ulus dilini ve kültürünü yüzyıllar boyunca yoğurur. Bu esnada o, akan bir nehir gibi, içinden geçtiği her topraktan bazı öğeler alır. Her uygar ulusun konuşma ve yazı dili,

karşılaştığı uygarlıklardan alınan sözcük ve deyimlerle doludur. Bu bakımdan her ulusun dili, o ulusun çağlar boyunca yaşadığı tarihin sanki bir özetidir. Dile bu gözle bakılırsa anlam kazanır.” Bu açıklamalara bakıldığında zaman dil ve kültür unsurlarını birbirinden ayırmanın mümkün olmadığı görülür. Yabancı dil öğretiminde materyal kullanımının büyük önem taşıdığı düşünüldüğünde, kullanılacak olan materyallerin dilsel kullanılabilirliğinin yanında kültürel değerleri de barındırması gerektiği sonucuna ulaşılır. Aynı anda bu özellikleri barındırabilmek kullanılacak olan materyallerin bir ihtiyacıdır. Bu noktada seviyelere uygun olarak seçilen Türk masalları bu ihtiyacı karşılayabilecek niteliktedir. “Çocukların kültürlenme ve eğitilme süreci, hoş vakit geçirme amacıyla sosyal çevrede doğal yollarla başlar. Okulla beraber daha planlı ve sistemli bir hal alır. Bu süreçte masalın, ulusal ve evrensel değerlerin aktarılması ve benimsetilmesinde, çocuğun hayal dünyasının geliştirilmesinde, soyut kavramları algılama yeteneğiyle dili kullanma (cümle kurma, betimleme, anlatım, vb.) becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir yeri vardır” (Karatay, 2007). Bu görüşlere göre yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde Türk masallarının kullanımı fayda sağlayacaktır diyebiliriz.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yardımcı kitapların eksikliği göz önüne alındığında yapılan çalışma bu eksikliği gidermeye yönelik olarak hazırlanması açısından önemlidir. Dil öğretiminde öğrenilen dilin kültürünü de öğrenmenin sürece olumlu bir etkisi olduğu çıkarımı neticesinde yardımcı kitap olarak Türk masallarının uyarlanacak olması bu noktada çalışmaya bir kat daha önem kazandırmıştır. Türk kültürünün ayrılmaz parçalarından biri olan Türk masallarının hem iyi bir okuma metni hem de etkili bir kültür hazinesi olduğu göz önüne alındığında Türkçenin yabancı dil olarak öğrenilmesi sürecine olumlu bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar (Sayıtlar)

Bu çalışmada kullanılacak olan masalların tamamının amaca hizmet ettiği varsayılmıştır. Çalışmada örnekleme oluşturan masalların B1 ve B2 dil seviyelerine uygun olduğu varsayılmıştır. Yabancılara Türkçe öğretimi için yapılacak uyarlamaların Avrupa Dil Gelişim Dosyasında yer alan okuma becerisi ile ilgili

hedefleri karşılayacağı varsayılmıştır. Yardımcı okuma kitaplarının gözetilmesi süresince araştırmacının objektif davrandığı ve çalışmanın her aşamasında bilimsel verileri temel alarak ilerlediği varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Yabancılara Türkçe öğretimi süresince dilsel ve kültürel hedefleri karşılayacak, özellikle okuma becerisini geliştirecek olan yardımcı okuma kitaplarından Türk masalları, çalışmanın kapsamını oluşturmaktadır. Çalışmamız, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerden B1 ve B2 seviyelerinde olan öğrencilerle sınırlandırılmıştır. Çalışmamızın örneklemini oluşturan masallar, uzmanların gözetimi dahilinde seçilmiştir. Seçilen masalların hedefleri karşılayabilme durumları ve verdikleri mesajların uygunluğu incelenmiştir.

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇEVRE

2.1. Dil

Dil; sosyal bir varlık olan insanın diğer insanlarla iletişimini sağlayan ve ihtiyaçlarını gideren canlı, doğal ve sistemli bir varlıktır. İnsanlar günlük hayatta her türlü bilgi alışverişini dili kullanarak sağlar ve her türlü ihtiyaçlarını dili kullanarak giderir. Dil hem duygusal hem de sosyal iletişimde en önemli araçtır. Dil ve insan birbirlerinden ayrı olarak düşünülemez. Günümüzde her insan toplum içinde yaşamak ihtiyacıdadır ve toplumlarda en fazla kullanılan, en önemli iletişim aracı dildir. Dil; insanların düşüncelerini, isteklerini dışarıya aktarmasını; diğer insanlardan gelen mesajların anlamlandırılmasını sağlar. Yani dil ve insan nasıl birbirinden ayrı düşünülemezse dil ve düşünce de birbirinden ayrı değildir. Çünkü insanlar düşüncelerini dil sayesinde düzenler ve açığa vurur. Ayrıca dil, maddi ve manevi kültür öğelerinin sürekli canlı tutulması ve kültür aktarımı konusunda da fazlasıyla işlevsel özellikler taşır. Yazılı ya da sözlü şaheserlerin kalıcılığı dil ile sağlanır. Dil konusunda çalışmalar yapan araştırmacılar ve dilbilimciler bu konuya çeşitli yönlerden yaklaşmışlar ve farklı tanımlar yapmışlardır. Bu tanımlara ve açıklamalara bakıldığında dil olgusunun farklı yönleri de anlaşılabilir.

Ergin (1999)'e göre dil tanımı “Kişiler arasında iletişimi sağlayan doğal bir araç, kendine özgü bir sistemi bulunan, bu sisteme göre değişimler ve gelişmeler gösteren canlı bir varlık” tır.

Aksan (1977)'a göre ise dil, “İnsanların zihinlerinde geliştirdikleri düşüncelerin diğer insanlara aktarılmasını sağlayan, herkes için ortak kuralları bulunan bir olgudur.” Buradan anlaşıldığı üzere aynı dili konuşan insanların kabul ettikleri ortak kurallar vardır. Bunlar sayesinde sözlü ve yazılı iletişim sağlanır.

Yukarıda verilen tanımlar incelendiği zaman dilin çok yönlülüğü ve farklı işlevleri karşımıza çıkar. Her şeyden önce dil, sadece insanlara özgü bir iletişim aracıdır. Burada önemli olan olgulardan birisi de dil ve akıl ilişkisidir. Dil, aynı

zamanda düşüncelerin aktarıcısı durumunda olduğu için dil ve akli birbirinden ayrı tutmamız yanlış olur. Dilin en büyük işlevlerinden birisi de toplumların millet haline dönüşmesindeki etkisidir. Bir milletin oluşumunu ve devamlılığını sağlayan en önemli unsur dildir.

Konuyla ilgili yapılan diğer açıklamalara ve çalışmalara bakıldığı zaman dilin insanların arasındaki iletişimi sağlayan, ilişkileri düzenleyen ve ihtiyaçların giderilmesine yardımcı olan, toplumların kültürlerine sahip çıkan ve bu kültür öğelerinin yeni nesillere aktarılabilmesini sağlayan en önemli araçtır. 20.yüzyıl dilbilimcileri de daha çok dilin iletişimsel boyutuna ve uzlaşım yönüne dikkat çekmiştir. Bütün bunların yanında dil milletlere özgüdür ve sadece seslerden oluşan bir dizge değildir. Atasözleri, deyimler, semboller, kalıplaşmış ifadeler ve söz varlığı öğeleri de dil olgusunun kapsamı içindedir.

“Bireyler dünyaya geldiği andan itibaren annelerinde dinledikleri ve onlardan öğrendikleri dile anadil denir. Anadil, bir bakıma annelerin çocuklarına bıraktığı bir mirastır. İnsanlar yaşamları boyunca birçok dil öğrenebilirler ama bunlardan hiçbirisi anneden öğrenilen anadilin yerini tutmaz.” (Kaplan, 1985)

Sosyalleşen ve küreselleşen dünyada siyasi ve ekonomik açıdan güçlü olan devletlerin kültürlerini başka milletlere ve toplumlara bilinçli bir şekilde kabul ettirmeye çalıştıkları görülmektedir. Milletlerin benliğini yitirmemeleri, gelenek ve göreneklerini unutmayıp kültürlerine bağlı bir şekilde yaşamaları için, o toplumdaki anadil öğretimi ve kullanımı çok önemli bir etkiye sahiptir. Her milletin olduğu gibi bizim de kültürel mirasımıza sahip çıkıp örf ve adetlerimizden, milli benliğimizden uzaklaşmamamız için yapmamız gereken en öncelikli uygulamalardan birisi anadilimize gereken önemi vermektir. Bu noktada anadili öğretimi ve dil öğretiminin önemi karşımıza çıkar. Millet olarak dil öğretimine gerekli önemi verdiğimiz ölçüde ilerlememizdeki gelişim de görülecektir.

Dil kavramı, insanla birlikte değişen ve gelişen bir kavramdır. Kendi aralarında dili kullanarak iletişim sağlayan, ihtiyaçlarını karşılayan insanlar bunu dil öğretimi yoluyla devamlı hale getirir. Nüfusun artması ve insan ihtiyaçlarının çeşitlenmesi,

doğal bir yolla dil öğretimini gerekli kılar ve insan ilişkileri bu sayede daha etkili bir şekilde gerçekleşir.

2.2. Kültür ve Değer

İnsanlar tarafından istenilen veya istenilmeyen, tercih edilen veya edilmeyen unsurlar değerlerdir. Bireyin bir durumu diğer bir duruma tercih etme isteği değer olarak tanımlanabilir. Yani değerler toplumdaki tutumlardır. (Erdem, 2003)

“Değer” kelimesi Türkçe Sözlükte “üstün ve yararlı nitelik” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2005). Bir başka tanımda ise “millete ait olan ve toplumdaki bireylere kazandırılması gereken kurallar, olgular” olarak ifade edilir. Burada bireylere toplum tarafından kabul görmüş düşünce ve inanışlarla beraber milli birliğimizi koruyucu normların kazandırılmasıdır (Öncül, 2000).

Kaplan (1983)’göre kültür ve medeniyet kavramları birbirlerinden ayrılamaz, birbirlerini tamamlar. Var olan her toplumun kendine özgü kültürel öğeleri de mevcuttur.

Kültür, içerdiği geniş anlam dolayısıyla birçok şekilde tanımlanabilir. Miyasoğlu (1999) kültürü, bir toplumdaki insanların meydana getirdiği, devlet tarafından korunabilen toplumsal, manevi öğeler olarak tanımlamıştır. Kültürün milliliği ve toplumsallığı vurgulanmıştır.

Yukarıdaki tanımlar ve diğer uzmanların çalışmaları incelendiği zaman “değer” ve “kültür” kavramlarının en önemli ortak yönleri milli olmalarıdır. Yani her milletin geçmişten getirdiği kültürleri, değerleri vardır. Değerler de kültürler de toplumdan topluma, milletten millete farklılıklar gösterebilmektedir. Bu durumun sebepleri arasında milletlerin yaşayış biçimleri, inançları, ekonomik faaliyetleri, coğrafyaları gibi birçok farklı etken bulunmaktadır. Bir millete ait değerler ve kültürel öğeler, o milletin bir bakıma aynasıdır. Milletlerin hayata bakış açılarını yansıtır. Bunun yanında milletlerin ulusal kimliklerini devam ettirebilmelerinin yollarından birisi de kültürel değerlerine sahip çıkmak, bu değerleri yaşatmaktır. Varlığını devam ettiren bir ulusta milli şuur oluşabilmesinin en önemli şartlarından birisi milli kültürlerinin olmasıdır. Aynı zamanda milli kültürü canlı tutan olgu da milli şuardur.

Görüldüğü gibi milli şuur ve kültürel kimlik arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Millî şuurun ve kültürel kimliğin oluşması ve bunların genç nesillere devredilmesi için millî kültürün genç nesillere aktarılması gerekir ki bu, ana dili öğretimiyle mümkündür. Millî kültürün unsurları, kültürel kimliğin dayanağı, kaynağıdır. Kültürel kimliğin dayanakları ve kaynakları arasında en önemlisi de dildir.

Günümüzde şiddetli bir şekilde kültürel asimilasyonun yapıldığı düşünülürse milletlerin kültürel zenginliklerini ve toplumsal değerlerini korumaları çok önemlidir. Her toplumun kendine has olan milli kültürel değerleri vardır. Ancak geçmişten günümüze birçok milletin kültürel özellikleri artık yok olmuştur. Bu durum üzerinde sömürge zihniyetli devletlerin zayıf toplumların milli değerlerini yok etmesi yatmaktadır. Bunun en önemli yolu da doğru yöntemlerle yapılacak kültürel aktarımlardır. İnsanlar, yeni gelen nesillere hem aile hem de okul ortamında gerekli kültürel değerleri tanıtmalı, bu değerlerin yaşanmışlıklar sayesinde yeni nesiller arasında benimsenmesi sağlanmalıdır. Kültürel değerlerin en büyük taşıyıcısı dildir. Kültürel asimilasyona uğrayan milletler, kullanılan dil ile başlayan değişimler sonucunda bütün kültürel değerlerini kaybetmişlerdir. Bu yüzden dil, bir toplumu var eden, özgün bir millet olma özelliklerini devam ettiren en önemli değerdir. Kültür ile dil arasındaki ilişkinin önemi de bu noktada daha iyi anlaşılmaktadır. Milli benliklerini korumak isteyen her toplum, aile ortamından başlayarak okullarında, farklı eğitim merkezlerinde ve sosyal hayatın her alanında kültürel değerlerine yer vermeli, bu değerleri her zaman korumalıdır.

2.3. Dil – Kültür İlişkisi ve Kültür Aktarımı

“Dil ve düşünce nasıl ayrı düşünülemezse kültür ve dil de ayrı düşünülemez. Zihnimize oluşan düşünceler dil sayesinde dışa vurulur ve bu düşüncelerle beraber toplumsal, milli inanışlar meydana gelir. Bunlar kültürel unsurlardır. Kültür öğelerinin yeni nesillere aktarılması yani canlı kalması dil sayesinde olur” (Melanlıoğlu, 2008).

“Dil ve kültür ayrı düşünülemez, dil kültürün taşıyıcısıysa anadil eğitimi de çok önemlidir. Buradan hareketle okullardaki Türkçe dersleri oldukça önemlidir. Bu

derslerin amacına ulaşabilmesi için de programlar dikkatli hazırlanmalı, Türkçe dersleri milli kültürü yansıtacak ve yaşatacak vaziyette olmalıdır” (Tosunoğlu, 2004).

“Millet olarak varlığımızın devam etmesi ve toplumsal normlarımızın yeni nesillere aktarılabilmesi için bilinçli ve etkili bir Türkçe eğitimi zorunludur” (Uyar, 2007).

Dil kavramı, nasıl kültür aktarıcısı durumundaysa, okullardaki dil dersleri de buna uygun olmalıdır. 2005 Türkçe öğretimi programında da bununla ilgili maddeler yer almaktadır. Programın “Genel Amaçlar” bölümünde, “Millî, manevi ve ahlaki değerlere önem vermeleri ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri amaçlanmaktadır” (MEB, 2006) ifadesi yer almaktadır. Türkçe derslerinde kullanılacak olan her türlü materyal milli benliğimizi yansıtmalı, kültür aktarımına olanak sağlamalıdır.

Ulusal kültürümüzün yeni kuşaklara aktarılması, ortak bir kültür yoluyla kuşaklar arasında bağlılık kurulmasının sağlanması, millî eğitimimizin temel görevleri arasındadır. Okulda bu görevin yerine getirilmesinde en büyük ağırlık ve sorumluluk Türkçe derslerine düşmektedir. Çünkü ulusal kültürümüzün en canlı, en birleştirici, millî şuuru en iyi biçimde yaratıcı, ulus ve yurt sevgisini besleyip güçlendirici örnekleri, Türkçe yazılmış sanat eserleridir ve çocuk, bu eserlerin ilk örnekleriyle Türkçe derslerinde karşılaşılacaktır (MEB, 1982).

Yeni bir dil öğrenmek aynı zamanda o dilin içinde barındırdığı kültürel özellikleri de öğrenmek demektir. Dil ve kültür kavramları birbirinden ayrı tutulamayacak kadar yakın kavramlardır. Bir toplumda kullanılmaya devam eden, canlılığını koruyan dil, aynı zamanda o topluma ait kültürel özelliklerin de korunmasını, yeni nesillere aktarılmasını, kısaca varlığını devam ettirmesini sağlamış olur. Yani yeni bir dil öğrenmek, yeni bir kültür öğrenmenin de kapılarını açtığı için dil ve kültür kavramlarının ilişkisi göz ardı edilmemelidir. Yabancılara Türkçe öğretimi hususunda da bu ilişki göz önünde bulundurulmalı, sistematik dil öğretiminin yanında kültürel değerlerin aktarımının da gerekli olduğu unutulmamalıdır.

Dil ve kültür arasındaki ilişkinin fark edilebilmesi ve doğru kültür aktarımının etkili bir şekilde yapılabilmesi noktasında okulların önemi büyüktür. Çünkü bir bireyin

aile ortamından sonra tanışacağı ortam okuldur. Okullar, bireylerin sosyalleşmesi açısından da önemli kurumlardır. Bütün toplumlar kendi eğitim programlarını şekillendirirken kendi kültürel özelliklerinden de faydalanırlar. Programlarda yer alan kazanımların örf ve adetlere aykırı olmaması, kültürel değerleri yansıtıcı özellikte olması gibi ifadeler bunun göstergesidir. Yani okullar kültürel devamlılığın sağlanması açısından çok önemli bir yere sahiptir. Bireylerin iletişim becerilerini geliştirmeleri, farklı insanlarla etkileşim kurabilmeleri konusunda en fazla önem arz eden ders Türkçe dersleridir. Hem sosyalleşme hem de iletişim noktalarında Türkçe derslerinin önemi göz ardı edilemez. Aynı toplum içinde etkili bir iletişim süreci kurulabilmesi için o toplumun ortak kültürel değerleri de bu eğitimin içinde bulunmak zorundadır. Kısaca dil öğretimi demek bir nevi kültür öğretimi de demektir. Bir dili bütün boyutlarıyla öğrenen birey, o dilin içinde anlamlı bir şekilde barınan kültürel değerleri de öğrenir.

Kültür aktarımı konusunda değinilmesi gereken önemli bir nokta da şudur: Toplumlar için kültür aktarımı sosyal yaşam açısından önemlidir. Bireylerin topluma uyum sağlamaları, daima iyi bir akademik bilgiye sahip olmalarından daha önemlidir. Toplum fertten her bakımdan kendisine uymasını ister. Farklı bir ifade ile toplum, ferdin diğer bireyleri rahatsız etmeden ve kendisi de rahatsız olmadan yaşaması yönünde baskıcıdır. Ferdin her türlü uyumsuzluğu toplumu rahatsız eder. Bu türlü hâllerde fert, gelenek ve göreneklerden, dini kurallardan ya da yazılı hukuk kurallarından kaynağını alan yaptırımlarla karşılaşır. Tural (1992) Okul, akademik bilgiyi sunmanın yanında, ferdin topluma intibakını da sağlamak zorundadır. Hatta bu görevi daha da önceliklidir. Çünkü toplumdaki hiçbir birey, toplumun bir ferdi olarak yaşamak için akademik bilgiye sahip olmak zorunda değildir. Ancak, bütün fertler sosyal hayatta öyle ya da böyle bir yer işgal eder. Hatta, akademik eğitim bakımından daha düşük seviyede olmasına rağmen, toplum tarafından beğenilen ve örnek alınan insanların var olduğu bilinmektedir.

Görüşler incelendiği zaman dil ve kültür öğelerinin ayrılmaz bir bütün olduğu herkes tarafından kabul edilmiştir. Bir toplumun var olabilmesi, milli kimlik ve benliklerini devam ettirebilmesi için kültürel öğelerin ve o milletin benimsediği değerlerin devam etmesi gerekmektedir. Başka bir söyleyişle, dünya üzerinde var olan

bir milletin varlığını devam ettirebilmesinin en büyük şartlarından birisi kültürlerini nesilden nesle aktarabilmesidir. Buradan hareketle, bir toplumun varlığı üzerinde bu kadar etkili olan değerlerin eğitimi ve öğretiminin önemi kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Yalnızca dil bilgisi kurallarını bilmekle ibaret olmayan dil kavramı içinde sayısız kültürel öge de barındırır. İnsanların ulusal kültür değerlerini yeni nesillere taşıyacak olan en büyük araç dildir. Bir bakıma milletlerin millet olma özelliklerini korumalarına vesile olan kültürel değerler dil sayesinde canlı kalır ve devamlılığını sürdürür. Bununla birlikte yeni bir dil öğrenen birey, o dilin kurallarını öğrenmekle kalmaz, aynı zamanda öğrendiği dilin içinde barındırdığı kültürel değerlerle de tanışır. Bu yüzden okullarda verilen dil eğitimleri kültürel zenginlikleri yansıtmak seviyede olmalıdır. Öğrencilerin seviyesine göre seçilecek öğretim modelleriyle birlikte verilen dil öğretimi, aynı zamanda kültürel öğelerin yeni nesillere aktarımını da sağlayabilmelidir.

2.4. Yabancı Dil Öğretimi

“Yabancı bir dil öğrenme uğraşı aynı zamanda yabancı bir kültürü de anlama / tanıma uğraşı demektir. Yabancı dilde öğrendiği her yeni sözcük, anladığı her yeni tümce, çözebildiği her yeni metin yabancı dil öğrenen kişinin bilincinde, o dili konuşan kişilerle, o kişilerin yaşadığı dünyayla ilgili yeni düşünceler, yeni imgeler oluşmasına neden olur” (Tapan, 1990).

“İnsanlar, toplumlar uluslararası bireysel, kurumsal, ulusal düzeyde ticaret, ekonomi, siyaset, askerlik, bilim, çalışma, turizm, eğitim, kültür, sanat, haberleşme alanlarında türlü ilişkilerin kurulup yürütülmesi için anadilinden başka uluslararası ortak dillerin öğrenilmesi gerekmektedir” (Demircan, 1990).

Açıklamalar incelendiğinde farklı bir dil öğrenmenin farklı bir kültür öğrenme anlamına geldiği bir kez daha karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda dil öğrenmenin zihinsel bir süreç olduğu da vurgulanmıştır. Günümüzde yabancı dil öğrenmek bir ihtiyaç olduğu kadar aynı zamanda bir zorunluluktur diyebiliriz. İnsanı yaşamında günden güne meydana gelen değişim ve gelişimler yabancı dil öğrenmenin bir zorunluluk haline dönüşmesini sağlamıştır.

Her yerde olduğu gibi yabancı dil öğretimi alanında da başarılı olmanın yolu planlı bir şekilde ilerlemekten geçer. Bu sebeple yabancı dil öğretiminin de belli ilkeleri vardır. Demirel (1993)'e göre bu ilkeler şu şekildedir:

Genel İlkeler:

1. Öğretime Dinleme/İzleme, Okuma Becerilerinin Geliştirilmesi ve İçsel Anlama Süreci ile Başlanması (Beceriler ilkesi)
2. Güncel dilin öğretilmesi (Kullanılabilirlik ilkesi)
3. Söyleyişe önem verme (Gerçekçilik ilkesi)
4. Yeni cümle kalıplarının bilinen sözcüklerle öğretilmesi (Girdi ilkesi)
5. Öğrencilere öğrendiklerinin uygulama imkanının verilmesi (Uygulama ilkesi)
6. Öğrencilerin dil öğreniminde yaptığı yanlışlıkların anında düzeltilmesi (Dönüt ilkesi)
7. Herkese eşit söz hakkı tanınması (Eşitlik ilkesi)
8. Öğrencinin yalnızca öğrendiklerinden sorumlu tutulması (Sorumluluk ilkesi)
9. İdeal öğretim hızının belirlenmesi (İdeal hız ilkesi)
10. Tekrara dayalı eğitim (Sarmal eğitim ilkesi)
11. Dil ile birlikte kültürün verilmesi

Temel İlkeler:

1. Bütün dil becerilerini geliştirme
2. Basitten karmaşığa; somuttan soyuta gitme
3. Görsel ve işitsel araçları kullanma (Teknoloji ilkesi)
4. Öğrencileri cesaretlendirme ve aktif kılma (Cesaretlendirme ilkesi)
5. Bir seferde tek yapıyı sunma ilkesi
6. Bireysel farklılıkları dikkate alma
7. Ölçme ve değerlendirmede birlik
8. Dil öğretimini sınıftan gerçek hayata taşıma
9. Dil öğretiminin planlanması, şeklinde verilmektedir. (Demirel Ö. , 1993)

Görüldüğü gibi yabancı dil öğretimi belli başlı ilkelere dayandırılmıştır. Bu ilkelere uyulmadan gelişigüzel bir şekilde yapılacak olan yabancı dil öğretiminde hatalar yapmak da kaçınılmaz olacaktır. İstenilen seviyede başarılar ve ilerlemeler elde edebilmek için sistemli bir şekilde yabancı dil öğretimi yapılması gerekmektedir.

Tarih boyunca insanlar her türlü gereksinimlerini dili kullanarak gidermiştir. İnsanlar yaşamlarını sürdürebilmek için mutlaka diğer insanlarla iletişim kurmak zorundadır. İletişim kurmanın en etkili aracı da dildir. Bugün dünya üzerinde 7000'den fazla farklı dil olduğu bilinmektedir. Ancak geçmişten günümüze insanlar farklı sebepleri de olsa farklı toplumlarla, farklı dilleri konuşan insanlarla karşılaşmışlardır. Bu durum çoğu zaman insanları kendi anadilleri dışında farklı dilleri de öğrenme yoluna götürmüştür. Farklı toplumlarla iletişim kurma engeli, yabancı dil öğretimi ile giderilmiştir. Bugün de insanların yabancı dil öğrenme ihtiyacı ve çabası devam etmektedir.

Teknolojinin hızla gelişmesiyle beraber küreselleşen dünyada eski zamanlara kıyasla bugün farklı dilleri konuşan insanlarla olan etkileşim daha fazladır. Yani günümüzde yabancı dil öğrenme bir istekten çok gereklilik durumuna gelmiştir. Milletler veya kişiler arasında ekonomik alanda, eğitim alanında, kültürel alanda vb. alanlarda daha yoğun bir karşılaşma vardır. Bu durum yabancı dil eğitimini bir ihtiyaç haline dönüştürmüştür. Ülkeler de belli eğitim programları baz alarak yabancı dil öğretimi vermektedir. Bu uygulama bizim ülkemizde de yapılmaktadır. Ülkemizde hem yabancılar için hem de Türk soylular için dil eğitimi verilmektedir. Bu dil eğitimi, T.C. Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde ve denetimindeki devlet okulları, özel okullar, TÖMER, özel kurslar vb. kurumlarında verilmektedir.

Türkçe, yabancılar tarafından yabancı dil olarak öğrenilmek istenen bir dildir. Bunun en büyük sebeplerinden birisi dünya üzerinde çok geniş bir alanda Türklerin yaşaması ve Türkçe konuşulmasıdır. Bizim ülkemizin üzerinde bulunduğu coğrafya da bunda etkilidir. Ulaşımın, haberleşmenin hızla geliştiği dünyada farklı dilleri öğrenmenin önemi artmıştır ve Türkçe de bu diller arasındadır (Durmuş, 2013). Bütün bunlarla beraber ülkemize her yıl çok sayıda yabancı öğrenci eğitim için gelmektedir. Bu durum da Türkçenin yabancı dil olarak öğrenilmesi konusunda önemlidir. Belirli

eğitim kurumlarında farklı etnik yapıdan insanlara Türkçe dersleri verilmektedir. Ayrıca son yıllarda ÷lkemize m÷lteciler olarak göç eden Suriye vatandaşlarına da AB ve MEB iş birliği ile dil dersleri verilmektedir. “Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu” (PİCTES) projesi kapsamında da Türkçe dersleri yabancılara öğretilmektedir.

Yabancı dil öğretiminin çıkış noktasına bakıldığında yine karşımıza ‘dil’ kavramı çıkmaktadır. Dün ile bugün arasında gözle gör÷lmeyen bir köprü vazifesi gören dil, farklı medeniyetler, farklı milletler arasında da iletişimi sağlamaktadır.

Kişinin çevresinden öğrendiği anadili haricindeki tüm diller yabancı dil olarak adlandırılmaktadır. S÷l÷kç÷ (2011) yabancı dil ve yabancı dil öğrenimi kavramlarını şu şekilde açıklamıştır: “İletişim kurma bağlamında ele alındığı zaman yabancı dil, nasıl çözüleceği belli olmayan bir şifre sistemidir. Yabancı dil öğretimi ise çözüm yolu bilinmeyen bu şifrenin çözümünü öğrenme, çözme ve tekrar verilen bir mesajla şifrelemedir.” Demircan (1990) ise yabancı dili herhangi bir sebeple, herhangi bir alanda farklı milletlerle ilişkiler kurulduğunda ilişkilerin devam edebilmesi için öğrenilen dil olarak açıklamıştır.

“Yabancı dil kavramı ile ikinci dil kavramı birbirine karıştırmamak gerekir. Bireyin kendi anadilinden hariç öğrendiği dillerin herhangi biri yabancı dildir. Ancak bir toplumun farklı bir coğrafya içinde birinci dili olmadığı halde iletişimi sağlamak için öğrendiği dil ise ikinci dildir. Örnek olarak Almanya’da yaşayan yabancıların Almanca öğrenmeleri ikinci dil olarak adlandırılır. Fakat yabancı dili öğrenmenin çok başka sebepleri olabilir. Ekonomik, ticari, eğitim vb. alanlar yabancı dil öğrenmenin sebeplerindedir” (Durmuş, 2013).

Yapılan araştırmalar incelendiği zaman yabancı dil kavramının tam olarak ne olduğunu çok daha iyi anlayabiliriz. Yabancı dil eğitimi belli programlar dahilinde yapılmaktadır. Yabancı dil öğretimi için programlar geliştiren uzmanlar, önce bireyin ailesinden ve sosyal çevresinden anadilini öğrenirken geçirdiği süreçleri model alır (Tarcan, 2014).

2.5. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni

Avrupa Diller İçin Ortak Başvuru Çerçevesi, Avrupa çapında hazırlanacak dil öğretimi izlencelerine, müfredatlara, sınavlara ve ders kitaplarına bir temel sağlanması için oluşturulmuştur. Bu metin, yabancı dil öğrenenlere, ne öğrenmeleri gerektiği, yabancı dilde etkin bir biçimde iletişime geçebilmek için hangi bilgi ve becerileri geliştirmeleri gerektiği konusunda anlamlı bir yol gösterme amacındadır. Bu çerçeve ayrıca, yaşam boyu öğrenme bağlamında, öğrenmenin değerlendirilebilmesi için öğrenenlere gelişim düzeylerini de belirlemektedir (Sarıbaş, 2014).

“Dil öğretiminin bir çerçeveye oturtulma ihtiyacı, etkin bir şekilde dil öğretimi yapmayı amaçlayan Avrupalı devletler için de bir ihtiyaç hâline gelmiştir. Avrupalı devletler, bir birlik oluşturduktan sonra dil öğretimini belirli ölçütlere bağlamak için 1971 yılından itibaren çalışmalarda bulunmuşlardır. Nihayet, 2001 yılında bu çalışmaların sonucu olarak Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni yayımlanmıştır.” (Deniz & Uysal, 2010).

Açıklamalar doğrultusunda ortak çerçeve metninin oluşturulmasının amacı tek bir dil oluşturmak değildir. Asıl amaç farklı kültür ve medeniyetlerden gelen insanların etkileşim halinde olabilmelerini, sağlıklı bir iletişim kurabilmelerini sağlayabilmek için yabancı dil öğretim esaslarını ortak temeller altında birleştirmektir. Kısaca çerçeve metin, yabancı dil öğretimi sistemi içinde bulunan herkes için yol gösterici niteliğindedir.

Çerçeve program, sadece dil olgusu üzerinde durmamış, kültürel değerlerin korunması ve bunlara saygı duyulması noktalarına da değinmiştir. Bununla birlikte mevcut olan kültürel çeşitliliğin önemi de vurgulanmıştır. Bu konuda AOÖÇ’deki temel ilkelerde “Avrupa’daki dil ve kültür çeşitliliği, korunması ve geliştirilmesi gereken ortak ve değerli bir hazinedir” (Telc., 2013) denerek bu çeşitliliğin önemi anlatılmıştır. Bununla birlikte uygulanan dil öğretimi sürecinde “diğer ülkelerdeki bireylerin yaşam tarzlarını, düşünce yapılarını ve kültürel miraslarını daha iyi ve derinlemesine anlayabilmeyi sağlamak” (Telc., 2013) amaçlardan biridir ve “karşılıklı anlayış ve hoşgörüyü, kimlik ve kültürel çeşitliliğe saygıyı, daha etkili uluslararası

bildirişim aracılığıyla artırmak” (Telc., 2013) modern diller alanındaki politik hedeflerden birini oluşturmaktadır.

AÖÖÇ, dil öğrenen bireylerin kültürel yetkinliklerini geliştirebilmeleri bakımından iki kültür arasında bağ kurabilmelerine, iki kültür arasındaki anlaşmazlık ve çatışmalarla baş edebilme yeteneklerine dikkat çeker. Dil öğrenen bireyin yeniliklere açık olması, yeni kültürel değerlerle karşılaştığı zaman kendi kültürünü ve yeni karşılaştığı kültürü sorgulayabilmesi, alışkın olmadığı farklı inanış ve tutumlara bireyin ne kadar açık olacağı hususları üzerinde durulmuştur.

Görüldüğü gibi ortak çerçeve metinde sadece dil öğrenme çalışmaları değil, kültürel değerlerin ve bu değerlerin birey üzerindeki olumlu etkiler üzerinde de durulmuştur. Bu yüzden yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde sadece dil öğretmekle sınırlı kalınmamalı, Türkçenin içinde barındırdığı kültürel özelliklerin de uygun yöntemlerle karşı tarafa aktarılmasına dikkat edilmelidir. Yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde etkin bir kültür aktarımı da yapıldığında, hedef öğrenciler Türk dilini öğrenmenin yanında Türk kültürünü de öğrenecek ve öğretim süreci çok daha fazla işlevsel bir duruma gelecektir.

Ortak Çerçeve Metni, hedef, içerik ve yöntemleri ortaya koyarak dersleri, derslerin kapsamını, dil yeterliliğini ölçmede nesnel ölçütler oluşturmayı ve eğitim yöneticilerine, öğretmenlere, eğitici formatörlere, sınav kurullarına vb. birimlere dil öğretim çalışmalarını eşgüdümlü olarak yürütebilmeleri ve öğrencilerin ihtiyaçlarının belirlenerek karşılanabilmesi adına ortak bir zemini oluşturmayı amaçlamaktadır (Kara, 2011). Bu amaçla da “dil portfolyosu” hazırlanmıştır. Dil portfolyosu, dil öğrenen bireyin dil öğrenimi üzerine kendisine ait bilgilerin bulunduğu, bölümlerden oluşan kişisel bir dosyadır. Avrupa Dil Gelişim Dosyası olarak da adlandırılmıştır. Sarıbaş (2014), bu dosyayı meydana getiren bölümleri ve bu bölümler altında ne tür bilgi ve belgelerin bulunması gerektiğini şu şekilde sıralamıştır:

Dil Pasaportu

- Konuşulan dillerin seviyesi ile ilgili kişisel bilgiler
- Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümü'nce geliştirilmiş dil düzeyi göstergeleri (Standart Değerlendirme) bulunur.

Yabancı Dil Özgeçmişi

- Kendini fark etme
- “Yapabilirim” ifadeleri
- Kültürlerarası deneyimler
- Kültürel çeşitlilik yer alır.

Dosya

- Sertifika, diploma, proje örnekleri, makaleler gibi belgeler bulunur.

Sülükçü (2011), dil pasaportunu; bireyin bildiği dilleri ve bu dillerdeki yeterlilik düzeyini gösteren, ilerleyen dönemde Avrupa içerisinde serbest dolaşım, oturma ve çalışma izni için kullanılabilen düşünülen pasaport olarak ifade ederken Dil Öğrenim Geçmişi bölümünde kişinin öğrendiği dilleri ne amaçla, nasıl, nerede öğrendiği, ne derecede geliştirdiği, kişinin ziyaret ettiği ülkeleri, yabancı dilde okuduğu kitapları, izlediği filmleri yani genel olarak yabancı dil özgeçmişini ifade eden bilgilerin yer aldığını, Dil Dosyası bölümünün ise kişinin yabancı dil öğrenimi sırasında yaptığı çalışmaların, katıldığı kurs ve seminerlerin, aldığı diplomaların toplandığı bölüm olarak açıklamaktadır.

Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programında (ADOÇP) yabancı dil öğretimi konusunda üç temel seviye belirlenmiştir. Belirlenen bu seviyeler de kendi içinde ikiye ayrılmaktadır:

Tablo-1: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Seviyeleri

Tablo-2: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Seviyeleri Göstergeleri – Temel Kullanıcı

TEMEL KULLANICI	
A1	<ul style="list-style-type: none">• Konuştuğu kişilerin yavaş ve anlaşılır bir şekilde konuşması ve yardıma hazır olması halinde basit düzeyde iletişim kurabilir.• Kendini ya da başkalarını tanıtabilir, bu bağlamda, nerede oturduğu, kimleri tanıdığı, sahip oldukları vb. temel sorular yoluyla iletişim kurabilir.• Somut gereksinimlerini karşılayabilmek adına bilinen, günlük ifadeleri ve çok temel deyimleri anlayabilir ve kullanabilir.
A2	<ul style="list-style-type: none">• Basit bir dil kullanarak özgeçmiş ve yakın çevresi hakkında bilgi verebilir ve anlık gereksinimleri karşılayabilir.• Bildiği, alışılmış konularda doğrudan bilgi alışverişinde bulunarak basit düzeyde iletişim kurabilir.• Kişisel, aile, alışveriş, iş ve yakın çevre ile ilgili konularda çok sık kullanılan temel deyimleri ve cümleleri anlayabilir.

(GmbH, 2013)

Tablo-3: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Seviyeleri Göstergeleri – Bağımsız Kullanıcı

BAĞIMSIZ KULLANICI
B1
<ul style="list-style-type: none">• Yaşadığı olayları ve deneyimlerini aktarabilir; düşlerinden, umutlarından ve isteklerinden söz edebilir, görüşlerini ve planlarını kısaca nedenleriyle ortaya koyabilir.• Kişisel ilgi alanları doğrultusunda ya da bildiği konularda, basit, ancak fikirler arası bağlantıların oluşturulmuş olduğu metinler yoluyla kendini ifade edebilir.• Seyahatlerde, dilin konuşulduğu yerlerde karşılaşılabilecek çoğu durumların üstesinden gelebilir. Günlük yaşamda, işte ya da okulda, sık karşılaştığı ve tanıdığı konulara dayalı yazılı ve sözlü ifadeleri ana hatlarıyla anlayabilir.
B2
<ul style="list-style-type: none">• Farklı konularda, ayrıntılı ve anlaşılır bir şekilde kendini ifade edebilir ve bir konunun olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya koyarak kendi bakış açısını yansıtabilir.• Çok zorlanmadan, belli ölçüde doğal ve akıcı bir dil kullanarak anadilde konuşan birisiyle iletişim kurabilir.• Soyut ve somut konulara dayalı karmaşık metinlerin ana fikrini anlayabilir, kendi uzmanlık alanı olan konularda teknik tartışmalar yürütebilir.

(GmbH, 2013)

Tablo-4: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Seviyeleri Göstergeleri – Yetkin Kullanıcı

YETKİN KULLANICI	
C1	<ul style="list-style-type: none">• Karmaşık konularda, bağlantıların ve ilişkilerin açıkça ortaya konduğu, iyi yapılandırılmış, ayrıntılar içeren metinler yoluyla kendini akıcı bir şekilde ifade edebilir.• Dili akademik ve mesleki amaçlar için ve günlük yaşamda esnek ve etkili bir şekilde kullanabilir.• Gereksinim duyduğu ifadeleri fazla zorlanmadan bularak kendini doğal ve akıcı bir şekilde ifade edebilir. Farklı yapıya sahip uzun ve karmaşık metinleri anlayabilir ve bu metinlerdeki dolaylı anlatımları ve imaları fark edebilir.
C2	<ul style="list-style-type: none">• Akıcı bir dil kullanarak kendini tam anlamıyla ifade edebilir. Karmaşık durumlarda bile kendini ifade ederken ince anlam farklarından yararlanabilir.• Farklı yazılı ya da sözlü kaynaklardan edindiği bilgiyi özetleyebilir, bu kaynaklara dayalı olarak bir tartışmayı yapılandırabilir, akıcı ve doğal bir anlatım ile sunabilir.• Duyduğu ve okuduğu her şeyi kolayca anlayabilir.

(GmbH, 2013)

Tablo-5: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Yeterlilik Seviyeleri Kendini Değerlendirme Çizelgesi (Anlama)

Kendini Değerlendirme Çizelgesi	ANLAMA	
	DİNLEME	OKUMA
A1	Benimle, ailemle ve yakın çevremle ilgili tanıdık sözcükleri ve çok temel kalıpları, yavaş ve net konuşulduğunda anlayabilirim.	Katalog, duyuru ya da afiş gibi yazılı metinlerdeki bildik adları, sözcükleri ve çok basit tümceleri anlayabilirim.
A2	Beni doğrudan ilgilendiren konularla ilişkili kalıpları ve çok sık kullanılan sözcükleri anlayabilirim. (Örneğin; En temel kişisel ve ailevi bilgiler, alışveriş, yerel çevre, meslek). Kısa, net, basit ileti ve duyurulardaki temel düşüncüyü kavrayabilirim.	Kısa ve basit metinleri okuyabilirim. İlanlar, kullanım kılavuzları, mönüler ve zaman çizelgeleri gibi basit günlük metinlerdeki genel bilgileri kavrayabilir ve kısa kişisel mektupları anlayabilirim.
B1	İş, okul, boş zaman vb. ortamlarda sürekli karşılaşılan bildik konulardaki net, standart konuşmanın ana hatlarını anlayabilirim. Güncel olaylar ya da kişisel ilgi alanıma giren konularla ilgili radyo ve televizyon programlarının çoğunun ana hatlarını yavaş ve net olduğunda anlayabilirim.	Meslekle ilgili ya da günlük dilde en sık kullanılan sözcükleri içeren metinleri anlayabilirim. Kişisel mektuplarda belirtilen olay, duygu ve dilekleri anlayabilirim.
B2	Güncel bir konu olması koşuluyla uzun konuşma ve sunumları anlayabilir, karmaşık tümcelerle yapılan tartışmaları takip edebilirim. Televizyon haberlerini ve güncel olaylara ilişkin programların çoğunu anlayabilirim. Standart dilin kullanıldığı filmlerin çoğunu anlayabilirim.	Yazarların belirli tutum ya da görüşü benimsedikleri, güncel sorunlarla ilgili makaleleri ve raporları okuyabilirim. Çağdaş edebi düzyazıyı anlayabilirim.
C1	Açıkça yapılandırılmamış ve ilişkiler açıkça belirtilmemiş sadece ima edilmiş olsa bile uzun konuşmaları anlayabilirim. Televizyon programlarını ve filmleri fazla zorluk çekmeden anlayabilirim.	Üslup farklılıklarını da ayırt ederek uzun ve karmaşık, somut ya da edebi metinleri okuyabilir, ilgi alanımla alakalı olmasalar bile herhangi bir uzmanlık alanına giren makale ve uzun teknik bilgileri anlayabilirim.
C2	İster canlı ister yayın ortamında olsun, hiçbir konuşma türünü anlamakta zorluk çekmem. Sadece normal anadili konuşma hızında ise, aksana alışabilmem için biraz zamana ihtiyacım olabilir.	Kullanım kılavuzları, uzmanlık alanına yönelik makaleler ve yazınsal yapıtlar gibi soyut, yapısal ve dil bilgisel açıdan karmaşık hemen hemen tüm metin türlerini kolaylıkla okuyabilir ve anlayabilirim.

(GmbH, 2013)

Tablo 6Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Yeterlilik Seviyeleri Kendini Değerlendirme Çizelgesi (Konuşma)

Kendini Değerlendirme Çizelgesi	KONUŞMA	
	KARŞILIKLI KONUŞMA	SÖZLÜ ANLATIM
A1	Karşımdaki kişinin söylediklerini daha yavaş bir konuşma hızında yinelemesi ve söylemek istediklerimi oluşturmada bana yardımcı olması koşuluyla, basit yoldan iletişim kurabilirim. O anki gereksinime ya da çok bildik konulara ilişkin alanlarda basit sorular sorabilir ve cevap verebilirim.	Yaşadığım yeri ve tanıdığım insanları betimlemek için basit kalıpları ve tümceleri kullanabilirim.
A2	Bildik konular ve faaliyetler hakkında doğrudan bilgi alışverişini gerektiren basit ve alışılmış işlerde iletişim kurabilirim. Genellikle konuşmayı sürdürebilecek kadar anlamasam da kısa sohbetlere katılabilirim.	Basit bir dille ailemi ve diğer insanları, yaşam koşullarımı, eğitim geçmişimi ve son işimi betimlemek için bir dizi kalıp ve tümceyi kullanabilirim.
B1	Dilin konuşulduğu ülkede seyahat ederken ortaya çıkabilecek birçok durumla başa çıkabilirim. Bildik, ilgi alanıma giren ya da günlük yaşamla ilgili (Örneğin; aile, hobi, iş, yolculuk ve güncel olaylar gibi) konularda hazırlık yapmadan konuşmalara katılabilirim.	Deneyimlerimi, hayallerimi, umutlarımı, isteklerimi ve olayları betimlemek için çeşitli kalıpları yalın bir yoldan birbirine bağlayabilirim. Düşünce ve planlara ilişkin açıklamaları ve nedenleri kısaca sıralayabilirim. Bir öyküyü anlatabilirim, bir kitap ya da filmin konusunu aktarabilirim ve izlenimlerimi belirtebilirim.
B2	Öğrendiğim dili anadili olarak konuşan kişilerle anlaşmayı mümkün kılacak bir akıcılık ve doğallıkla iletişim kurabilirim. Bildik konulardaki tartışmalarda, kendi görüşlerimi açıklayıp destekleyerek etkin bir rol oynayabilirim.	İlgi alanıma giren çeşitli konularda açık ve ayrıntılı bilgi verebilirim. Çeşitli seçeneklerin olumlu ve olumsuz yanlarını ortaya koyarak bir konu hakkında görüş bildirebilirim.
C1	Kullanacağım sözcükleri çok fazla aramaksızın, kendimi akıcı ve doğal bir biçimde ifade edebilirim. Dili, toplumsal ve mesleki amaçlar için esnek ve etkili bir şekilde kullanabilirim. Düşünce ve fikirlerimi açık bir ifadeyle dile getirebilir ve karşımdakilerin konuşmalarıyla ilişkilendirebilirim.	Karmaşık konuları, alt temalarla bütünleştirerek, açık ve ayrıntılı bir biçimde betimleyebilir, belirli bakış açıları geliştirip uygun bir sonuçla konuşmamı tamamlayabilirim.
C2	Hiç zorlanmadan her türlü konuşma ya da tartışmaya katılabilir; deyimler ve konuşma diline ait ifadeleri anlayabilirim. Kendimi akıcı bir şekilde ifade edebilir, anlamdaki ince ayrıntıları kesin ve doğru bir biçimde vurgulayabilirim. Bir sorunla karşılaşırsam, geriye dönüp, karşımdaki insanların fark etmelerine fırsat vermeyecek bir ustalıkla ifadelerimi yeniden yapılandırabilirim.	Her konuda bağlama uygun bir üslupla ve dinleyenin önemli noktaları ayırt edip anımsamasına yardımcı olacak şekilde konuşmamı etkili ve mantıksal bir şekilde yapılandırabilir, açık, akıcı bir betimleme ya da karşıt görüş sunabilirim.

(GmbH, 2013)

Tablo-7: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Yeterlilik Seviyeleri Kendini Değerlendirme Çizelgesi (Yazma)

Kendini Değerlendirme Çizelgesi	YAZMA
	YAZILI ANLATIM
A1	Kısa ve basit tümcelerle kartpostal yazabilirim. Örneğin; Tatil kartpostalıyla selam göndermek gibi. Kişisel bilgi içeren formları doldurabilirim. Örneğin: Otel kayıt formuna isim, uyruk ve adres yazmak gibi.
A2	Kısa, basit notlar ve iletiler yazabilirim. Teşekkür mektubu gibi çok kısa kişisel mektupları yazabilirim.
B1	Bildik ya da ilgi alanıma giren konularla bağlantılı bir metin yazabilirim. Deneyim ve izlenimlerimi betimleyen kişisel mektuplar yazabilirim.
B2	İlgi alanıma giren çok çeşitli konularda anlaşılır, ayrıntılı metinler yazabilirim. Belirli bir bakış açısına destek vererek ya da karşı çıkarak bilgi sunan ve nedenleri süren bir kompozisyon ya da rapor yazabilirim. Olayların ve deneyimlerin benim için taşıdıkları önemi ön plana çıkararak mektuplar yazabilirim.
C1	Görüşlerimi ayrıntılı bir biçimde, açık ve iyi yapılandırılmış metinlerle ifade edebilirim. Bir mektup, kompozisyon ya da rapor yazabilirim. Önemli olduğunu düşündüğüm konuları ön plana çıkararak karmaşık konularda yazabilirim. Hedef belirlediğim okuyucu kitlesine uygun bir üslup seçebilirim.
C2	Uygun bir üslup açık, akıcı metinler yazabilirim. Okuyucunun önemli noktaları ayırt edip anımsamasına yardımcı olacak etkili, mantıksal bir yapılandırma ile bir durum ortaya koyan karmaşık mektuplar, raporlar ya da makaleler yazabilirim. Meslekî ya da edebî yapıt özetleri ve eleştirileri yazabilirim.

(GmbH, 2013)

2.6. Türk Masallarının Dil Öğretimindeki Yeri ve Önemi

2.6.1. Masal

Masalların bugüne kadar birçok tanımı yapılmıştır. Boratav'a (1995) göre "Düz yazı halinde oluşturulmuş, inançlardan bağımsız, gerçekle alakası olmayan ve dinleyenleri inandırma amacı gütmeyen eserlerdir." Sakaoglu (2003)'e göre ise "Kahramanlarının bazıları insan dışı varlıklar olan, olayların masal ülkelerinde geçtiği, uydurma olmasına rağmen insanları inandırabilen anlatılardır."

Masallarla ilgili tanımlar incelendiğinde, araştırmacıların ortak söyleminin, masalların hayal ürünü olduğu görülmektedir. Masalların genelde insanları inandırmak gibi bir amacı olmadığına dikkat çekilir. Masalların inandırıcılıktan çok etki etmek gibi bir işlevi vardır. Masalda yer ve zaman öğeleri de belirsizdir. Olayları gibi kahramanları da olağanüstü özelliklere sahiptir.

İnsanların doğaya ve doğa olaylarına karşı olan duygu ve düşünceleri sonucunda ortaya çıkan masallar, çok eski devirlerden beri var olan inanışlara ve motiflere sıkça yer verir. Masal kahramanları farklı olsa da masalda meydana gelen olaylar benzerlik gösterebilir. Yani bir ülkenin belli bir yöresinde anlatılan bir masal, aynı ülkenin farklı bir yerinde küçük değişikliklerle de anlatılıyor olabilir. Burada dikkat çekilen konu olayların gerçekliğinden çok işlenen düşüncedir (Karatay, 2007).

Masallar toplumu eğiten temel öğelerden biri olarak görülmektedir. "İnsanoğlu, kendi yaşam gerçeğini, çözüm önerilerini, beklentilerini, masal olaylarına ve masal kahramanlarına yükleyerek anlatmış ve yüzyıllar boyu, bu yolla gelecek kuşakları uyarmaya, eğitmeye, yaşamın zorluklarına karşı onları donatmaya çalışmıştır" (Yavuz M. H., 2002).

"Edebî bir tür olarak değerlendirilen masal, yalnızca çocuklar için üretilmiş olmamakla beraber günümüzde çocuk yazını kapsamında ele alınmaktadır. Masalın çocuklar için bir eğitim aracı olduğu artık bilinen bir gerçektir. Masallar özellikle okul öncesi ve okula yeni başlayan bütün çocukların büyük ölçüde ilgisini çekmektedir. Gizemli havası, serüven dolu fantastik olaylar içermesi, çoğunlukla iyilerin kazanıp

kötülerin yenilgiye uğratılması masalları çocuklar için ilginç kılmaktadır. Başka bir deyişle masal, çocuğun dünyasına yakın bir dünya sunmaktadır” (Delidüzgün, 1996).

Açıklamalar dikkate alındığında masallar, toplumların eğitimlerinde ve insanların karşılaştıkları problemlerin çözümünde etkili olabilmektedir. Aynı zamanda görüşlerden hareketle masallar sadece çocuklar için oluşturulan ürünler değildir. İnsanlar arasında masal denilince akla gelen yaş grubu çocuklardır ancak masallar yetişkinlerin de ders çıkarabileceği, faydalanabileceği türlerdir. Özellikle dil öğretiminde masalların her yaş grubu insanlar tarafından materyal olarak kullanılması dil öğretimi sürecini olumlu etkileyecektir. Ayrıca Ateş (2008), bireyin okul ortamında kazanabileceği en önemli becerilerden birisinin okuma olduğunu, okumanın anlama sürecindeki etkisinin fazla olduğunu belirtmektedir. Dil öğretimi esnasında edebi metinlerin kullanılması öğrencilere her zaman fayda sağlayacaktır.

Masal metinlerini, genel bir okuma metni olarak değerlendirdiğimiz zaman okullardaki Türkçe derslerinin niteliği de karşımıza çıkmaktadır. Okuma becerisi, öğrencilerin anlama düzeylerini olumlu etkileyen bir beceridir. Bu yüzden derslerin öğretmenler tarafından gerekli uygulamalarla sürdürülmesi gerekir. Karşılaşılan olumsuzlukları giderme sırasında da mutlaka öğretmenlerin düşünceleri dikkate alınmalıdır. (Ateş, Çelik, & Sur, 2020)

Masallar, çocuk gelişimi konusunda çok önemli bir işleve sahiptir. Her şeyden önce masallar, çocukların olaylar arasında bağlantı kurmasına ve zihinsel becerilerini kullanmasına yardımcı olur. Masallarda anlatılanlardan hareketle çocuklarda karar verme, problem çözme, farklı bakış açıları geliştirme gibi üst düzey beceriler de gelişir. Bunların haricinde masallar halk ürünleridir. Yani bir toplumun kültürel unsurlarını içinde barındırır. Çocukların kültürlerini ve değerlerini de daha iyi anlamlandırmasına yardımcı olur. Ayrıca milli değer ve kültürel öğelerin nesiller arasında aktarılmasını sağlar. Derman (2002), masal metinlerinin konuları, kahramanlarının erdemli davranışları, iyiliğe ulaşmak için harcanan çaba, iyilerin kazançlı çıkması gibi olguların çocuklara olumlu özellikler kazandırdığını söylemektedir. Çelik (2017), nitelikli bir şekilde oluşturulan çocuk kitaplarının çocukları gerçek yaşama hazırladığını savunmuştur. Çocukların gerçek yaşam

deneyimlerinin artması, aynı zamanda hayal dünyalarının da zenginleşmesi, gerçek hayatta rastladıkları sorunlara çözüm bulmalarını kolaylaştırmaktadır.

Dil öğretimi sürecinde ise masallar, bir halk ürünü olarak büyük öneme sahiptir. Ait olduğu toplumun kültürel özelliklerinden izler taşıması, dilinin zenginliklerine yer vermesi, kalıp ifadelerin masal metnlerinin içinde var oluşu vb. birçok sebep masalların dil öğretiminde oldukça fazla bir önemi olduğunu gösterir. Masalların bir diğer özelliği bireylerin düş dünyalarını zenginleştirici nitelikte olmalarıdır. Düş dünyası zenginleşen bireyin dili kullanabilme becerisi de gelişecektir. Burada önemli olan nokta, dil öğretim sürecinde materyal olarak seçilecek olan masal metnlerinin bireylerin seviyelerine uygun olmasıdır. Daha önceki açıklamalarda masalların sadece çocuklara yönelik ürünler olmadığına değinilmiştir. Bu yüzden dil öğretimi sürecinde her yaşta insan masallardan faydalanabilir. Bununla birlikte masal metinleri genellikle olaya dayalı anlatılar oldukları için dil öğrenenleri sıkmayan, sürecin içinde tutabilen metinlerdir.

Dil öğretiminde masallar okuyucuya farklı bir dünyanın kapısını açabilir. Yücel (2005)'e göre masallar her bir insanın gelişiminde önemli roller oynamakta ve bu nedenle masallar psikolojik terapi açısından yaşa bağlı kalmaksızın yabancı dil dersi için bu yönde bir açılım sunabilmektedirler.

En eski anlatıcısından ağız özellikleri, deyimler, atasözleri, diğer sözcükler vb. şeklinde tam olarak derlenebilmiş bir masal metninin dili öğrenen ve öğreten için çok önemli bir kaynak olduğunu belirten (Yardımcı, 2008), masalda dilsel olarak birçok yapıyla karşılaşılabilceğini, bu nedenle masalın dilsel değeri çok yüksek bir tür olduğunu savunmuştur.

“Masalcı, dile hakimiyeti ve deyim, atasözü ve özlü sözleri kullanma becerisiyle, dinleyicileri rahat ve farkında olmadıkları tabii bir ortamda ana dili eğitimine tabi tutar. Masalarda teşbih, telmih, istiare, teşhis ve intak gibi birçok edebî sanata rastlanmaktadır.” (Bilkan, 2001) diyerek masalların dil öğretimindeki önemine vurgu yapmıştır.

Yukarıda verilen açıklamalar doğrultusunda masal metinlerinin dilsel açıdan çok zengin ve önemli metinler olduğu anlaşılmaktadır. Geçmişten günümüze dek masalar insanların hem eğlenmesi hem de eğitilmesi hususunda kullanılmışlardır. Bunların yanında insanların estetik duygularını geliştirme konusunda da masallar önemli bir yere sahiptir. Çünkü masal metinleri bir dilin içinde barındırdığı zenginliklerin çoğunu içerebilmektedir. Yapılan çalışmaların çoğunda araştırmacıların bulunduğu ortak noktalardan birisi de masalların, insanların iyi bir dinleyici ve iyi bir anlatıcı olmasına olumlu etkisidir. Yani masallar sadece dil güzelliklerini sergileyen türler değildir. Masal metinleri, insanların anlama ve anlatma süreçlerine de olumlu etki eden, hem dinlenenlerin çok daha hızlı ve iyi anlaşılmasını hem de insanların duygu ve düşüncelerini çok daha etkili bir şekilde ifade etmelerini etkilemektedir. Bu açıdan bakıldığında masalların ne kadar önemli metinler oldukları anlaşılacaktır. İnsanların dilsel becerilerini bu denli olumlu etkileyen bir türün, dil eğitiminde kullanılması, sürecin her aşamasında olumlu etkiler yaratacaktır.

2.6.2. Masalarda Bölümlendirme

Masallar, genellikle üç bölüme ayrılır:

1. **Döşeme** denilen, içinde tekerleme olan giriş kısmı
2. **Gelişme** denilen, olayın geçtiği kısım
3. **Tekerleme** veya **dua** ile biten sonuç kısmı (Karatay, 2007)

Masal metinlerinin tekerlemelerden oluşan ilk bölümü “döşeme” olarak da adlandırılır. Türk masalları ilk olarak tekerlemelerle başlar. Fakat bu tekerlemeler olağanüstü anlatılardır ve çok uzun sürmez. Türk masallarındaki tekerlemeler dünyanın başka bir yerinde yoktur. Bunda farklı yörelerde var olan söz oyunları ve söylentiler etkili olmuştur.” (Oğuzkan, 2001). “Ancak bizim masallarımızın sadece başında değil hemen her yerinde tekerlemelere rastlanabilir. Masalların başlangıcı genellikle, “Bir varmış, bir yokmuş” şeklindedir. Bu söylemle henüz masalın başında var olan yok, yok olan var edilir. İnsanlar kendilerini masalın başında zıtlıklar içinde bulur. Toplumda var olan sancılarla ve olumsuzluklarla bu tekerleme bölümlerinde alay edilir” (Günay, 1987). Bu sırada masal okuyucusu veya dinleyicisi, bu metinlerin

sıra dışı dünyasına hazırlanır. Bazen de masalacı, “Sineğe vurdum palanı, dinlettim mi sana bu koca yalanı” şeklindeki sözlerle bunu gösterir. (Boratav, 2018). Niyet belli edilse de edilmese de dinleyici olağanüstü bir anlatıyla karşılaşacağını bilir.

Masalın asıl bölümünde de tekerlemelere rastlanır. Bu bölümlerde de tekerleme kullanılmasının sebebi dağılan konuyu ve olayları tazelemektir (Elçin, 1981). Bu tekerlemeler de söz oyunları ile yapılır. Masallardaki “Az gitmiş uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş, altı ay bir güz gitmiş, bir de arkasına dönüp bakmış ki, bir arpa boyu yol gitmiş’, ‘uzatmayalım hikâyeyi kopartmayalım kıyameti’, ‘masalda zamanlar çabuk geçermiş...’, ‘masal bu ya...’ gibi çıkışlar” söz hünelerinin göstergesidir (Boratav, 1995).

Masalların sona erdiği bölüme “dilek” adı verilmektedir. Dilek bölümünde de tekerlemelere rastlanır. Bu tekerlemeler farklı çeşitlerdedir ve farklı işlevleri bulunur. Bu işlevler, aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Masal olaylarının gerçek olduğunu göstermek için “Kırık gün kırk gece düğün yapmışlar.” gibi gerçekçi tekerleme söylemek (Tezel, 1987).
2. Bir çeşit dua niteliğinde olan tekerlemelerle masalı bitirmek
3. “Onlar ermiş muradına, biz çikalım kerevetine.” gibi ifadelerle, iyi dileklerde bulunmak
4. “Şimdi öyle yasayıp durur. Dün buradan geçti, cümleye selam etti.”, “Onlar yediler, içtiler, o yana gittiler, biz de yedik, içtik, bu yana geldik.” gibi ifadelerle masalın geçmiş zamanını, anlatımın şimdiki zamanına uzatmak (Yücel T. , 1999).
5. “Gökten üç elma düşmüş: Birisi masal kahramanlarının basına, birisi anlatanın basına, birisi de dinleyenlerin basına.” tekerlemesiyle dinleyenleri masal dünyasının içine katmak.

Görüldüğü gibi masallar temel olarak 3 bölüme ayrılmış olsa da tekerleme yapıları sadece son bölümde bulunmamaktadır. Masalların giriş ve asıl olayın anlatıldığı döşeme bölümlerinde de tekerlemeli yapılara rastlanmaktadır. Tekerlemeler dil becerilerini geliştiren türler olduğundan masal metinlerinde bu kadar sık kullanılması, dil öğretimi konusunda masalların önemini bir kez daha

vurgulamaktadır. Çünkü dil öğretimi süreci, tek başına kural öğretimi olarak düşünülmemelidir. Yapılacak olan gramer eğitiminin yanında dili öğrenen bireylerin anlama ve anlatma becerilerinin gelişmesi, verilen mesajları eksiksiz bir şekilde alma ve anlamlandırma, kendini yeterli bir şekilde ifade edebilme gibi becerilerin de bireylere kazandırılması gerekmektedir. Bu yüzden dil öğretim sürecinin her basamağı profesyonelce yönetilmelidir. Dil öğretimi sürecinin her aşamasında olduğu gibi materyal seçimi sırasında da bu durum göz önünde bulundurulmalıdır. Seçilecek olan materyaller dil kurallarını öğretirken aynı zamanda o dilin zenginliklerini, kültürel değerlerini de aktarabilecek donanımda olmalıdır. Süreç sonunda elde edilmek istenen başarıya ulaşmanın yollarından birisi de budur. Masal metinleri bu özellikleri çok büyük ölçüde içinde barındıran edebi yapılar oldukları için dil öğretim sürecinde kullanılmaları faydalı olacaktır.

2.6.3. Masal Türleri

“Masalların sınıflandırılması hakkında ilk büyük çalışma Aarne tarafından yapılmıştır” (Sakaoğlu, 2013): Aarne'nin yaptığı masal sınıflandırması genellikle içinde tek motif barındıran masallardan oluşmaktadır. Sınıflandırma aşağıdaki gibidir:

1. Hayvan Masalları
2. Asıl Halk Masalları
3. Fıkralar
4. Formülle Başlayan Masallar
5. Sınıflamaya Girmeyen Masallar

“Warren S. Walker ve Ahmet Uysal da masalları, yedi bölüme ayırmışlardır” (Günay, 1975).

1. Tabiatüstü Masallar
2. Şaşırtıcı ve Hünerli Neticelere Sahip Olan Masallar
3. Mizahi Masallar
4. Ahlaki Masallar
5. Köroğlu

6. Din Görevlilerinin Hatalarını Konu Olarak İşleyen Masallar

7. Fıkralar

Masal sınıflandırmaları, görüldüğü gibi farklı şekillerde yapılmaktadır. Hazırlanan bu çalışmada, verilen bilgilerin daha düzenli olması için Yardımcı (2004)'ün masal sınıflaması dikkate alınmaktadır. Bu sınıflama aşağıdaki gibidir:

1. Halk Masalları

1.1. Hayvan Masalları

1.2. Asıl Masallar

1.2.1. Olağanüstü Masallar

1.2.2. Gerçekçi Masallar

1.3. Yalanlamalı Masallar

1.4. Zincirlemeli Masallar

2. Edebi Masallar

2.1. İşlenmiş Masallar

2.2. Yapma Masallar

“Masalların günümüzde kim tarafından oluşturulduğu bilinmemektedir. Yani anonim türlerdir. Halkın ortak ürünleridir. Masalları geçmiş zamanlarda mutlaka bir yaratıcısı vardır ancak yıllardan beri ağızdan ağza anlatılarak bugünkü halini aldığından dolayı ilk oluşum aşaması kesin olarak bilinmemektedir. Bununla birlikte masalarda halkın ortak duygu ve düşünceleri, doğru ve yanlışları, sevinç ve üzüntüleri de vardır. Bu nedenle halk masalları halkın ürünüdür” (Oğuzkan, 2001).

“Halk masallarından olan ve çok sayıda örneği bulunan hayvan masallarının esas niyeti ders vermektir. Eski zamanlarda krallara, devlet büyüklerine eleştiride bulunmanın zor olduğu dönemlerde güçlü olan hayvanlar sembolik olarak bu insanların yerine konur ve eleştirilir.” (Sakaoğlu, 2013). “Başka bir söyleyişle masallar duyguların yerine geçmiştir ve hayvanlar da bu duyguları yaşayan insanları temsil eder. Bu nedenle hayvan masallarının genelinde hayvanlar insani özellikler taşır.” (Boratav, 1995).

“Asıl masalların bir diğerk türü de gerçekçi masallardır. Bu masallar gerçek olayları anlatır gibidir. Yani kahramanları padişahlar, askerler, tüccarlar vb. kişilerdir. Bu masallar yaşanan bir olayı farklı bir yapıda anlatır gibidir.” (Tezel, 1987).

“Halk masalı türünün haricinde var olan bir başka masal türü de edebi masallardır. Edebi masallar “işlenmiş ve yapma masallar” şeklinde ayrılırlar. İşlenmiş masal, bir yazar tarafından masalın içindeki olaylar ve öğeler bozulmadan kaleme alınmasıyla olur. Burada amaç masalın yazılı bir şekilde kalıcılığının sağlanmasıdır” (Yardımcı, 2004). Bu masalların kaynağı halktır ancak yazar kendinden de eklemeler yapar. Bu yüzden bu masal türü halk masallarının içinde değerlendirilir. Boratav (1995)’a göre bu masallar, masalı oluşturanlara göre değildir. Bunun sebebi, masalı yazıya geçiren kişiler çocuk okuyucuları da düşünerek masalarda bazı düzenlemeler ve değişimler yapmaktadır.

“Yapma masalların kaynağı da halktır ancak isminin yapma masal olmasının sebebi yazarın hayal dünyasının da masala dahil olmasıdır. Yapma masal yazan yazarlar daha çok sanatını düşünür ve toplumdaki gülünç olayları işler.” (Oğuzkan, 2001). Bu sayede sanat ve düşünce birlikte ele alınmış olur.

Yukarıdaki görüşler dikkate alındığında öncelikle masal metinlerinin anonim türler olduğu anlaşılmaktadır. Diğer edebi türler gibi masallar da mutlaka belli kişiler tarafından ortaya çıkmıştır. Ancak çok uzun zamanlar boyunca eski kuşaklardan yenilerine anlatım yoluyla aktarıldıkları için artık anonimleşmişlerdir.

Açıklamalar doğrultusunda her masal türünün kendine özgü özelliklerinin bulunduğu görülmektedir. Olaylar, kahramanlar, amaç vb. masalın türüne göre değişmektedir. Farklı masal türleri arasında, bu şekilde yapısal farklar bulunsa da masalların genelinde ortak olan, türü ne olursa olsun her masalda bulunan bazı ortak özellikler de vardır. Bunlardan bir tanesi masalların insanların duygularını, düşüncelerini yansıtan türler olmalarıdır. Bununla birlikte masallar, ait olduğu toplumun kültürel özelliklerini içinde barındırır. Bizim için asıl önemli olan nokta da burasıdır. Çok uzun seneler boyunca, anlatılarak yeni nesillere aktarılan olgu sadece masal olarak adlandırılan metinler değildir. Asıl önemli olan, bu metinlerin içinde

yaşayan, milletlerin millet olma özelliğini devam ettiren kültürel değerlerin yeni nesillerde yaşayacak olmasıdır. Bu açıdan bakıldığında, masalların farklı türleri, şekilleri olsa da aslında hepsi bir milletin ortak değerleri açısından ayırım yapılmaksızın aynı değere sahiptir. Bu yüzden masal metinleri dil eğitiminde de kullanılmalı, dil öğrenenlerin gerekli kültürel değerlerle de karşılaşması sağlanmalıdır.

2.7. Yabancı Dil Öğretiminde Kültür Aktarımı

“Yabancı dil öğretimi baştan sonuna kadar öğretim süreci boyunca her açıdan dikkat ve emek isteyen bir süreçtir. Bu süreçte dikkat edilmesi gereken en önemli noktalardan biri ise materyal seçimidir. Günümüzde yabancı dil öğretimi sürecinde sıklıkla karşımıza çıkan problemlerin başında materyal eksikliği ve seçimi gelmektedir. Yabancı dil öğretiminde en sık kullanılan materyallerden biri ders kitapları ve bunun doğal getirisi olarak da okuma metinleridir. Yabancı dil öğretiminde kullanılan metinler özenle hazırlanmalı ve seçilmelidir. Özellikle dil ve kültür birlikteliği göz önüne alındığında seçilen ya da hazırlanan metinlerin kültür öğelerinden noksan olması eksik bir dil öğretimine sebep olacaktır.” (Uçak, 2014)

"Dünyamızda dil öğretiminde kullanılan metinler genel olarak değerlendirildiğinde, her yaklaşımın amaçlarına ulaşmak için metinlerden farklı biçimlerde yaralandığı ve farklı metinler kullandığı görülmektedir. Bazı yaklaşımlar edebi metinlerle dil bilgisi, kelime ve kültür öğretmeye çalışırken bazıları da amaçlanan kültüre yönelik çalışmalar yapmaktadır." (Güneş, 2013). Edebi metinlerin birer kültür ürünü olduğu göz önünde alındığında bu yaklaşımın yerinde olduğu söylenebilir. Zira edebi metinler dilin ve kültürün taşıyıcısı aynı zamanda da dil ve kültürün ortak ürünüdür. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde edebi metinlerin kullanılması kültür aktarımı hususunda oldukça işlevsel olacaktır. Şiir, masal, destan, hikâye, roman, tiyatro, karagöz, ortaoyunu, fıkra, mâni, ninni, tekerleme gibi çeşitli türlerin ürünleri edebi eserler olarak nitelendirilmektedir. Bu metinlerin iyi yazılmış olmaları, içinde var oldukları kültürü yansıtmaları göz önünde bulundurularak dil öğretiminde örnek metinler olarak kullanılmaları gerektiği sık sık vurgulanmaktadır (Güneş, 2013)

"Kişi, kültür öğelerini ne kadar iyi algılasa yabancı dili de o oranda iyi öğrenebilmektedir. Dolayısıyla kültür öğelerinin, yeri geldikçe, bir yabancıdan öğrenebileceği ölçüde ve doğru biçimde verilmesi önem taşımaktadır." (Barın, 2008). Yabancı dil öğretiminde bu hassasiyetle hazırlanan ya da seçilen metinler kişinin, hedef dilin kültürünü ve hedef dilin konuşulduğu çevreyi anlamlandırmasına yardımcı olacaktır. Bu anlamlandırma neticesinde kişinin dil öğrenme isteği ve hızı artacaktır. Bu sebeple yabancı dil öğretiminde kullanılan metinlerin kalitesi ve uygunluğu büyük bir önem arz etmektedir.

Açık ve Demir (2011)'e göre edebi metinler öğrencinin, dili doğal yapısı içinde kullanılmasını görmesine olanak verirken diğer yandan öğrencinin kelime hazinesini geliştirip zenginleştirmesinde, anlama ve anlatma becerilerini arttırmasında yardımcı olur. Dolayısı ile Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde faydalanacağımız edebi metinler hem önemini sıklıkla vurguladığımız kültür aktarımı hususunda hem de öğrencilerin dört temel dil becerisini geliştirmesinde faydalı olacaktır.

Günümüz yabancı dil öğretim sürecinde kültür aktarımı önemlidir. Yılmaz ve Taşkın (2014, s. 271) bu önemi şu sözlerle ifade eder: "Dil öğretiminin aynı zamanda bir kültür öğretimi olduğu bilinmektedir. Modern dil öğretim yaklaşımlarında dil öğretiminin yanında o dili kullanan insanların kültürünün de öğretimi başarıya ulaşmada önemlidir."

"Dil öğretimi işi kişinin kültürel yeteneğinde çeşitli kültürel özellikler (ulusal, yerel, sosyal) ayrı ayrı değil, karşılaştırılmış, etkileşmiş, zenginleşmiş, bütünleşmiş çok dillilik yeteneği bileşenini oluşturur ve bu bileşen de diğer bileşenlerle etkileşim içindedir." (Demirel Ö. , 2012).

Kültürel değerler veya kültürel öğeler sözleri ile kastedilen, öğrenilecek olan dilin ait olduğu toplumun örfleri, gelenekleri, adetleri, yaşayış biçimleri, yemek tarzları, unutulmayan tarihi olayları vb. gibi unsurlardır. (Kalfa, 2013). Bu açıklamalara bakıldığı zaman dil öğretiminin sadece dil bilgisi yapılarını öğretmek değil, o toplumun kültürünü de öğretmek olduğu da anlaşılmaktadır.

Kültür öğelerinin aktarılması, dil öğretimi sırasında kendiliğinden meydana gelen bir durum olsa da kültür aktarımının belli başlı amaçları da vardır. Kılınç ve Şahin (2012)'e göre kültür aktarımının amaçları şu şekilde sıralanmıştır:

- Öğrencilerin her insanın davranışında kültürün etkisi olduğunu anlamalarına yardımcı olmak
- İnsanların konuşmalarında ve davranışlarında etkisi olduğunu anlamalarına yardımcı olmak.
- Öğrencilerin hedef kültürdeki ortak durumlarda gösterilen ortak davranışların farkına varmalarına yardımcı olmak.
- Öğrencilerin, bazı kelime ve cümleciklerin, kültürün bir sonucu olarak, hep aynı şekilde birbiri ardına geldiğinin farkına varmalarına yardımcı olmak
- Öğrencilerin hedef kültürle ilgili genellemeleri objektif gözle değerlendirmelerine yardımcı olmak.
- Öğrencilerin hedef kültürle ilgili bilgi toplama becerilerinin gelişmesine yardımcı olmak.
- Öğrencilerde hedef kültürle ilgili merak uyandırmak ve onların o kültürdeki insanlara empati duymalarını sağlamak.

Görüldüğü gibi kültür aktarımı, belli amaçlar doğrultusunda meydana gelen bir süreçtir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de bir kültür aktarımı olacağı düşünüldüğü zaman, sürecin başarılı ve etkili ilerleyebilmesi için Türk milletine ait olan kültürel değerlerin bazı başlıklar altında toplanması faydalı olacaktır. Bu kültürel özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- Karşılaşmalar, selamlaşmalar ve tanıştırmalar
- Kişilerin sohbetleri esnasında kullandıkları yaşa, yakınlığa ve toplum içindeki statüsüne bağlı yaklaşımlar
- Yemekler ve içecekler
- Aile içinde gerçekleşen yaşam

- Yaşanılan yer, komşuluk ilişkileri, şehir ve kırsal kesim arasındaki yaşayış farklılıkları
- Giyim ile ilgili unsurlar
- Çalışma ve çalışma ortamları
- Siyaset ile ilgili unsurlar
- Randevular ile ilgili unsurlar
- Eğitim ve eğitim ortamları ile öğrenme ortamları ile ilgili unsurlar
- Oynanan oyunlar, dinlenen müzikler ile ilgili unsurlar
- Din ile ilgili yaşanmışlıklar
- Bayramlar, kutlama ve anma günleri, evlenme ve ölüm ile ilgili unsurlar
- Evlere yapılan davetler misafirlikler
- Sağlık ve tedaviler ile ilgili unsurlar
- Temizlik ile ilgili unsurlar
- Tepkileri dile getirme yöntemleri
- Toplum içinde anlatılan hikâye, masal, efsane
- Günlük hayatta kullanılan atasözleri ve deyimler
- Günlük hayatta duyguları ifade etmek veya bir durumu anlatmak için kullanılan jest ve mimikler ile ilgili unsurlar (Demir & Açık, 2011).

Bir dili öğrenmenin aynı zamanda bir kültürü de öğrenmek anlamına geldiği bu süreçte, Türk milletinin çok eski zamanlarından beri varlığını koruyan hem dilsel hem de kültürel açıdan birçok zenginliği içinde barındıran masal metinlerinin yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde kullanılması etkili bir yöntem olacaktır. Yukarıda sayılan özelliklerin çok büyük bir kısmı masal metinlerinde bulunan özelliklerdir. Bu yüzden dil seviyelerinin belirlenmiş kazanımlarının çok büyük bir kısmını masal metinlerini kullanarak sağlamak mümkündür.

Çevirme ve Hatunoğlu (2004), masalların toplumların aynaları olduğunu savunmuşlar, her toplumun sosyal yaşantılarının, inançlarının, gelenek ve göreneklerinin, daha da önemlisi kültürel psikolojilerinin masallarında yansıtıldığını söylemişlerdir. Bunun yanında halk bilim ürünlerinin psikoloji bilimiyle beraber incelenmesi, diğer sosyal bilimlerle ilişkilendirilmesinin, derleme düzeyinde kalan

halk bilim ürün ve çalışmalarının, toplum yaşamından daha dinamik sonuçlar ve yargılar çıkarılmasını sağlayabileceğini belirtirler.

“Her ülke kendi kültür öğelerine göre masalı giydirmiştir” şeklinde düşüncesini bildiren Kuzu (2001)'ya göre masalların iskeletleri genel anlamda aynıdır. Bütün milletler bu iskelete göre masallarını oluşturmuşlar ve bu masallara kendi kültürel özellikleri doğrultusunda kıyafet giydirmişlerdir. Bu düşünceleriyle masalın sadece ulusal değil uluslararası işlevlerinin olduğunu savunmuştur.

BÖLÜM 3

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Çalışmamızın hazırlanma sürecinde konuyla ilgili olan doktora tezleri, yüksek lisans tezleri, kitaplar, makaleler, vb. incelenmiş, çalışmada faydalanılan ilgili kaynaklar kaynakça kısmında uygun bir şekilde belirtilmiştir. Çalışmamızın bu bölümünde konumuzla doğrudan bağlantılı olan veya çalışmamızın içeriğiyle direkt olarak bağlantı kurulabilecek tez ve makalelerden kısaca bahsedilmiştir. Yabancılara Türkçe öğretiminde Türk masallarının uyarlanarak kullanılmasıyla ilgili tez çalışmalarının yok denecek kadar az olması sebebiyle farklı alanları veya konuları merkeze alan ancak çalışmamızın konusuyla da ilişki kurulabileceğini düşündüğümüz akademik araştırmalara da yer verilmiştir.

Konuyla ilgili yapılan çalışmalardan doktora tezleri, yüksek lisans tezleri ve makaleler başlıkları altında, kronolojik sırayla kısaca bahsedilmiştir.

3.1. Doktora Tezleri

Semra Bayraktar (2019), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Bir Kültür Aktarım Aracı Olarak Kalıp Sözcükler” adlı çalışmasında amaç olarak kalıp sözcüklerle ilgili günümüze kadar yapılan çalışmalara bir katkıda bulunmayı ve kalıp sözcüklerin kültürlerarası etkileşim sürecinde dil becerilerinin geliştirilebilmesi için bir veri tabanı oluşturmaktır. Hazırlanan çalışmanın temeline alınan nokta, kalıp sözcükler ve kalıp sözcüklerin yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde dilsel ve kültürel olarak olumlu yansımalar oluşturabilmesidir. Bu amaç doğrultusunda sosyal medya üzerinden bir kalıp sözcük derlemesi yapılmış, derlenen kalıp sözcükler işlevlerine göre sınıflandırılmıştır. Beş bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümü dil, kültür ve iletişim öğelerinden bahsedilmiş, kültürel iletişim ve kültürlerarası etkileşimden bahsedilmiştir. İkinci bölümde kalıp sözcüklerin ne olduğu ve özellikleri açıklanmıştır. Üçüncü bölüm kalıp

sözlerin listeleri ve kültürel değerleri hakkında açıklamalardan oluşmakta, dördüncü bölümde de kalıp sözlerin yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde kullanılması konusu açıklanmaktadır. Son bölümde fazla kullanılan kalıp sözler belirlenmiş ve değerlendirmeler yapılmıştır.

3.2. Yüksek Lisans Tezleri

Mehmet Aygüneş (2007), “Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Okuma Becerisini Geliştirme Yolları” adlı çalışmasında yabancı dil olarak Türkçenin öğretilmesi konusunda hazırlanmış olan kitapların okuma becerileri kısmına odaklanmış, bu kitapların okuma becerileri üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde problem üzerinde durulmuş, sonrasında ikinci dil edinme kuramlarından bahsedilmiştir. Okuma becerisi ve okuma becerisini geliştirme yollarından bahsedilen bölüm içinde ana dil ve ikinci dil kavramlarının benzer ve farklı yönleri ele alınmış, bölüm okuma anlama süreciyle devam etmiştir. Okuma stratejilerinin de yer aldığı bölümden sonra çalışmanın yöntemine değinilmiş, bulgu ve yorumlar açıklandıktan sonra çalışmanın son bölümü olan sonuç, tartışma ve öneriler kısmında yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi sürecinde okuma becerilerini geliştirmeye yönelik örnek temalar verilmiştir.

Meriç Akpınar (2010), “Deyim ve Atasözlerinin Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanımı Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmasında gelişen dünyada yabancı dil öğretiminin öneminden bahsetmiş, dil öğretimi esnasında kültürel unsurların da önemli olduğu, kültürel değerleri içinde barındıran deyim ve atasözlerini ve bunları içeren kültürel metinleri yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde kullanmanın önemi üzerinde durmuştur. Çalışmada insanların neden yabancı dil öğrendikleri sorgulanmış, bu durumun sebepleri üzerinde durulmuştur. Bunun sonucunda yabancılara Türkçe öğretiminde kültürel metinleri ve deyim ve atasözü gibi kültürel yapıları kullanmanın bir zorunluluk olduğu ortaya koyulmuştur. Araştırma hazırlanırken o güne kadar yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan görsel ve işitsel

materyaller incelenmiş, Avrupa Dil Gelişim Dosyası irdelenmiş ve T.C. MEB tarafından hazırlanan Türkiye Türkçesi Öğretim Programı'nın deyim ve atasözü öğretimi başlıklı bölümler üzerinde durulmuştur. 6, 7 ve 8. Sınıfların ders kitapları incelenmiş, elde edilen bulgular yabancılara Türkçe öğretimi alanına aktarılmıştır. Çalışmanın sonucunda yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde başarılı sonuçlar alınabilmesi için kültürel aktarımın etkin bir şekilde sağlanması, bu bağlamda deyim ve atasözlerini barındıran kültürel eserlerin kullanılması, dolayısıyla deyim ve atasözlerinden süreçte faydalanılması gerekliliği açıklanmıştır.

Ayten Şahin (2010), “Avrupa Dil Gelişim Dosyası Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Malzeme Oluşturma” adlı çalışmasında Avrupa Dil Gelişim Dosyası uygulamalarından sıkça faydalanmış ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma becerisinin geliştirilmesine faydalı olacak bir araştırma yapmıştır. Araştırmadaki amaç beceriye olumlu etki sağlayacak okuma malzemeleri araştırmak olup bu bağlamda yurt içinde ve yurt dışında dil eğitimi veren merkezlerin uygulamalarından yararlanılmıştır. Temalara uygun olarak okuma stratejileri hakkında bilgiler verilmiş, okuma malzemeleri hazırlandıktan sonra değerlendirmeye yönelik tablolar da hazırlanmıştır. Değerlendirmelerle beraber okuma becerisinde meydana gelen olumlu gelişimler görülmekte, aynı zamanda eksiklikler ve yeterli olmayan durumlar da belirlenmektedir.

Mehmet Ertuğrul (2015), “Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Kitaplarda Kültür Aktarımı” adlı çalışmasında yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde, kültür aktarımı olgusunu vurgulamıştır. Kültürel öğelerin aktarımı işlemi, sürecin öncesinde belirlenen ölçütlere göre sağlanmıştır. Doküman incelemesi yöntemi ile hazırlanan çalışmada kültürel değerlerin bir kitapta ne seviyede bulunduğu ve bulunması gerektiği araştırılmış, elde edilen sonuçlar paylaşılmıştır. Yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde önde gelen kitaplar merkeze alınarak hazırlanan çalışmada, Türkçe öğretimi esnasında kullanılan ve kültür aktarımı hususunda yeterli seviyede olan ve olmayan kitaplar belirlenmiştir. Yeterlilik oranının yüzdelerle verildiği çalışma, alanda yapılacak olan diğer çalışmalar için önemli bilgiler içermektedir.

Nebahat Sena Kaya (2016), “Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Türk Masallarından Yararlanılması” adlı çalışmasında yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde folklorik öğelerin kullanıldığı çalışma sayısının az olduğunu ve masalların bu bağlamda kullanılmasının oldukça faydalı olacağını belirtmiştir. Çalışmanın amacı, önemi ve problem durumunun anlatıldığı birinci bölüm, masal metinlerinin okuma aracı olarak yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde etkili bir şekilde kullanılabileceği hususunda önemlidir. Edebi metinler aracılığıyla dil öğretimi üzerinde durulan ikinci bölüm, masal metinlerinin dil öğretimi sürecinde ne kadar etkili kullanılabileceği konusu üzerine kurulmuştur. Her yaştan insanın keyif alarak okuyacağı veya dinleyeceği metinlerden olan masal metinlerinin edebi değerinin de olması, dil öğretimi sürecinde kullanılmalarını kolaylaştırmaktadır. Başka bir söyleyişle, masal metinlerinin içinde barındırdığı kültürel değerler ve ait olduğu topluma dair folklorik unsurlar, bu alanda masalların kullanımını daha cazip hale getirmektedir. Masal türü hakkında detaylı bilgilerin de yer aldığı bu çalışma, yabancılara Türkçe öğretimi esnasında masalların kullanılmasının etkileri ve avantajları üzerinde de durmaktadır. Masalların olaya dayalı anlatılardan oluşan metinler olması, diğer metinlere göre daha çok ilgi çekmesine sebep olmakta ve bu alanda materyal olarak kullanımlarını kolaylaştırmaktadır. Başlık ve içerik olarak bakıldığında bizim çalışmamıza en yakın konuda olan çalışma, yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi konusunda önemli bilgiler içermektedir.

Şahin Özaydın (2019), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Edebi Metinlerin Kullanımına İlişkin Öğretici Görüşlerin İncelenmesi” adlı çalışmasında dil öğretimi esnasında edebi metinlerin kullanılmasının dil öğrenimini kolaylaştırdığını ve sürecin sonunda öğrenilenlerin kalıcılığının sağlandığını savunmuştur. Buradan yola çıkarak yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde de edebi metinlerin kullanılmasının büyük avantajlar sağlayacağı aktarılmıştır. Yapılan çalışmanın asıl amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde edebi metinlerin kullanılmasının sağlayacağı faydaları açıklamak ve yararlanılacak olan edebi metinlerin dilsel ve kültürel bağlamda özelliklerinin tam anlamıyla ne olduğu, dil öğretimi konusunda ne gibi kolaylıkları olacağı konularında öğretici görüşlere başvurmaktır. Bu konularda öğretici görüşlerden edebi metinlerin özellikleri, ne gibi durumlarda daha etkin

kullanılabileceği, hangi dil seviyesinde ne tarz metinlerin kullanılması gerektiği gibi sorularına cevap olacak açıklamalar elde edilmek istenmiştir. Bu hususta hazırlanan form PİCTES öğreticileri üzerinde uygulanmış ve sonuçlar aktarılmıştır. 50 öğreticiye uygulanan formun sonuçları arasında edebi metinlerin Türkçe öğretimi hususunda önemli bir yarar sağladığı, dil becerilerine olumlu katkılarının olduğu, kültürel değerlerin aktarımını sağlayabildiği bunların yanında kullanılacak olan edebi metinlerin açık bir dille oluşturulması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yasemin Nasuh (2019), “Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitaplarında Dil Düzeylerine Göre Deyim ve Kalıp Söz Kullanımı” adlı çalışmasında ülkemizde yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde kullanılan İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti ve Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretimi Seti kitaplarında dil seviyelerine göre kullanılan kalıp söz sayılarını belirlemiş, kalıp söz ve deyimlerin kullanılma sıklığı açısından kitapları karşılaştırmıştır. Tarama yöntemi kullanılarak hazırlanan araştırmada kitaplarda yer alan benzer ve farklı özellikler de belirtilmiştir. Araştırmanın sonucunda Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti’nde diğer kitaba oranla daha fazla deyim ve kalıp söz kullanımı olduğu belirtilmiştir.

İbrahim Fatih Demirel (2019), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Uyarlanmış Metinlerin Okuduğunu Anlama Başarısına Etkisi” adlı çalışmasında yabancılara Türkçe öğretiminde okuma metinlerinin sayıca eksikliği üzerinde durmuş ve uyarlanmış metinlerin Türkçe öğrenen bireylerin okuduğunu anlama başarılarına katkılarının olup olmadığını araştırmıştır. Çalışmaya alan yazın taraması yöntemiyle başlanmış, yabancılara Türkçe öğretiminde okuma metni olarak kullanılabilecek uyarlama metinleri hakkında veriler toplanmıştır. Seçilen üç adet öykü, A2 ve B1 seviyelerine uygun olacak şekilde uyarlanmıştır. Uygulama bölümünde uyarlanan metnin okuma becerilerine yaptığı katkının kontrolü amacıyla form ve testler hazırlanmıştır. Yapılan uygulama ve değerlendirme çalışmalarından sonra uyarlanmış olan metinlerin yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde kullanılmasının olumlu etkilerinin olduğu belirtilmiştir.

BÖLÜM 4

YÖNTEM VE UYGULAMA

4.1. Araştırmanın Modeli

Günümüzde, özellikle teknolojik gelişmelerin etkisiyle büyük ivme kazanan insan ilişkileri, kişilere farklı ihtiyaç ve zorunluluklar yüklemeye başlamıştır. Küreselleşmenin hızlanması, ‘uzak’ kavramını adeta yok etmiş hem ülkelerarası hem de kişilerarası iletişim ve etkileşim çok daha yüksek seviyelere taşınmıştır. Bu durumda insanların anadilleri haricinde yabancı diller öğrenmesi de zorunluluk haline almıştır. Bu duruma paralel olarak her ülkede, belli kurumlar aracılığıyla yabancı dil öğretimi yapılmaktadır. Yabancı dil öğretimi sürecinde edebi eserlerin kullanılması faydalı ve yaygın bir yöntem olarak kabul edilir. Ülkemizde İngilizce, Almanca, Rusça, Arapça gibi öğrenilmek istenen dillerin edebi eserlerinin sadeleştirilmiş hallerine rastlamak mümkündür. Ancak Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi noktasında Türk edebi eserleri aynı yoğunlukta kullanılmamaktadır. Bunun en büyük sebebi, edebi eserlerimizin dil seviyelerine göre sadeleştirilerek kullanıma hazır hale getirilmemesidir. Kısaca yabancılarla Türkçe öğretimi sürecinde kullanılmak üzere seviyelere göre sadeleştirilmesi yapılan Türk edebi eserlerinin sayısı yok denecek kadar azdır. Bu eksiklik göz önüne alındığında yaptığımız çalışmanın gerekli olduğu ve faydalı olacağını söyleyebiliriz.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi sürecinde olumlu etkilerinin olması düşüncesiyle hazırlanan çalışmamız, genel tarama modelinde betimsel bir alan araştırmasıdır. Genel tarama modeli “Çok sayıda elemanlardan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir” (Karasar, 2014).

4.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Türk masalları oluşturmaktadır. Türk Halk Edebiyatının en önemli türlerinden olan ve içinde yoğun olarak kültürel özellikler barındıran Türk masallarının günümüzde farklı yazarlar tarafından oluşturulmuş çok sayıda derlemesi bulunmaktadır. Derleme sayısının fazla olması sebebiyle tarama yöntemiyle bu çalışmalar incelenmiş, uzman görüşleri de dikkate alınarak hazırlanan ölçütler doğrultusunda 10 adet Türk masalı araştırma örnekleme olarak seçilmiştir.

4.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmamızın verileri, yapılan yazın taraması sonucunda yabancılara Türkçe öğretimi ve Türk masalları konularına odaklanan makale ve tezlere ulaşılmasıyla elde edilmiştir. Ayrıca Türk masallarının derlemelerini barındıran, konuyla ilgili uzmanlar tarafından kabul görmüş isimlerin masal kitapları genel tarama modeliyle taranarak incelenmiştir. Bu incelemelerin sonucunda birçok masala ulaşılmıştır. Çalışmamızın evreni olan Türk masalları arasından örnekleme oluşturacak masallar, uzman görüşleri de alınarak özenle seçilmiştir. Örnekleme oluşturacak olan masalların seçilmesi esnasında, seçilen masalların yabancılara Türkçe öğretiminde okuma metni olarak kullanılmasına uygun olması, Türk kültürünü güzel bir şekilde yansıtıyor olması, dilin zarifliğini ve olanaklarını yansıtıyor olması vb. birçok özelliğe dikkat edilmiştir. Düzenlemesi yapılan masallarla karşılaşacak olan bireylerin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireyler oldukları ve dil öğrenmenin yanında o dili konuşan toplumun kültürel unsurlarının da öğretilmesi amaçlandığı için masal seçimi, uzman görüşlerinden de yararlanılarak titizlikle yapılmıştır.

Çalışmamızın veri analizleri doküman inceleme tekniği ile yapılmıştır. Düzenlemesi yapılacak olan masalların, güvenilir ve kullanılabilir olduğu uzman görüşlerine göre tespit edilmiştir. Ayrıca seçilen masalların uyarlamaları yapıldıktan sonra aynı derecede kültürel ve dilsel değerinin olup olmadığı da kontrol edilmiştir. Yapılan bütün araştırma ve analizlerin sonucunda örnekleme olarak seçilen masalların, yabancılara Türkçe öğretiminde B1 ve B2 seviyelerine göre uyarlanmaları uygun bulunmuştur.

Masal uyarlamaları esnasında, günümüzde halen Türkçe öğretimi merkezlerinde kullanılan, yabancı öğrenciler için hazırlanmış Türkçe öğretimi setleri, yayınlar ve kaynaklar da incelenmiş, seviyelere göre dil bilgisi kazanımları belirlenmiştir. Masal uyarlamaları, belirlenen dil bilgisi kazanımlarına uygun bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte incelenen setler ve kitaplar şunlardır:

- Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti: Yedi İklim Türkçe
- Ankara Üniversitesi TÖMER: Yeni Hitit Seti
- Dokuz Eylül Üniversitesi DEDAM: Yabancılar İçin Türkçe
- Gazi Üniversitesi TÖMER: Yabancılar İçin Türkçe

Ayrıca örnekleme oluşturacak olan masalların belirlenmesi ve hazırlanan ölçütler tablosu esnasında [(Sakaoğlu, 2013), (Sakaoğlu, 2003), (Boratav, 2018), (Güney, 2017), (Elçin, 2013), (Tezel, 2019), (Kunos, 2018), (Demir N. , 2017), (Güneş, 2013), (Demir & Açık, 2011), (Bakan, 2012), (Banguoğlu, 2008)] faydalanılmıştır.

Yabancılar Türkçe öğretimi sürecinde B1 ve B2 dil seviyelerine göre masallar uyarlanırken ADOÇP ilkeleri göz önünde bulundurulmuş ve çalışmamızda beceri ve metin temelli yaklaşım uygulanmıştır. Uyarlama ve düzenleme çalışmaları yapılacak olan masallar seçilirken hem Türk dilinin zenginliklerini hem de Türk kültürünü yansıtan masalların seçilmesine özen gösterilmiştir.

Masalların uyarlanması esnasında, masalın orijinal haline zarar verilmemeye çalışılmıştır. Ancak bazı durumlarda konudan ve yapıdan kopmayacak şekilde düzenlemelerin yapılması zorunluluğu ortaya çıkmıştır. B1 ve B2 seviyesi dil kazanımları yansıtabilmek ve dil seviyelerine göre anlam ilişkileri kurabilmek için bazı metinlerde ekleme ve çıkarmalar, kelime ve cümle düzenlemeleri gibi derine inmeden, yüzeysel değişiklikler yapılmıştır. Yapılan bu düzenlemelerin sonrasında anlam bütünlüğünün bozulmaması, kalıp ifadeler zarar verilmemesi, ana fikir veya

aktarılmak istenen mesajlarda bozulmaların olmaması dolayısıyla bu düzenlemelerin yapılmasında herhangi bir sakınca görülmemiştir.

4.4. Türk Masallarının B1 ve B2 Dil Seviyelerine Uyarlanması

4.4.1. B1 Seviyesine Göre Uyarlanan Masallar

Usta Nazar

Özgün Metin

Bir varmış, bir yokmuş . . . Bir karı, bir koca varmış. Adam öyle korkakmış ki korkusundan evden bir adım dışarı atamazmış. Kocasının bu halinden kadıncağız pek bezginmiş.

Bir gece kocasına:

“Bak ne güzel ay ışığı, gel çıkalım da seyredelim,” demiş.

Adam:

“Ben korkarım,” diye köşesine büzülmüş. Kadın:

“Canım gel, beraber çıkacağız,” falan diyerek zorla adamı zorla yerinden kaldırmış, kapının eşiğine getirmiş de dışarı iteleyivermiş, kapıyı da üstüne kapamış.

Adam:

“Aman karıcığım, aç kapıyı, ben korkarım,” diye çok yalvarmış, yakarmış, ama kadın hiç aldırmamış.

Adamın yanında bir tek sopası varmış. . . Karısına söz anlatamayınca, ne yapsın, çaresiz, sopasını kakaraktan, başını almış gitmiş. . . Az gitmiş, uz gitmiş, bir

orman geçmiş. . . Uzaktan bir ev görmüş. Yaklaşmış, içeri girmiş. Bakmış ki kırk yatak sıralı. . . Bunların enine boyuna bir göz atmış:

“Burası devlerin evi olsa gerek,” demiş.

Sonra oturmuş, değneğinin üstüne: “Benim adım Usta Nazar * Bir vuruşta kırkını ezer * İçinde sağ kalan olursa da topal olur gezer,” diye yazmış. Pek de yorulmuşmuş. En baştaki karyolaya yan gelmiş yatmış, değneğini de yanına koymuş.

Öğle olmuş, devler evlerine dönmüşler. Şöyle biraz yaklaşmışlar, burunlarına insan kokusu gelmiş. “Bize gene av geldi,” diye sevinmişler. İçeri girip bakmışlar ki bir adam uyuyor, yanındaki değnekte de: “Benim adım Usta Nazar *Bir vuruşta kırkını ezer * İçinde sağ kalan olursa o da topal gezer” yazılı. . .

Devler korkmaya başlamışlar. Hemen mutfağa inmişler, yemek hazırlamaya. Neyse, işlerini bitirmişler, artık Usta Nazar’ın uyanmasını bekliyorlar.

Usta Nazar uyanmış nihayet. Devler: “Hoş geldin,” demişler, “Seni hangi rüzgâr attı?”

Usta Nazar da:

“Moskof Kralının pehlivanlarıyla güreşiyordum. Onu havaya attım, Bir daha yere düşmedi. . .

Altı aydır onu arıyorum. . . Yolum buraya düştü.”

“İyi olmuş; hoş geldin, sefa geldin. . .” demişler.

Artık o günden sonra, devler ava gidiyorlar, evin bütün işlerini görüyorlar, Usta Nazar yiyip içip oturuyor. . . Günden güne kuvveti artıyor, ensesi kalınlaşıyor. .

Devler bakıyorlar ki Usta Nazar’ın gideceği yok, bir aşksam aralarında gizlice konuşuyorlar: Bunu öldürelim diye kavli karar ediyorlar. Ama Usta Nazar bütün konuşmaları duymuş. Devlet yatmadan kırk tane balta bilemişler, hazırlamışlar. . . Usta Nazar’ın uyumasını bekliyorlar.

Bu da devler uyur uyumaz yatağından kalkıyor, yerine bir koca kütük yatırıyor, kendisi bir yere gizleniyor. Gece yarısı devler uyanıyorlar, kırkı, kırk balta ile Usta Nazar'ın üzerine saldırıyorlar, indiriyorlar baltaları. . .

Sabah oluyor, daha devler uyanmadan Usta Nazar kütüğü yatağından çıkarıyor, kıymıkları temizliyor, kütüğü dışarı atıyor, giriyor kendisi yatağa. . . Az sonra devler uyanıyorlar, Usta Nazar'ı yatağında sapasağlam görünce şaşıyorlar. Usta nazar da uyanmış:

“Bu gece fareler mi üstümde gezdi, nedir? Tıkır tıkır bir şeyler oldu,” demiş.

Devler bu sefer gece Usta Nazar'ın üstüne kapılarının önündeki koca değirmen taşını koymayı kararlaştırıyorlar. Ama bu gene konuşulanları duymuş. Gece devler uyur uyumaz yatağından kalkıp yerine kütük yatırmış. Devler de biraz sonra kalkmışlar, Usta Nazar'ı yamyassı etmek niyetiyle değirmen taşını yatağın üstüne atmışlar. Devler yatmış, Usta Nazar da değirmen taşını yuvarlamış, kendi girmiş yatağına, çekmiş yorganı uyumuş.

Sabah olmuş Devler uyanmışlar, gelmişler yatağın başına, bakmışlar ki Usta Nazar sapasağlam duruyor, taş da yanı başında. Usta Nazar:

“Bu taşı gece yanıma cinler yuvarlamış, Şeytan diyor ki: Al şunu karşı dağın ardına at. . .”

Devler yalvarmışlar:

“Aman Nazar Usta, o ata yadigarıdır, atma, etme. . .”

Artık Usta Nazar'dan devlerin gözü adamakıllı yılmış. Bir gün buna:

“Ey, Nazar Usta, artık sen evine gitmeyecek misin?” diye sormuşlar. “Moskof pehlivanı da belki yere düşmüştür. . .” O da:

“Gideyim ya,” demiş. Ona bir dev heybesi altın vermişler.

İçlerinden biri sırtına yüklemiş, Usta Nazar evinin yolunu tutmuş.

Neyse, eve varmışlar, heybeyi indirmişler, dev de hoşça kal deyip bundan ayrılmış. Dönerken yoluna şeytan çıkmış, buna demiş ki:

“O sizin Usta Nazar, korkağın biridir. . . Karısı yokken su dökmeye bile çıkamaz. . .”

Dev: “Nasıl olur, o bize şunu yaptı, bunu etti...” diye

Usta Nazar’ın bütün marifetlerini sayıp döktüyse de Şeytan her birine bir kulp bulup devı inandırmış. . . Şeytan önde, dev arkada Usta Nazar’ın evine doğru yönelmişler, geliyorlarmış. Dev, Usta Nazar’ı bir lokmada yitecek. . . Uzaktan bunları görünce, Usta Nazar karısına seslenmiş:

“Karı, Şeytan sözünü tuttu, aferin ona . . . Bana vaat ettiği devı getiriyor. Kalk, benim baltayı hazırla ki, hemen devın başını keseyim. . .”

Dev bu sözleri işitince Şeytanın üstüne atılmış: “Sen beni kandırıp canıma kıyacakydın ha...” diye, Şeytanı öldürüvermiş. . .

Usta Nazar da kurtulmuş. Devlerin altınlarıyla ömürlerinin sonuna kadar rahat yaşamışlar...

(Boratav, 2018)

Uyarlanmış Metin

Bir varmış. Bir yokmuş. Bir kadın ile kocası varmış. Adam çok korkakmış. Korkusu yüzünden evinden dışarı çıkmazmış. Kadın da kocasının bu durumundan hiç memnun değilmiş.

Bir gece kocasına:

“Bak. Ay ışığı ne kadar güzel. Gel dışarı çıkalım. Biraz izleyelim.”

Adam:

“Ben korkarım.”

Kadın:

“Canım. Gel. Beraber çıkacağız.” Kadın adamı zorlamış. Yerinden kaldırmış. Kapının önüne getirmiş. Dışarı doğru adamı iteklemiş. Kapıyı da kapatmış. Adam:

“Aman karıcığım. Kapıyı aç. Ben korkarım.” Adam çok yalvarmış. Ama kadın adamı hiç dinlememiş.

Adamın yanında sadece sopası varmış. Karısına anlatamamış. Ne yapsın? Sopasını önüne vura vura gitmiş. Az gitmiş. Çok gitmiş. Bir ormanı geçmiş. Uzaktan bir ev görmüş. Yaklaşmış. İçeri girmiş. Bakmış. Kırk tane yatak var. Bu yatakları güzelce incelemiş:

“Burası devlerin evi olmalı.”

Sonra sopasının yanına oturmuş.:

“Benim adım Usta Nazar.

Bir vuruşta kırkını ezer.

İçinde sağ kalan olursa

Topal olur gezer.”

Usta bunları yazmış. Çok da yorulmuş. En öndeki yatağa yatmış. Sopasını da yanına koymuş.

Öğlen olmuş. Devler, evlerine dönmüşler. Biraz yaklaşmışlar. Burunlarına insan kokusu gelmiş. “Bize yine av geldi.” Sevinmişler. İçeri girmişler. Bakmışlar. Bir adam uyuyor. Yanındaki sopada da bir şeyler yazılı:

“Benim adım Usta Nazar.

Bir vuruşta kırkını ezer.

İçinde sağ kalan olursa

Topal olur gezer.”

Devler korkmaya başlamışlar. Hemen mutfağa inmişler. Yemek yapmaya başlamışlar. Neyse. İşlerini bitirmişler. Artık Usta Nazar’ın uyanmasını bekliyorlar.

Sonunda Usta Nazar uyanmış. Devler:

“Hoş geldin. Seni hangi rüzgâr attı?”

Usta Nazar:

“Kralın pehlivanlarıyla güreşiyordum. Onu havaya attım. Bir daha yere düşmedi. Altı aydır onu arıyorum. Yolum buraya düştü.”

“İyi olmuş. Hoş geldin.”

O günden sonra devler ava gidiyormuş. Evin bütün işlerini yapıyorlarmış. Usta Nazar yiyip içiyormuş. Evde oturuyormuş. Zamanla güçleniyormuş. Ensesi kalınlaşmaya başlamış.

Devler bakmışlar. Usta Nazar’ın gitmeye niyeti yok. Bir akşam aralarında gizlice konuşuyorlar. Usta Nazar’ı öldürmeye karar veriyorlar. Ama Usta Nazar bütün konuşulanları duymuş. Devler, yatmadan kırk tane balta hazırlamışlar. Usta Nazar’ın uyumasını bekliyorlar.

Bu da devler uyuyunca yatağından kalkıyor. Yerine kocaman bir ağaç yatırıyor. Kendisi de saklanıyor. Gece yarısı devler uyanıyor. Kırkı, kırk balta ile saldırıyor. Baltaları indiriyorlar.

Sabah oluyor. Devler uyanmadan önce Usta Nazar ağacı yatağından çıkarıyor. Yatağını temizliyor. Ağacı atıyor. Kendisi de yatağa yatıyor. Az sonra devler uyanıyorlar. Usta Nazar’ı yatağında sapaşğlam görüyorlar. Çok şaşırıyorlar. Sonra Usta Nazar da uyanıyor:

“Bu gece fareler mi üstümde gezdi? Tıkır tıkır bir şeyler oldu.”

Devler bu sefer Usta Nazarın üstüne kapının önünde duran değirmen taşını koymayı planlamışlar. Ama bu yine konuşmaları duymuş. Gece devler uyumuş. Usta yatağından kalkıp terine yine ağaç koymuş. Devler de biraz sonra uyanmış. Usta Nazar'ı ezmek için taşı yatağın üstüne atmışlar. Devler yatmış. Usta Nazar taşı çekmiş. Kendisi yatağa girmiş. Yorganı çekmiş. Uyumuş.

Sabah olmuş. Devler uyanmışlar. Yatağın yanına gelmişler. Bakmışlar. Usta Nazar sapasağlam duruyor. Taş da yanında duruyor. Usta Nazar:

“Bu taşı gece cinler yanıma yuvarlamış. Alıp karşı dağa atayım.”

Devler yalvarmaya başlamışlar:

“Aman. Nazar Usta. O babamızdan kaldı. Atma. Yapma.”

Devler artık Usta Nazar'dan iyice korkmuş. Bir gün buna:

“Nazar Usta. Artık sen evine gitmeyecek misin? Pehlivan düşmüş mü kontrol edersin.” O da:

“Gidiyim.”

Ona bir dev çantası dolusu altın vermişler. İçlerinden birisi sırtına yüklemiş. Usta, evine doğru yola çıkmış.

Neyse. Eve gelmişler. Çantayı indirmişler. Dev ile vedalaşmışlar. Ayrılmışlar. Dönerken devin önüne bir cin çıkmış:

“O sizin Usta Nazar çok korkaktır. Karısı yokken tuvalete bile gidemez.”

Dev:

“Nasıl olur? O bize şunu yaptı. Bunu yaptı.” Usta Nazar'ın yaptığı her şeyi anlatmış. Cin hepsine bir sebep bulmuş. Devi inanmış. Cin önde. Dev arkada. Usta Nazar'ın evine doğru gitmişler. Eve geliyorlar. Dev, Usta Nazar'ı bir lokmada yiyecekmiş. Usta Nazar bunları uzaktan görmüş. Karısına seslenmiş:

“Hanım. Cın sözünü tuttu. Aferin ona. Bana söz verdiği devi getiriyor. Kalk. Benim baltamı hazırla. Hemen devin başını kesiyim.”

Dev bu sözleri duymuş. Cine saldırmış:

“Sen beni kandırıp canımı alacaktın öyle mi?” Dev orada cini öldürmüştü.

Usta Nazar da kurtulmuş. Devlerin altınları ile ömür boyu rahat yaşamışlar.

Köylü ile Sultan Mahmut

Özgün Metin

Bir varmış, bir yokmuş... Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde... Sultan Mahmut adında bir padişah varmış.

Bu Sultan Mahmut, bir yaz günü gezerken kırdaki bir armut ağacının altına uzanmış. Yere düşen bir armudu yemiştir. Sonra da armut ağacının sahibini çağırarak, demiştir ki ona:

“Bir armudunu yedim. Hakkını helal et... Hem de bir işin düşer, İstanbul’a gelirsen, gel beni bul; Sultan Mahmut diye sorarsan kim olsa gösterir.”

Gel zaman, git zaman, bizim köylünün bir başka köylü ile tarla işi çıkmış. Olduğu yerin mahkemesinde davayı kaybetmiştir.

Kendini haklı bildiğinden bu iş pek gücüne gitmiş, epey uğraşmış; düzeltmek için, bir fayda bulamamış... O zaman karısı:

“Bir sepet armut hazırlayayım da git Sultan Mahmut’u gör; işimizi her hal yaparız...” demiştir. Köylü de karısının sözünü dinlemiş. Gitmiş İstanbul’a, Sultan Mahmut, diye sora sora padişahın sarayını bulmuş, Sultan Mahmut bunu huzuruna kabul etmiş; hoş beş sohbetten, yemeden içmeden sonra, padişah emir vermiş, götürmüşler bir güzel misafir odasına yatırmışlar köylüyü. Gece adamın dışarı çıkması iktiza edilmiş. Yolunu bulmak için birçok kapılar açıp kapamış, yattığı yerden uzaklara

düşmüş, yolunu şaşırması... Sonunda bunun önüne muhafızlar çıkmış... Ne aradığını, kim olduğunu sormuşlar... Adam derdini anlatamamış. “Bu bir casus olmalı” demişler, tuttıkları gibi hapse tıkmışlar...

Aradan tam üç sene geçmiş... Padişah bir gün kendine armut getiren köylüyü hatırlamış, aratmış, taratmış. Hapishanede olduğunu öğrenince pek üzölmüş; çağırması: “Dile benden ne dilersin...” demiş.

“Sultanım, demiş köylü, bir balta, bir ip, bir de Kuran kitabı dilerim.”

Padişah neden bu üç şeyi istediğini merak edip sorunca köylü:

“Balta ile senin altında yattığın armut ağacını keseceğim, ip ile karıyı asacağım, beni sana bir sepet armutla yolladığı için... Kuran kitabına da el basacağım, bir daha Mahmut adlı bir adama selam vermeyeceğime,” demiş.

Bu sözlerden pek hoşlanan padişah köylüyü, bir heybe dolusu altın verip uğurlamış.

(Boratav, 2018)

Uyarlanmış Metin

Bir varmış. Bir yokmuş. Eski zamanlarda Sultan Mahmut adında bir padişah varmış.

Bu Sultan Mahmut, bir yaz günü geziyormuş. Kırılarda bir armut ağacının altına yatmış. Yere bir armut düşmüş. Bu armudu yemiş. Sonra da armut ağacının sahibini çağırmasını istemiş. Ağacın sahibi gelmiş:

“Bir tane armudunu yedim. Hakkını helal et. Hem de bir ihtiyacın olur da İstanbul’a gelersen beni bul. Sultan Mahmut diye sorarsan, herkes gösterir.”

Aradan zaman geçmiş. Bizim köylü, başka bir köylü ile tarla yüzünden bir sorun yaşamış. Yaşadığı yerin mahkemesinde davayı kaybetmiş.

Bizim köylü, kendisinin haklı olduğunu düşünüyor. Davayı kaybetmesi canını sıkmış. Çok uğraşmış. Düzeltmek istemiş. Bir çare bulamamış. O zaman karısı konuşmuş:

“Ben bir sepet armut hazırlayım. Sen de git. Sultan Mahmut’u gör. Herhalde işimizi yapar.” Köylü de karısının sözünü dinlemiş. İstanbul’a gitmiş. Herkese Sultan Mahmut’u sormuş. En sonunda sultanın sarayını bulmuş. Sultan Mahmut, köylüyü çağırmış. Biraz sohbet etmişler. Yemişler. İçmişler. Sonra padişah emir vermiş. Köylüyü güzel bir misafir odasına götürmüşler.

Gece adamın dışarı çıkması gerekmiş. Yolunu bulmak için birçok kapı açıp kapatmış. Kendi odasından uzaklaşmış. Yolunu şaşırması. Yolunu kaybetmiş. En sonunda köylünün karşısına askerler çıkmış:

“Sen kimsin? Burada ne arıyorsun?”

Köylü derdini anlatamamış. Askerler aralarında:

“Bu bir casus olmalı.”

Köylüyü almışlar. Hapishaneye götürmüşler.

Aradan tam 3 sene geçmiş. Padişah, bir gün bu köylüyü hatırlamış. Aramalarını istemiş. Hapishanede olduğunu öğrenmiş. Çok üzülmüş. Köylüyü çağırmış:

“Dile benden ne dilersen.”

Köylü cevap vermiş:

“Sultanım. Bir balta isterim. Bir ip isterim. Bir de Kur’an kitabı isterim.”

Padişah köylünün neden bu üç şeyi istediğini düşünmüş. Sonra da köylüye sormuş. Sonra köylü cevap vermiş:

“Balta ile senin altında yattığın armut ağacını keseceğim. İp ile karımı asacağım. Çünkü beni sana bir sepet armutla gönderdi. Kur’an kitabına da yemin edeceğim. Bir daha ismi Mahmut olan birisi ile selamlaşmamak için.”

Sultan Mahmut bu sözlerden çok hoşlanmış. Köylüye bir sandık altın vermiş. Köyüne göndermiş.

Sabır Taşı

Özgün Metin

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde bir karı, bir koca varmış. Bunların dar-ı dünyada bir tek kız evlatları varmış.

Bu kızcağız her gün çeşmeye gider, bir bakraç su getirirmiş. Gene bir gün çeşmeye gitmiş, bakracını doldurmuş gelirken bir serçe kuşu çeşmenin taşına konmuş, kıza:

“Ah kız, vah kız. Kırk gün bir ölünün başını bekleyeceksin kız...” demiş. Kız da:

“Git, toprak başına ... Benim giydiğim şim, yediğim piriç,” diye cevap vermiş.

Üç gün ardı ardına kuş bu sözleri tekrar etmiş durmuş. Kız nihayet dayanamamış, olan biteni anasına babasına anlatmış. Bunlar kızlarının başına bir felaket gelmesinden korkmuşlar. Adam karısına:

“Bu memleketten çıkıp gidelim, ola ki kızımızı bekleyen belayı savarız,” demiş.

Yol azıklarını görmüşler, durmayıp yola çıkmışlar.

Az gitmişler, uz gitmişler. . . Berri yabanda, uzakta bir ev görmüşler. Evin yanına varmışlar; geceyi orada geçirip dinlenmek için kapıyı çalmışlar, açan olmamış. “Herhal sahipleri yok,” diye kapıyı adam omuzlamış, açamamış, kadın zorlamış, olmamış. . . Kız:

“Bir kere de ben deneyeyim,” demiş. Kapıyı itmesiyle kapının açılması bir olmuş. Kız içeri girmiş, kapı kendiliğinden kapanıvermiş. Anası, babası bir yandan, kız bir yandan kapıyı tekrar açmaya çok çalışmışlar, imkânı yok kapı açılmamış.

Kız anasını babasını kapı önünde bırakıp evin içini gezmeye başlamış. Merdivenleri çıkmış, bir odayı açmış ki yerde bir yatak, içinde bir ölü yatıyor. Oda döşeli dayalı. Ölü'nün yatağının yanında bir leğen, bir ibrik. Öbür odalar da döşeli dayalı. Aşağı inmiş, kapının arkasına gelmiş. Anasına babasına yukarda gördüklerini anlatmış:

“Benim alınımın yazısı böyleymiş, ne yapalım? Yazılan bozulmaz. Siz beni bırakın, gidin,” demiş.

Anası babası önce ağlamışlar, sızlamışlar, kızlarını koyup, gitmeye gönülleri razı olmamış. Ama bakmışlar ki ne etseler faydası yok, kadere boyun eğip oradan ayrılmışlar.

Kız tekrar ölü'nün yanına çıkmış, oturmuş yatağın başucuna; günlerini saymaya başlamış . . . Her gün ortalığı baştan aşağı süpürür, ibriğin suyunu değiştirir, sonra yerine oturur, beklermiş. . . Böyle böyle yirmi beş, otuz gün geçmiş.

Bir gün bakmış ki evin önünden çingeneler geçiyor. Pencerenin altına gelen bir Çingene kızına seslenmiş:

“Kız, kız . . . Bana can yoldaşı olur musun?”

Çingene kızı da:

“Olurum,” demiş.

Bunun beline ip bağlamış, pencereden yukarı çekmiş. Çingene kızı aşağı yukarı, işlere koşar, ona yardım edermiş. Ama ölüyü gene kendi beklermiş. Otuz dokuz gün olmuş, kız gecelerdir uykusuz, bir ara Çingene kızına demiş ki;

“Gel yatağın başında dur, ben biraz uzanayım.” ingene kızı, “Peki,” demiş, oturmuş ölünün başına. Öteki de yatmış, az uyur uyanırım, diye, ama uykusuna kanamamış . . .

O uyumakta olsun, kırk gün de tamam olmuş. Yerde yatan l dirilmiş. Başucunda bekleyen ingene kızının bileğinden tutmuş:

“Kırk gündür benim başımı bekleyen sen misin?” Kız da:

“Benim,” demiş.

“Allah’ın emriyle bana varır mısın?”

“Varırım.” demiş.

Delikanlı ingene kızını almış. Öbür kız uyanınca olan biteni anlamış, ama sesini çıkarılmamış. Artık evin içinde, ingene kızı hanım, öteki kız da onların halayığı olmuş. . .

Adam bir gün demiş ki:

“Kızlar, ben şehre gidiyorum, size ne alayım?”

Çingene kızı:

“Bana boncuk al, pul al, bir de yufka ekmeği al,” demiş.

Öbür kız da:

“Bana bir bebek al, bir sabır taşı al, bir de kara saplı bıçak al,” demiş.

Adam şehre gitmiş. Çingene kızının dediklerini almış. Öbürünün dediklerini de alırken dkkancı:

“Sen bunları kimlere alıyorsun, ne yapacaklarını kolla,” demiş.

Adam kızların hediyelerini alıp eve dönmüş. nce ingene kızına getirdiklerini vermiş. Kız boncukları boynuna takmış, pullarla süslenmiş. Yufka

ekmeğini parçalamış, her bir parçayı bir yastığın üzerine koymuş. Yastıktan yastığa gider: “Hanım bir parça ekmek ver,” diye dilenirmiş. . . Adam bir yere gizlenmiş de bunları seyretmiş. İçinden de “Dur bakalım hele,” dermiş.

Sonra öteki kızın hediyelerini vermiş. Gene bir yere gizlenmiş. Kız kara saplı bıçağı yanına koymuş. Sabır taşı ile bebeği de karşısına almış. Başlamış sabır taşına anlatmaya:

“Ey sabır taşı, demiş, ben anamın babamın biricik kızı idim. Bir gün suya gittim. Çeşme başında bir kuş bana: ‘Ah kız, vah kız. . . Kırk gün bir ölünün başını bekleyeceksin, kız’ dedi . . . Sabır taşı, sen mi sabır ben mi sabır?”

O bunları anlatırken, bebek ortada şıkır şıkır oynamaya başlamış, sabır taşı da şiştikçe şişermiş. . .

“Ben bu kuşun söylediklerini anama babama anlattım. Onlar da beni kaderin elinden kurtarırız diye, alıp memleketten çıkardılar. Yolumuzun üzerinde bu eve geldik. Kapıyı onlar zorladı, açamadı; ben iteledim, kapı açıldı, sonra hemen üstüme kapandı. Ben içerde kaldım, anam babam dışarda. Kapıyı açıp onları alamadım bir türlü. Yukarı çıktım, odada yatan ölüyü gördüm. Anladım ki bu benim kaderimmiş. . . Sabır taşı, sen mi sabır, ben mi sabır?”

Bebek gene şıkır şıkır oynarmış, sabır taşı da şiştikçe şişermiş.

Kız gene anlatmaya devam etmiş:

“Bir gün buradan Çingeneler geçiyordu. Bana can yoldaşı olsun diye bir Çingene kızını yanıma aldım. Ölünün başını tam otuz dokuz gün bekledim. Son gün uykusuzluk canıma tak dedi, biraz uyuyayım dedim, Çingene kızını ölünün başında bıraktım. Ben uyurken ölü uyanmış. Baş ucundaki kızı aldı, ben bu evin halayığım oldum . . . Sabır taşı, sen mi sabır, ben mi sabır?”

Sabır taşı çat diye çatlamış. Kız da sabır taşına:

“Sen bile dayanamadın, ben nasıl dayanayım!” demiş.

Kara saplı bıçağı kaptığı gibi kalbine saplamaya davranmış, tam o sırada oğlan yerinden çıkıp kızın bileğine yapışmış. Çingene kızını çağırmış:

“Kara saplı bıçağa mı razısın, kırk katıra mı?” demiş.

Çingene kızı:

“Kara saplı bıçak sevdiğinin bağına batsın, Kırk katırı isterim; biner de babamın evine giderim,” demiş.

Çingene kızını katırların kuyruğuna bağlamışlar. Kırk katır onu dağa taşta çarpa çarpa bin parça etmiş.

Kızla oğlan da kırk gün kırk gece toy düğün etmiş, muratlarına ermişler.

(Boratav, 2018)

Uyarlanmış Metin

Bir varmış. Bir yokmuş. Eski zamanlarda bir kadın varmış. Bir de kocası varmış. Bu dünyada da bir tek kız çocukları varmış.

Bu kız, her gün çeşmeye gidermiş. Bir kova su getirirmiş. Yine bir gün çeşmeye gitmiş. Kovasını doldurmuş. Gelirken bir serçe kuşu, çeşmenin taşına konmuş. Kıza:

“Ah kız. Vah kız. Kırk gün bir ölünün başında bekleyeceksin kız.” Kız da:

“Git. Öl inşallah. Benim giydiğim ipek. Yediğim pirinç.”

Üç gün arka arkaya kuş bu sözleri tekrar etmiş. Kız sonunda dayanamamış. Her şeyi annesi ile babasına anlatmış. Bunlar, kızlarının başına bir kötülük gelmesinden korkmuşlar. Adam, karısına:

“Bu memleketten çekip gidelim. İnşallah kızımı bekleyen sıkıntıdan kurtuluruz.”

Yol hazırlıklarını yapmışlar. Hiç beklememişler. Yola çıkmışlar.

Az gitmişler. Çok gitmişler. Toprağın üzerinde, uzakta bir ev görmüşler. Evin yanına gitmişler. Kapıyı çalmışlar. Gece orada konaklamak istemişler. Kapıyı açan olmamış. Adam:

“Herhalde sahipleri yok.”

Adam, kapıyı kırmak istemiş. Açamamış. Kadın denemiş. Yine olmamış. Kız:

“Bir kere de ben deneyim.”

Kız kapıyı yavaşça iteklemiş. Kapı hemen açılmış. Kız içeri girmiş. Kapı kendi kendine kapanmış. Annesi ile babası kapıyı açmak için çok uğraşmış. Ama ne yaptılarsa işe yaramamış. Kapı açılmamış.

Kız annesini ve babasını kapının önünde bırakmış. Evi gezmeye başlamış. Merdivenleri çıkmış. Bir odanın kapısını açmış. Yerde bir yatak varmış. İçinde de bir ölü yatıyormuş. Oda, eşya dolu. Ölünün yatağının yanında bir kova ve bir şişe var. Diğer odalar da eşya dolu. Aşağı inmiş. Kapının arkasına gelmiş. Annesi ile babasına yukarıda gördüklerini anlatmış.

“Benim kaderim böyle. Ne yapalım? Kader bozulmaz. Siz beni bırakın. Gidin.”

Annesi ile babası önce ağlamışlar. Kızlarını bırakıp gitmek istememişler. Ama hiçbir şeyin faydası yok. Kader kabullenmişler. Oradan ayrılmışlar.

Kız tekrar ölünün yanına çıkmış. Yatağın yanına oturmuş. Günleri saymaya başlamış. Her gün evi süpürmüş. Şişenin suyunu değiştirmiş. Sonra yerine oturup beklemiş. Bu şekilde yirmi beş, otuz gün geçmiş.

Bir gün evin önünden çingeneler geçiyor. Pencerenin altına bir çingene kızı gelmiş. Evdeki kız:

“Kız. Kız. Bana can yoldaşı olur musun?”

Çingene kızı:

“Olurum.”

Bunun beline ip bağlamış. Pencereden yukarı çekmiş. Çingene kız bunu hiç yormamış. Her işi paylaşmışlar. Ama ölüyü kendisi bekliyor. Otuz dokuz gün olmuş. Kız gecelerdir uykusuz. Bir ara çingene kızına:

“Gel. Yatağın yanında dur. Ben biraz yatıyorum.” Çingene kızı gelmiş. Ölünün yanına oturmuş. Diğer de yatmış. Biraz uyuyup uyanmak istemiş. Ama uykuya dayanamamış.

O uyusun. Kırk gün de tamamlanmış. Yerde yatan ölü canlanmış. Yanında bekleyen çingene kızın konundan tutmuş:

“Kırk gündür benim yanımda bekleyen sen misin?”

“Benim.”

“Allah’ın emri ile benimle evlenir misin?”

“Evlenirim.”

Delikanlı, çingene kızı ile evlenmiş. Diğer kız uyanınca olanları anlamış. Ama bir şey söylememiş. Artık evde çingene kız Hanım olmuş. Diğer kız da hizmetçi olmuş.

Adam bir gün:

“Kızlar. Ben şehre gidiyorum. Size ne alırım?”

Çingene kızı:

“Bana boncuk al. Süs al. Bir de ekmek al.”

Diğer kız:

“Bana da bir bebek al. Bir tane sabır taşı al. Bir de siyah saplı bıçak al.”

Adam şehre gitmiş. Çingene kızın dediklerini almış. Diğerinin istediklerini de alırken satıcı:

“Sen bunları kimlere alıyorsun? Ne yapacaklarına iyi bak.”

Adam hediyeleri almış. Eve dönmüş. Önce çingene kızına hediyelerini vermiş. Kız boncukları boynuna takmış. Süsleri üzerine koymuş. Yufka ekmeği parçalamış. Her bir parçayı yastıkların üzerine koymuş. Yastıklara gidip:

“Hanım. Bir parça ekmek ver.” Dileniyormuş. Adam bir yere saklanmış. Bu olanları izlemiş: “Dur bakalım.”

Sonra diğer kızın hediyelerini vermiş. Yine bir yere saklamış. Kız siyah saplı bıçağı yanına koymuş. Sabır taşı ile bebeği de karşısına koymuş. Sabır taşına anlatmaya başlamış:

“Sabır taşı. Ben annem ile babamın tek kızıydım. Bir gün çeşmeye gittim. Çeşmede bir kuş bana şöyle dedi: “Kırk gün bir ölünün yanında bekleyeceksin kız. Sabır taşı. Sen mi sabır? Ben mi sabır?”

Kız bunları anlatırken bebek oynamaya başlamış. Sabır taşı da sürekli şişiyor.

“Ben bu kuşun söylediklerini annem ile babama anlattım. Onlar da beni bu kötü kaderden kurtarmak için alıp memleketten kaçırdılar. Yolda bu eve geldik. Kapıyı onlar zorladı. Açamadı. Ben dokundum. Kapı açıldı. Sonra hemen üstüme kapandı. Ben içerde kaldım. Annem ile babam dışarda kaldı. Kapıyı açıp onları içeri alamadım. Yukarı çıktım. Odada yatan ölüyü gördüm. Anladım. Bu olanlar benim kaderim. Sabır taşı. Sen mi sabır? Ben mi sabır?”

Bebek yine oynamaya başlamış. Sabır taşı da daha çok şişmiş.

Kız yine anlatmaya devam etmiş:

“Bir gün buradan çingeneler geçiyor. Bir çingene kızını gördüm. Bana arkadaş olmasını istedim. Kızı yanıma aldım. Ölünün yanında tam otuz dokuz gün bekledim. Son gün uykusuzluğa dayanamadım. Biraz uyumak istedim. Çingene kızını ölünün yanına bıraktım. Ben uyurken ölü uyanmış. Yanında bekleyen kızını aldı. Ben de bu evin hizmetçisi oldum. Sabır taşı. Sen mi sabır? Ben mi sabır?”

Sabır taşı çatlamış. Kız da sabır taşına:

“Sen bile dayanamadın. Ben nasıl dayanayım?”

Siyah saplı bıçağı almış. Kalbine saplayacak. Tam o sırada adam saklandığı yerden çıkmış. Kızın kolunu tutmuş. Çingene kızını çağırılmış:

“Siyah saplı bıçağı mı istersin? Kırk katırı mı istersin?”

Çingene kızı:

“Siyah saplı bıçak, sevdiğin kadının kalbine batsın. Kırk katırı isterim. Binerim. Babamın evine giderim.”

Çingene kızını katırların kuyruğuna bağlamış. Kırk katır onu dağa taş çarpmış. Öldürmüştü.

Kız ile adam da kırk gün kırk gece düğün yapmış. Muratlarına ermişler. Hayallerine kavuşmuşlar.

Dülger Kızı

Özgün Metin

Evvel zaman içinde, hali vakti yerinde bir dülger varmış. Bu adamcağızın hiç çocuğu olmamış. Bir gün heves edip, ağaçtan kocaman bir kız bebek yapar, süsler, bezer, pencereye oturtur. Bu cansız kızı çocuğu gibi severmiş.

Günün birinde, padişahın oğlu o evin önünden geçiyormuş. Bu kızı görür, âşık olur. Saraya dönünce annesini, dülgerin kızını istemeye yollar. Zavallı dülgerle karısı ne cevap vereceklerini şaşırırlar. Gelen elçilere “Hele bir düşünelim” derler.

Düşünürler, taşınırlar. Ne etsinler? “Bu kız canlı değildir, ağaçtan bir bebektir” deseler, koca padişahın oğlunu aldattıkları için başları cellat edilir diye korkarlar. Ertesi gün gelen elçilere:

“Kızımızı şehzadeye veririz, veririz ama, bir şartla,” derler. “Kız gelin odasına girinceye kadar kimse görmeyecek. . .”

Padişahın sarayına elçiler bu haberi götürürler. Şehzade razı olur. Kırk gün kırk gece düğün dernekten sonra saltanat arabası gelini almaya gelir. . .

Dülgerin karısı da bir hayli akıllı imiş.

“Ben ne yapsam da başımızı bu dertten kurtarsam?” diye düşünürken bir çare bulur: “Yanıma ağır bir taş alırım. İrmaktan geçerken, geline bunu bağlar da ırmağa atıveririm. Dibe gidince arasınlar da bulsunlar,” der.

Ağaçtan kızı süsler, püsler, teller, pullar. Anasından başka insan görmeyecek ya, kimse bir şeyin farkında değil. Arabalara binilir. Tam alay ırmaktan geçerken kadın taşı bebeğin beline bağlar da hızla arabanın penceresinden fırlatır, feryadı da koparır:

“Aman, yetişin, gelin suya düştü.”

Alay duraklar. Dalgıçlar ırmağı kolaçan etmeye başlarlar. Ora, bura derken bunlardan birinin eline bir saç dolanır. Tutar çıkarır ki, ayın on dördü gibi bir kız . . . Arabaya getirirler. Dülgerin karısı da bu işe şaşar, ama pek sevinir. Gelini yeniden giydirir, kuşandırır. Alay tekrar yola düzülür. Saraya gelirler.

Gelini odasına kadar dülgerin karısı çıkarır. Yanında biraz oturduktan sonra çıkar. Arkasından kapıyı kız hemen kilitler.

Akşam olunca şehzade kapıya gelir ki kapı kilitli. . . Çalar, döver, yumruklar, nafile, kapı bir türlü açılmaz. Yalvarmaya başlar:

“Etme dülger kızı, yapma dülger kızı. Aç kapıyı ben geldim.”

Ne dese, nasıl yalvarsa kapı bir mümkün açılmaz. Şehzade de kızar gider. Sabah olunca annesinin yanına çıkar.

“Anne, gidin bana büyük vezirin kızını isteyin,” der. Annesi, biraz sabretmesini söylerse de Şehzade dinlemez.

Hasılı büyük vezirin kızı saraya gelin gelir.

Ertesi günü yeni gelin:

“Gidip Şu benim ortağımı bir göreyim,” diyerek açılmaz kapıya gelir, ama kapı ona açılır. Bir de bakar ki odanın ortasında peri gibi güzel bir kız oturmuş, sırma saçlarından çektiği tellerle gergef işliyor. Dülger kızı, kalkar, misafirini buyur eder. Hoş beşten sonra oturduğu yerden:

“Kahve, çabuk piş de gel,” diye seslenir. Kahve o saat, tepsinin üstünde pişmiş, hazır olmuş vezir kızının önüne gelir. Neyse, uzatmayalım, kahveler içilir. Kız bir daha seslenir:

“Tabak, bıçak!”

Tabakla bıçak tıngır mıngır gelirler. Kız: “Ya Allah, ya bismillah,” deyip beş parmağını tabağın içine doğrar. Parmakların her biri birer körpe salatalık oluverirler. Vezirin kızı yiyip içtikten sonra kalkar gider. Dülger kızının kapısı gene kilitlenir.

Ötede vezir kızı:

“Bana marifetlerini gösterdi. . . Bunda ne var sanki, ben de yaparım.” diyerek, cariyesinden tabakla bıçak ister. Parmaklarını başlar doğramaya, ama parmakları al kan içinde, düşer ölür. Şehzade bunu, duyunca öfkelenir; gene dülger kızının kapısına gelir:

“Etme dülger kızı, tutma dülger kızı, aç Şu kapıyı. Bir evlendim, ne yaptınsa yaptın, öldü gitti gelin. Açmazsan gider bir daha evlenirim,” dire, yalvarır, söylenir, bağırır, ama ne yapsa nafiye, kapıyı bir türlü açtıramaz.

Şehzade bu sefer ikinci vezirin kızını alır. O da bir gün ortağını görmeye gider. İkrâm izzetten sonra dülger kızı gene seslenir:

“Bir tava yağ, yan da gel.”

Tavayla yağ, yanar gelir. Kız sol elini tavaya sokar, beş parmağı beş tane balık olur, kızarır. Dumanı tüte tüte balıkları yerler, ama vezir kızı tadına doyamaz.

Vezir kızı:

“Ben de yaparım, bu da iş mi sanki,” diye odasına gider gitmez tavayla kızgın yağ getirir, elini tavaya daldırmasıyla, cazır cazır yanması bir olur. Ölür gider. Şehzade bu işi öğrenince gene çok kızar. Dülger kızının kapısına gelir:

“Etme dülger kızı, yapma dülger kızı. İki gelin aldım, ikisinin de kanına girdin. Aç kapıyı. Bak gene evlenirim,” derse de kapı açılmaz.

Şehzade bu sefer üçüncü vezirin kızıyla evlenir. O da ötekiler gibi dülger kızını görmeye gidince kız bu defasında:

“Tandır, yan da gel,” diye seslenir. Kızgın tandır yana yana gelir. Dülger kızı bir bismillah çekip kendini tandıra atar. Bir sağa, bir sola döner. Kıpkırmızı bir kuzu tepsi içinde vezir kızının önüne gelir. Ama dülger kızı kendi de tandırdan sapasağlam çıkar. Yiyip içerler.

Vezir kızı odasına gidince kızgın bir tandır getirir, İçine kendini atar atmaz, yanar, kül olur. Şehzade bu sefer: “Bunda bir iş var,” diye düşünmeye başlar. O akşam, böyle düşünceli düşünceli evine dönüyormuş, ö nüne bir ihtiyar çıkar.

“Ne o Şehzadem. Gam benim, kasvet senin mi? Neyin var? Niye öyle düşüncelere dalmışsın? der.

Şehzade:

“Ah babacığım, benim derdim kimlerde var ki?” diye başlar başından geçenleri anlatmaya, ihtiyar dinler, dinler de ona akıl verir:

“Şehzadem, akşama bir saat kala kapının önüne gidersin: Aman, bir saat sonra bir sürü misafirim gelecek. ‘Bana tez elden beş on türlü yemek yetiştir,’ diye seslenirsin. Kapının dibinde oturur, içeriye kulak verirsin. Bak bakalım, içerde neler olup bitiyor?”

Bunları söyledikten sonra ihtiyar ortadan kaybolur. Şehzade de gelir dülger kızının kapısının önüne, ihtiyarın dediği gibi yapar, kapıya kulağını verir. Görelim içerde ne olup bitiyor?

Dülger kızı yemekleri hazır eder. Sofrayı kurar. Tabakları, bıçakları yerli yerine dizer. Şöyle bir sofraya göz gezdirir. Sofrada tuz, biber eksik. . . El çırpır, seslenir:

“Tuz, biber çabuk gelin.”

Tuzla biber ise rafta. “Ben önce gideceğim, sen önce gideceksin,” diye kavga ederlermiş. Dülger kızı bir bekler, iki bekler, gelen yok. . . Öfkelenip bağırır:

“Ay-Babamın, Gün-Anamın başı için tez gelin. Yoksa varır ikinizi de ayağımın altında ezerim.”

Bunun üzerine tuzla biber koşa koşa gelirler. Şehzade de kapının önünde bunları duyar, şaşırır kalır:

“Demek bu dülger kızı değil, peri kızı imiş,” diye aklı başına gelir.

Bu sefer kıza seslenir:

“Ay-Babanın, Gün-Ananın başı için kapıyı aç,” der demez kapı açılır. Şehzade hemen kızın ellerine sarılır. Kız:

“Sen bir padişah oğluyun, ben de bir padişah kızıyım. Dülger kızı aşağı, dülger kızı yukarı, beni hor görmek, üstüme evlenmek sana yakışır mıydı?” der. Ama artık Şehzadeyle de barışır, Ay-Babasının, Gün-Anasının adlarını andığı için. . .

Yeni baştan kırk gün kırk gece düğün kurulur, muratlarına ererler.

Onlar ermiş muradına, biz de çikalım tahtına.

(Boratav, 2018)

Uyarlanmış Metin

Eski zamanlarda durumu iyi bir ağaç ustası varmış. Ağaç ustasına “dülger” denirmiş. Bu adamın hiç çocuğu olmamış. Bir gün heveslenmiş. Ağaçtan kocaman bir bebek yapmış. Süslemiş. Pencerenin önüne koymuş. Bu cansız bebeği çocuğu gibi severmiş.

Bir gün, padişahın oğlu o evin önünden geçmiş. Bu kızı görmüş. Âşık olmuş. Saraya dönmüş. Annesini o ağaç ustasının kızını istemeye göndermiş. Zavallı ağaç ustası ile karısı şaşırılmışlar. Gelen habercilere:

“Biz biraz düşünelim.”

Düşünürler, taşınırlar. Ne yapsınlar? Bebek cansız deseler padişahın oğlunu kandılar diye idam edilmekten korkmuşlar. Ertesi gün haberciler yine gelmiş:

“Kızımızı Şehzadeye veririz. Ama bir şartla veririz. Kız gelin odasına girene kadar kimse görmeyecek.”

Haberciler saraya bu haberi götürürler. Şehzade razı olur. Kırk gün kırk gece düğün yapılır. Sonra saray arabası gelini almaya gelir.

Ustanın karısı çok akıllı bir kadınımış.

“Ben başımızı bu sıkıntıdan nasıl kurtarsam?” Bu şekilde düşünürken bir çare bulur: “Yanıma ağır bir taş alırım. Irmağın yanından geçerken geline bu taşı bağlarım. Irmağa atarım. Derine gittikçe arasalar da bulamazlar.”

Ağaçtan kızı süsler. Annesinden başka kimse görmeyecek. Bu yüzden kimse bir şey anlamayacak. Arabalara binmişler. Arabalar ırmağın yanından geçerken kadın taşı bebeğin beline bağlamış. Hızlıca arabanın penceresinden atmış. Sonra çığlık atmaya başlamış:

“Aman. Yetişin. Gelin suya düştü.”

Arabalar durur. Dalgıçlar ırmağa girer. Kontrol etmeye başlarlar. Her yere bakarlar. Birinin eline saç dolaşır. Tutup çıkarır. Çok güzel bir kız. Arabaya getirirler. Ustanın karısı da çok şaşırır. Çok da sevinir. Gelini tekrar giydirir. Arabalar tekrar yola çıkar. Saraya gelirler.

Gelini odasına ustanın karısı götürür. Yanında biraz oturur. Sonra çıkar. Kız arkasından kapıyı kilitler.

Akşam Şehzade kapıya gelir. Ama kapı kilitli. Çalar. Döver. Vurur. Ne yaparsa işe yaramaz. Yalvarmaya başlar:

“Yapma Dülger Kızı. Yapma Dülger Kızı. Aç kapıyı. Ben geldim.”

Ne dese işe yaramaz. Ne kadar yalvarsa işe yaramaz. Kapı açılmaz. Şehzade de kızar. Gider. Sabah olunca annesinin yanına çıkar:

“Anne. Gidin. Bana büyük vezirin kızını isteyin.”

Annesi biraz beklemesini ister. Ama Şehzade dinlemez.

Sonunda büyük vezirin kızı saraya gelin olarak gelir.

Ertesi gün yeni gelin:

“Gidip şu ortağımı bir göreyim.” Açılmaz kapıya gelir. Ama kapı ona açılır. Kapının arkasında peri gibi çok güzel bir kız var. Oturmuş. Sırma gibi saçlarıyla oynuyor. Dülger Kızı kalkar. Misafirini içeri alır. Biraz muhabbet ederler. Sonra otururken:

“Kahve. Çabuk piş de gel.” Kahve, o anda tepsinin üstünde hazır olarak gelir. Neyse. Kahveleri içerler. Kız bir daha seslenir:

“Tabak. Bıçak.”

Tabakla bıçak gelirler. Kız: “Ya Allah Ya Bismillah.” Parmaklarını tabağın içine doğrar. Parmakların hepsi taze bir salatalığa dönüşür. Vezirin kızı yer. İçer. Sonra gider. Dülger Kızının kapısı yine kilitlenir.

Vezirin kızı:

“Bana yeteneklerini gösterdi. Bunda ne var? Ben de yaparım.” Yardımcısından tabak ile bıçak ister. Parmaklarını doğramaya başlar. Parmakları kan içinde kalır. Düşer. Ölür. Şehzade bunu duyar. Sinirlenir. Yine Dülger Kızının kapısına gelir:

“Dülger Kızı yapma. Şu kapıyı aç. Evlendim. Sen ne yaptın? Gelin öldü. Gitti. Açmazsan bir daha evlenirim” Yalvarır. Konuşur. Bağırır. Ama kapı açılmaz.

Şehzade bu sefer ikinci vezirin kızını alır. O da bir gün ortağını görmeye gider. Dülger Kızı ikram yapar. Sonra yine seslenir:

“Bir tava yağ, yan da gel.”

Tava ile yağ, yanar. Gelir. Kız sol elini tavaya sokar. Beş parmağı, beş tane taze balık olur. Kızarır. Dumanı tüter. Balıkları yerler. Ama vezirin kızı çok sever:

“Ben de yaparım. Ne var bunda?” Odasına gider. Hemen tava ile yağ getirir. Elini tavaya sokar. Aynı anda eli yanar. Ölür. Şehzade bunu öğrenir. Yine çok kızar. Dülger Kızının kapısına gelir:

“Dülger Kızı yapma. İki gelin aldım. İkisini de kandırdın. Kapıyı aç. Açmazsan yine evlenirim.” Kapı yine açılmaz.

Şehzade bu sefer üçüncü vezirin kızıyla evlenir. O da diğerleri gibi Dülger Kızını görmeye gider. Dülger kızı bu sefer:

“Tandır fırını. Yan da gel.” Tandır fırını yanarak gelir. Dülger Kızı bismillah çeker. Kendini tandırın içine atar. Sağa döner. Sola döner. Kıpırmızı bir kuzu olarak çıkar. Vezir kızının önüne gelir. Ama tandır fırınından Dülger Kızı da sapasağlam çıkar. Yerler. İçerler.

Vezir kızı, odasına gider. Yanan bir tandır fırını getirir. İçine kendini atar. O anda yanar. Kül olur. Ölür. Şehzade bunu duyar:

“Bunda bir iş var.”

O akşam, böyle düşünerek eve gelir. Önüne yaşlı bir adam çıkar. Şehzade:

“Ah babacığım. Benim sıkıntım kimsede yok.” Başından geçenleri anlatır. Yaşlı adam dinler. Sonra ona akıl verir:

“Şehzadem. Akşama bir saat kalınca kapının önüne git. Misafirlerin geleceğini söyle. On beş çeşit yemek yapmasını iste. Kapının dibine otur. İçeriye dinle. Bak bakalım. İçerde neler oluyor?”

Bunları söyledikten sonra yaşlı adam gider. Şehzade Dülger Kızının kapısının önüne oturur. Yaşlı adamın söylediklerini yapar. Kapıyı dinlemeye başlar.

Dülger Kızı yemekleri hazırlar. Sofrayı kurar. Tabakları dizer. Bıçakları dizer. Sofraya bakar. Sofrada tuz ile biber eksik. El çırpar. Seslenir:

“Tuz, biber. Çabuk gelin.”

Tuz ile biber önce gitmek için kavga ederler. Dülger Kızı biraz bekler. Gelen yok. Sinirlenir. Bağırır:

“Ay-Babamın, Gün-Anamın canı için çabuk gelin. Yoksa ikinizi de ezerim.”

Bunu duyunca tuz ile biber koşma koşma gelir. Şehzade bunları duyar. Şaşırır:

“Demek bu Dülger Kızı değil. Peri kızı.” Aklı başına gelir.

Bu sefer kıza seslenir:

“Ay-Babanın, Gün-Ananın canı için kapıyı aç.”

Kapı hemen açılır. Şehzade kızın ellerini tutar. Kız:

“Sen bir padişah oğluyun, ben de bir padişah kızıyım. Dülger Kızı Dülger Kızı. Beni küçük görmek uygun mu?”

Kız bunları söyledikten sonra Şehzade ile barışır. Çünkü Şehzade Ay-Babasının ve Gün-Anasının isimlerini söyler.

Yeniden kırk gün kırk gece düğün yapılır. Muratlarına ererler. Yani hayallerine kavuşurlar.

Onlar hayallerine kavuşmuş. Biz de mutluluklarını paylaşalım.

Sedef Bacı

Özgün Metin

Bir varmış, bir yokmuş, Allah'ın kulu çokmuş. Develer tellal iken, pireler berber iken, ben anamın beşiğini tıngır mıngır sallar iken bir padişah varmış; padişahın da üç oğlu, bir kızı varmış. Babaları dünyayı verseler vermez, tacından tahtından üstün tutarmış onlar... Analarının gözünde de oğulları oğul balından tatlı, kızları da kaymak üstüne çalınan baldan. Ne ki, balına kaymağına doymadan gitmiş hatuncuk... Koca saray karalara boyanmış ama, kara vezir:

"A devletlim! Kara gün kararıp kalmaz ya, gayri on parmağını kandil edip yakacak bir ana lazım bunlara!" demiş ve allayıp pullayıp kara kızını padişaha vermiş, vermiş ama, hangi parmağını kandil edip yakacak, kara vezir kızının on parmağında on kara! Allah böylelerinin şerrine uğratmasın. Padişahı avucunun içine alıncaya kadar cariyelerin bile yüzüne gülmüş; velakin yavaş yavaş saman altından su yürüterek karasını bulaştırmadık birini bırakmamış; ille üvey kızına, ille üvey kızına... Öyle bir yağlı kara sürmüş, öyle bir yağlı kara sürmüş ki, kırk dereden su getirmişler de yine çıkaramamışlar; öyle ya iftira dediğin Kaf dağından da yüce! Babasının bile gözünden düşüp ocak başına attırmış onu.

Bir var ki bacı kardeş ciğerdir, birbirinden ayrılır mı! Geceleri baş başa verip başlarına gelenleri bir söyler, iki dökerlermiş.

Günlerden bir gün, yine birbirine dert yanarken, üvey anaları olacak, uğrun uğrun gelip de kapıyı, bacayı dinlemesin mi! Kuzgun misali üstlerine yürüyerek:

"Bre baş belaları" demiş; "yine baş başa verdiniz de ne çorap örüyorsunuz başıma? Durun bir, öyle bir ayın, oyun edeceğim ki size, felek de beğensin."

Meğer kara vezir kızının sade on parmağı on kara değil, büyücülük de geliyormuş elinden... Önce, nasıl büyülemişse büyülemiş onları... Sabah sabah üç şehzadenin üçü de birer kuş olup kanatlanmasın mı! Kara yazılı bacıları neye uğradığını bilememiş. Bir gözü havada bekleyip durmuş ama ne bir kanat sesi ne bir kardeş nefesi... Cümle kuşlar yuvalarına dönmüş, onlar dönmemiş. Gayri, saray başına zindan olup:

"Ya dağ dağ dolaşır bulurum ya yollarında ölürüm; dünyaya geldim de ne buldum sanki!" demiş ve o gece sular uyurken bir fedai başını alıp yollara düşmüş. Az gitmiş, uz gitmiş; dere tepe düz gitmiş, altı ayla bir güz gitmiş, gide gide bir dağın tepesine yetmiş; akli karalı kuşlardan kardeşlerini sormuş ama, dizi dizi uçup gitmişler de ne bir ağız ne bir dil ne de kanatlarından bir tel vermişler ona. Güvendiği dağlara kar yağınca, gözlerinden süyüm süyüm yaş döküp öyle bir ah ü zar etmiş ki bu bahtı kara kız, acep yürek olur da dayanır mı ola...

Allah'tan olacak, bir de bakmış ki, ne baksın. Üç kuş, üçü de ak kuş, başının üstünde dönüp dolanıyor! Hemen kollarını açmış ama, hiçbiri gelip de dalına konmamış, döndükçe dönmüşler başında...

Sihir bu ya! Meğer üvey anaları bunları öyle bir kuşa benzetmiş, öyle bir kuşa benzetmiş ki, gün batıp da sular karardı mı ete, kemiğe bürünüyor; insan olup görünüyorlarmış. Gün doğup da ortalık ağardı mı tüye, teleğe geliyor; kanatlanıp uçuyorlarmış!

Ha işte o gün, döne döne yorulan, yorula yorula dönen bu üç kuş, ortalık kararınca üç kardeş olup bacılarının etrafını almış; başlamışlar birbirlerinin yüzünü gözünü öpmeye ve başlamışlar başlarına gelenleri sayıp dökmeye, gayri gözlerine uyku girer mi?

Şafak sökerken:

"Bacı," demişler, "bu kuş uçmaz, kervan geçmez yerlerde mesken tutup da ne yapacağız! Bu dağın ötesinde bir göl, gölün ortasında bir ada, adanın ortasında da bir oda var, çam kokularıyla örülmüş, kuş sesleriyle döşenmiş bir oda; insan, değme saraylara değişmez onu. Gün doğunca seni kanatlarımıza alıp oraya götürsek nasıl olur? Dağda, belde seni bir yardan atarız diye korkma sakın; bindiğin kanat, Kardeş kanadıdır, üvey ana parmağı değil!"

Sedef Kız'ın canına minnet bu. Sabah sabah üç kardeş üç kuş olup kanat kanada vermiş; o da uçak misali, bu kanatların üstüne binmiş, süzölmüşler göğe doğru... ve bir göz yumup açincaya dek, inmişler incekleri yere! Doğrusu cennet gibi bir yermiş ama, kızcağız ne dal dal ağaçlara elini uzatmış, ne bal bal meyvelere... Kardeşleri pır deyip de havalanınca göklere, o da kendini atmış göllere. Meğer, bu gölün suları her derde deva, her hastalığa şifa imiş. Sedef Kız, "arılık duruluk!" deyip de dalınca bir ne alınının karası kalmış ne yüzünün karası!

Kuş kardeşleri yazıdan, yabandan dönüp de onu öyle "sütten ak, sudan pak" görünce, sevinçlerinden deli divane olmuşlar:

"Bacı bacı; aklardan ak bacı; seni üvey ananın yarasından, beresinden kurtaran Allah; bizi de onun tüyünden teleğinden kurtarırsa, gayrı ömrümüz boyunca bu zümrüt sarayda güllerle gün, bülbüllerle düğün eyleriz!" demişler, kim bilir, daha da ne diller dökmüşler birbirine; sonra gözlerine uyku dolup da gözleri süzüm süzüm süzölünce, her biri uzanmış kendi yerine...

İnsan, ne hülya ile yatarsa, o rüya ile uyanır derler... Önce yedilerden mi, kırklardan mı biri görünmüş, Sedef Kız'ın gözüne:

"Kızım demiş; ayrık otundan birer gömlek örer de giydirirsen kardeşlerine, evvel Allah büyüleri bozulur, yine insan olup insan içine çıkarlar ama, bir var ki bunları örüp bitirinceye kadar kimseyle dünya kelamı etmeyeceksin. Haydi imdi, anla, dinle güveniyorsan başla!"

Sedef Kız uyanmış, rüyasına inanmış; gayrı vakit, fırsat fevt eder mi! Kardeşleri uçup gidince, o da tutam tutam ayrık otu toplayıp, birim birim gömlekleri

örmeye başlamış. Akşam üstü kardeşleri dönüp de onu öyle ağızsız, dilsiz örgü örerek görünce bunu bir manaya yoramayarak:

"O üvey ana olacak kara cadının eli her yere uzanır; dili her yana döner. Sakın ola, bu kızın yüzündeki yüz karası silinirse, dilinde de dil yarası çıksın, diye, büyü üstüne büyü yapmış olmasın?" deyip, arı gibi her çiçeğe konmuşlar, derde deva ot koymamış yolmuşlar ama, bacıları ne örgüsünü bırakmış elinden ne de bir kelam çıkmış dilinden...

Kuş kardeşlerinin hayalden, düşten haberleri yok ya, hele onlar devasını araya dursun, bir gün bir padişahın oğlu, o taraflarda salınıp seyran ederken, yamaçtan yamaca Sedef Kız'ı görmüş, gözlerine inanamamış. Hemen atını o yana sürmüş, "Hangi dağın gülü, hangi bağın bülbülü" olduğunu sorup soruşturmuş ama, ağzından bir çift söz alamamış. Bir bakmış: "Peridir bu!" demiş; bir bakmış "Dil bilmez biridir bu!" demiş. Ama, ne olursa olsun, padişah oğlu, Sedef Kız'a öyle bir vurulmuş ki, hemen toy düğün etmeyi kurup, kendi eliyle bindirmiş atına. Yolda, üç kuş peyda olup başının üstünde uçmaya başlamış; gündün güneşten korumak ister gibi... Bu üç kuşun üç kardeş olduğunu bildiği yok ya, padişah oğlunun garibine gitmiş bu... Neyse, az gitmişler, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, gün akşam olmadan varıp saraya yetmişler.

Padişah, oğlunun bir dediğini iki eder mi, hele böyle mürüvvet görecektikten geri... Daha o akşam davullar dövülmüş, düğünleri kurulmuş ama, gel gelelim Sedef Kız, ne allar giymiş, yeşil üstüne; ne kınalar koymuş, sedef üstüne. İlmek üstüne ilmek atıp, gömlek üstüne gömlek örmüş, bir gün olur, rüyalarını çıkarsa diye...

Meğer gözdelerden biri, onu göz altına almış, her halini yazıp defter ediyormuş. Akşamın bir vaktinde padişah oğlunun yanına çıkıp:

"A benim şehzadem" demiş; "şu senin nişanlım olacak kız ne bir peri ne de dil bilmez biri... Lamı, cimi yok ya büyücü ya sihirbaz! Gündüzleri üç kuş gelip pencereye tık diyor; geceleri has bahçeye çık diyor, o da o saatte çıkıyor ve neden sonra ayrık otu toplayıp dönüyor, dönüyor ama, kim bilir başınıza ne çoraplar örüyor."

Padişah oğlu, Sedef Kız'ın üstüne bir toz kondurmak istememiş ama, üç gün üç gece kollayıp da söylenenlerin harfi harfine doğru olduğunu görünce, neye uğradığını bilememiş. Hemen çağırıp sorgu, suale çekmişler, ama, biçare kız ne örgüsünü bırakmış elinden ne de bir kelam çıkmış dilinden; her sorulan, bir damla yaş olmuş gözünde...

Velakin onun gözüne, göz yaşına kim bakar gayrı... "sükût ikrardır!" Deyip büyücülüğüne hükmetmişler; "böylesi güzelin, güzelliği başını yesin!" deyip, başını istemişler cellattan!

Cellat başı, son vasiyetini sormuş kızın, yine bir ses çıkmamış dilinden... "vaktine hazır ol!" demiş, yine örgüsünü bırakmamış elinden... Derken üç kuş gelip başının üstünde dönmeye başlamış. Cellat başı akı karayı yitirip, ne yapıp yakıştıracağını düşünür dururken, Sedef Kız da gömleklerini örüp bitirmiş ve tutup bunları, bir bir kuşların üstüne atmış. Hikmeti hüda, bu üç kuşun üçü de filiz gibi birer delikanlı olup bacılarının boynuna sarılmış. Görenler bunu da büyü mü sanmış, ne sanmışlarsa, parmakları ağızlarında kalmış.

Ha işte o zaman Sedef Kız'ın ağız dili açılıp:

"Cellat başı, cellat taşı yerinden kaçmıyor ya, önceden önce beni padişahın huzuruna çıkar. Başıma gelenleri bir bir ona dökeceğim gayri... Yine de başıma ferman eylerse, ne yapalım, boynum kıldan ince..." demiş ve gidip üvey ananın yüzünden çektiklerini iki göz, iki pınar anlatmış padişaha.

Padişah, Sedef Kız'ın sedeften de arı bir kız olduğunu anlayıp kendi oğluna almış. Üstelik, üç kızını da Sedef Kız'ın üç kardeşine vermiş. Bunlar kırk gün kırk gece düğün eylerken, öte yandan da üvey anaları olacak kara vezir kızının kırk katıra mı, kırk satıra mı verildiği haberi gelmesin mi! Eee, eden bulur, etmeyenler erer muradına, biz çikalım kerevetine. Gökten üç elma daha düştü; başkalarının alına kara sürmeyenlerin başına!

(Güney, 2017)

Uyarlanmış Metin

Bir varmış. Bir yokmuş. Allah'ın kulu çokmuş. Çok eski zamanlarda bir padişah varmış. Üç tane oğlu varmış. Bir tane de kızı varmış. Dünyaları verseler çocuklarından vazgeçmez. Tacından, tahtından vazgeçermiş. Yine de çocuklarını bırakmaz. Onları her şeyden üşütün tutar. Anneleri için de öyle. Oğulları baldan daha tatlıymış. Kızları da kaymak üstündeki baldan tatlı. Ama kadın balına kaymağına doyamamış. Ölmüş. Büyük saray siyahlara boyanmış. Kara vezir:

“Padişahım. Kötü gün böyle devam etmez. Bu çocuklara on parmağını ışık yapıp yakacak bir anne lazım.”

Süslemiş. Gelin yapmış. Kendi kara kızını padişaha vermiş. Vermiş de kız hangi parmağını ışık yayıp yakacak? On parmağı da birbirinden kara. Allah böyle insanların kötülüğünden korusun. Padişahı kandırmak istemiş. Yardımcılarına bile çok iyi davranmış. Ama gizli gizli işler yapmış. Kötülüğünü herkese sürmüştü. En çok da üvey kızını sevmiyor. Kötülüğünü en çok ona geçirmek istiyor. En sonunda kıza öyle kötülükler yapmış ki. Kızının kötü olduğuna padişah bile inanmış. Kızını ocak odasına göndermiş.

Kız kardeş, erkek kardeş aynı candan gelir. Birbirlerinden ayrılmazlar. Geceleri yalnız kalırlar. Başlarına gelenleri konuşurlar.

Bir gün, yine birbirlerine dert anlatıyorlar. Üvey anneleri yavaş yavaş gelmiş. Kapıyı dinlemiş. Kuzgun gibi üstlerine yürümüş:

“Baş belaları. Yine baş başa ne kötülük düşünüyorsunuz? Bekleyin. Size bir kötülük yapacağım ki. Kader de beğensin.”

Kara vezirin kara kızı, sadece kötü bir insan değilmiş. Büyücülük de yapıyor. Önce onları büyülemiş. Nasıl yaptığını kimse bilmez. Sabah zamanı üç şehzadenin hepsi kuş olmuş. Uçup gitmişler. Şanssız kız kardeşleri de inanmamış. Gözleri havada kalmış. Sürekli beklemiş. Kanat sesi de yok. Kardeş nefesi de yok. Bütün kuşlar yuvalarına dönmüş. Onlar dönmemiş. Artık saray onun için hapis olmuş:

“Dağ dağ dolaşırım. Onları bulurum. Bulamazsam ararken ölürüm. Dünyaya geldim. Sanki güzel bir şey mi buldum?”

Gece olmuş. Herkes uyurken bir asker almış. Yola çıkmış. Az gitmiş. Çok gitmiş. Altı ay gitmiş. Bir bahar gitmiş. En sonunda bir dağın tepesine ulaşmış. Akıllı kuşlara kardeşlerini sormuş. Hiçbiri ona cevap vermemiş. Güvendiği dağlara kar yağmış. Yani güvendikleri ona hayal kırıklığı vermiş. Gözlerinden gözyaşları dökülmüş. O kadar çok ağlamış. Ağlamasını kim duysa dayanamaz. Çok üzülür.

Allah’tan olmalı. Üç tane kuş. Üçü de beyaz. Başının üstünde dönüyorlar. Hemen kollarını açmış. Ama hiçbirisi gelip konmamış. Sadece dönüşler.

Üvey anne sihir yaptı. Gece olduğunda şehzadeler insan oluyor. Güneş doğduğunda ise kuşa dönüşüyor. Kanatlanıp uçuyorlar.

O gün kuşlar dönerken yorulmuş. En sonunda güneş batmış. Gece olmuş. Üç kuş, üç kardeş olmuş. Kız kardeşlerinin yanına gelmişler. Sarılmışlar. Öpmüşler. Hepsi başlarına gelenleri anlatmış. Tabi bu gece uykuları gelir mi?

Güneş doğmaya başladığında kız kardeşlerine seslenmişler:

“Bacı. Bu ıssız yerde bekleyip ne yapacağız? Bu dağın arkasında bir göl var. Gölün ortasında bir ada var. Adanın ortasında bir oda var. Çam kokuları içinde. Kuş sesleri içinde. En güzel saraylardan da güzel. Güneş doğunca seni kanatlarımıza alalım. Oraya götürelim. Uçarken düşmekten korkma. Düşürmeyiz. Bu kanat kardeş kanadıdır. Üvey anne parmağı değil.”

Bu Sedef Kız’ın hoşuna gitmiş. Sabah üç kardeş kuş olmuş. Kanatlarını birleştirmişler. Kız da uçak gibi kanatlarına binmiş. Göğe doğru uçmuşlar. Kısa zaman sonra gelmişler. Doğrusu cennet gibi bir yermiş. Kız ağaçlara da bakmamış. Meyvelere de bakmamış. Kardeşleri pır diye göklere uçmuşlar. Kız da kendini göle atmış. Aslında bu gölün suyu her derde çareymiş. Her hastalığa faydalıymış. Sedef Kız suya dalmış. Ne altında ne yüzünde kara leke kalmış.

Kuş kardeşleri geri dönmüşler. Kızı süttan ak sudan temiz görmüşler. Sevinçten deliye dönmüşler:

“Bacı. Bacı. Aklardan ak bacı. Seni üvey annenin yarasından Allah kurtardı. Bizi de onun tüylerinden kurtarsın. Sonra zümrüt saraylarda eğleniriz. Kim bilir? Birbirlerine daha neler söylemişler. Sonra uykuları gelmiş. Hepsi bir yere uzanmış.

İnsan hangi hayalle yatarsa o rüya ile uyanır. Önce Sedef Kız’ın gözüne kırklardan mı yedilerden mi birileri görünmüş:

“Kızım. Ayırık otundan birer gömlek ör. Kardeşlerine giydir. Allah büyülerini bozar. Yine insan olurlar. İnsan içine çıkarlar. Ama bunları örene kadar kimseyle hiç konuşmayacaksın. Haydi şimdi anla. Dinle. Kendine güvenirsen başla.”

Sedef Kız uyanmış. Rüyasına inanmış. Artık vakit geçer mi? Kardeşleri uçmuş. Gitmiş. O da tutam tutam ayırık otu toplamış. Gömlekleri örmeye başlamış. Akşam kardeşleri dönmüş. Kızı ağızsız, dilsiz örgü örerken görmüşler. Bunu anlamaya çalışmışlar:

“O üvey anne olacak cadının eli her yere uzanır. Dili her tarafa döner. Sakın kızı konuşmaması için başka büyü yapmış olmasın?” Arı gibi her çiçeğe konmuşlar. Bütün şifalı otları toplamışlar. Kız elinden örgüsünü bırakmamış. Dilinden de bir kelime söz çıkmamış.

Kuş kardeşlerin hayalden, rüyadan haberleri yok. Onlar çare aramaya devam etsin. Bir gün bir padişah oğlu, oralarda geziyormuş. Uzaktan Sedef Kız’ı görmüş. Gözlerine inanmamış. Hemen atını o tarafa sürmüş. Kim olduğunu sormuş. Ama kızın ağzından hiç söz çıkmamış. Kızın peri olduğunu düşünmüş. Kız hiç konuşmamış. Padişah oğlu, kıza çok âşık olmuş. Hemen düğün yapmak istemiş. Kızı atına bindirmiş. Yolda üç kuş ortaya çıkmış. Güneşten korur gibi başının üstünde uçmaya başlamışlar. Padişah oğlu, bu üç kuşun kardeş olduğunu bilmiyor. Şaşırılmış. Neyse. Az gitmişler. Çok gitmişler. Dere tepe düz gitmişler. Akşam olmadan saraya gelmişler.

Padişah, oğlunun her istediğini yapar. Hem de oğlunun evlendiğini görecektir. Hemen o akşam düğün kurulmuş. Ama Sedef Kız, güzel kıyafetler giymemiş.

Süslenmemiş. Sadece gömlek örmüş. Sürekli gömlek örmüş. Kendi kendine düşünmüş? “Bir gün rüyası gerçek olursa.”

Aslında birisi onu izliyor. Her halini deftere yazıyor. Bir akşam padişahın oğlunun yanına gitmiş:

“Şehzadem. Senin nişanlın peri değil. Konuşmasını da biliyor. Başka seçenek yok. Ya büyücüdür. Ya sihirbazdır. Gündüzleri üç kuş geliyor. Pencereye geliyorlar. Geceleri güzel bahçeye çık diyor. O da o saatte çıkıyor. Sonra ayırık otu toplayıp dönüyor. Kim bilir? Başımıza ne işler örüyor?”

Padişahın oğlu Sedef Kız’ı seviyormuş. Ama üç gün üç gece gözetlemiş. Söylenenleri kendisi de görmüş. Çok şaşırılmış. Hemen çağırılmışlar. Sormuşlar. Çaresiz kız. Örgüsünü bırakmamış. Bir kelime bile konuşmamış. Her soru, gözünden bir gözyaşı olarak akmış.

Artık kızın gözüne de gözyaşına da kimse bakmamış. Kızın büyücü olduğuna inanmışlar. Kızın ölümünü istemişler.

Kızı öldürecek olan görevli, kıza son isteğini sormuş. Kızdan yine ses çıkmamış. Örgüsünü de bırakmamış. Tam o sırada üç tane kuş gelmiş. Kızın başının üstünde dönmeye başlamış. Görevli ne yapacaklarını düşünmeye başlamış. Sedef Kız bu arada gömlekleri bitirmiş. Kuşların üzerine atmış. Üç kuşun üçü de bir delikanlı olmuş. Kardeşlerinin boynuna sarılmışlar. Görenler de bu olanlara çok şaşırılmış.

Tam o zaman Sedef Kız’ın dili açılmış:

“Görevli. Ölüm tahtası yerinden bir yere kaçmaz. Önce beni padişaha götür. Artık başıma gelenleri ona anlatacağım. Yine ölmemi isterse ne yapalım? Boynum kıldan ince. Razıyım.” Padişahın yanına gitmiş. Üvey annesinin her yaptığını anlatmış. Ağlaya ağlaya anlatmış.

Padişah, kızın çok iyi birisi olduğunu anlamış. Kızı kendi oğluna almış. Padişahın üç tane de kızı varmış. Kızlarını da Sedef Kız’ın kardeşlerine vermiş. Bunlar

kırk gün kırk gece düğün yapmışlar. Üvey annelerinin başına da çok kötü şeyler gelmiş. Bunu duymuşlar. Hepsi aynı anda aynı şeyi düşünmüş:

“Eden bulur.”

İyi olanlar muradına ermiş. Hayallerine kavuşmuş. Biz de mutluluklarını paylaşalım.

Gökten üç elma düşmüş. Bu sefer başkalarına kötülük yapmayanlar için düşmüş.

4.4.2. B2 Seviyesine Göre Uyarlanan Masallar

Menekşe Yaprığından İncinen Kızım

Özgün Metin

Bir varmış, bir yokmuş... Evvel zaman içinde bir ana ile bir kız varmış. Ana doksan yaşında, kız yetmiş yaşında... Bir gün bahçede gezerken ana kızına seslenmiş:

“Menekşe yaprağından eli incinen kızım, güneşlerde dolaşma kararısın.”

Meğer o sırada o memleketin padişahı atının üstünde bahçe duvarının dibinden geçiyormuş. Bu sözleri duymuş. Saraya gelince annesine o evi tarif etmiş, demiş ki:

"Tez gidip o kızı bana isteyin."

Padişahın annesi yanına daha başka hanımları da almış, o eve gelmişler. Kapıyı kızın anası açmış, görücüleri buyur etmiş.

Hanımlar ziyaretlerinin sebebini anlatmışlar. Kocakarı önce, "Kızım yok," demiş, ama Sultan Hanım oğlunun bahçede duyduklarını tekrarlayınca kadın ne diyeceğini şaşırılmış. Bu sefer:

“Bir kızım var dâr-i dünyada. Onun ayrılığına dayanamam.”

Görücüler:

"Padişahın iradesine karşı durulur mu, Hanım?" demişler.

Hasılı, kadıncağız bakmış ki çare yok:

"Benim kızım şimdiye kadar görücü yanına çıkmadı, demiş; size gösteremem. Padişaha gider söylersiniz: Nişan yüzüğünü kızını görmeden, anahtar deliğinden parmağına takmaya razı olursa kızımı veririm."

Görücüler gidip kadının cevabını padişaha söylemişler. O da razı olmuş. Ötede kocakarı, kızının yüzük parmağını süte batırmış, türlü ilaçlarla ovalamış. Yetmişlik kocakarının kara kuru parmağını on beş yaşında taze kızın, bembeyaz yumuşacık parmağına çevirmiş. Günü gelmiş, görücü hanımlar anahtar deliğinden nişan yüzüğünü takmışlar: "Parmağı bu kadar güzel, kendisi ne afettir kim bilir?" diyerek, gelini almaya bir hafta sonra geleceklerini söylemişler, saraya dönmüşler. Artık davullar, zurnalar padişahın düğününü bütün memlekete ilan etmiş. Ama beride kız anası ağlar, dövünürmüş:

"Bir hafta sonra her şey meydana çıkacak, o zaman biz ne edeceğiz?"

Vakit tamam olmuş, bir hafta deyince gelin alayı da gelip kapıya dayanmış. Kocakarı, kimse kızımı görmeyecek diye şart koştı ya, kimseyi kızın yanına sokmamış. Her hazırlığını kendi tamamlamış, arabaya bindirmiş, kendi de girmiş yanına oturmuş.

Neyse, düğün alayı saraya girmiş. Gelini içeri vermişler, yanında gene sade anası... Kadın, hiç olmazsa yanaklarının çöktüğü belli olmasın diye, kızın iki avurduna iki kocaman şeker yerleştirmiş...

Nihayet padişah odaya girmiş, gelinin yanına yaklaşmış. Tam duvağı kaldıracığı sırada gelinin ağzındaki şeker düşmüş. Gelin:

"Aaa... Şakalım düştü," diyerek eğilmiş, şekerini almaya. Padişah:

"Ne sakalı bu, hayırdır inşallah," diyerek gelinin yüzüne dikkatle bir bakmış, ne görsün, yetmiş yaşında, iki büklüm, bumburuşuk bir kocakarı. Hiddetinden deli gibi olmuş da, gelini kucakladığı gibi, pencereden bahçeye fırlatmış. Gelin hanım pencerenin altındaki bir koca ağacın dallarına takılıp kalmış.

Meğer o ağacın altına periler, padişahlarının oğlunu getirmişler. Peri şehzadesinin boğazına bir kemik saplanmış, kimseler çaresini bulup çıkaramamışlarmış. Gelinlik elbisesinin içinde bu kocakarının ağacın dallarına asılıp kalması şehzadenin pek tuhafına gitmiş, öyle bir gülmüş ki, boğazındaki şiş patlamış, kemik fırlamış. Bunu gören periler gidip padişahlara, "Oğlun derdinden kurtuldu." diye müjdelemişler. Padişah perilere emir vermiş:

"Oğlumu bu sıkıntıdan kurtaranın her dileği olsun."

Artık, peri kızları da düşünmüşler, bu kocakarının ne dileği olur? Gençlik, güzellik... Kimi: "Yüzüm, geline yüz olsun," demiş, kimisi: "Ellerim geline el olsun." Biri: "Boyum geline boy olsun." Öteki: "Huyum geline huy olsun," demiş. Biri saçını, öteki yaşını vermiş. Hasılı her biri en güzel nesi varsa gelin hanıma hediye etmiş;

Ertesi sabah padişah:

"Gece gözüm kızdı, zavallı ihtiyarcığı fırlatıp attım. Bakayım ne oldu?" diye aşağı inmiş. Bir de ağacın altına varmış, başını kaldırıp bakmış ki, ne görsün, dalların arasında ayın on dördü gibi bir kız oturuyor. Gelini indirmiş.

"Aman sultanım, bir kusur işledim, bağışla," diye yalvarmış. Emirler vermiş, yeniden kırk gün kırk gece düğün olmuş...

Yemiş, içmiş, muratlarına ermişler.

(Borataş, 2018)

Uyarlanmış Metin

Bir varmış. Bir yokmuş. Eski zamanlarda bir anne ile bir kız varmış. Anne 90 yaşındaymış. Kızı yetmiş yaşında. Bir gün bahçede gezerken annesi kızına seslenmiş:

“Menekşe yaprağından eli incinen kızım. Güneşlerde dolaşma. Kararırısın.”

Aslında o sırada ülkenin padişahı, atının üzerinde bahçe duvarının yanından geçiyormuş. Bu sözleri duymuş. Saraya gelince annesine o evi tarif etmiş. Demiş ki:

“Hemen gidip o kızını bana isteyin.”

Padişahın annesi yanına başka kadınları da almış. O eve gelmişler. Kapıyı kızın annesi açmış. Misafirleri buyur etmiş.

Hanımlar, ziyaretlerinin sebebini anlatmışlar. Yaşlı kadın önce kızının olmadığını söylemiş. Sultan Hanım oğlunun bahçede duyduklarını anlatmış. Yaşlı kadın bu sefer şaşırılmış. Bu sefer:

“Dünyada bir kızım var. Onun ayrılığına dayanmamam.”

Misafirler:

“Padişahın isteğine itiraz edilir mi?”

Kadın bakmış ki çare yok:

“Benim kızım şimdiye kadar istemeye gelenlerin karşısına çıkmadı. Size gösteremem. Padişaha söyleyin. Nişan yüzüğünü, kızımı görmeden, anahtar deliğinden parmağına takmayı kabul ederse kızımı ona veririm.”

Misafirler kadının cevabını padişaha söylemişler. O da kabul etmiş. Yaşlı kadın kızının parmağını süte batırmış. Çeşitli ilaçlar sürmüştü. Yetmiş yaşındaki kadının parmağını, on beş yaşındaki kızın parmağına çevirmiş. Günü gelmiş. Misafir kadınlar, anahtar deliğinden kızın parmağına yüzüğü takmışlar:

“Parmağı bu kadar güzel. Kendisi ne kadar güzeldir kim bilir?” Gelini almaya bir hafta sonra geleceklerini söylemişler. Saraya dönmüşler. Davullar, zurnalar padişahın düğününü herkese ilan etmiş. Ama kızın annesi ağlıyormuş. Üzülüyormuş:

“Bir hafta sonra her şey meydana çıkacak. O zaman biz ne yapacağız?”

Vakit gelmiş. Gelini almaya gelenler kapıya dayanmış. Yaşlı kadın kimse kızını görmeyecek diye şart koşmuş. Kimseyi kızın yanına sokmamış. Her hazırlığı kendisi yapmış. Kızı arabaya bindirmişler. Kendisi de yanına oturmuş.

Neyse. Düğün arabası saraya girmiş. Gelini içeri götürmüşler. Yanında yine sadece annesi varmış. Kadın, kızının yanaklarının çökmesi belli olmasın diye kızının ağzına şeker koymuş.

Sonunda padişah odaya girmiş. Gelinin yanına yaklaşmış. Gelinin başındaki örtüyü kaldıracakmış. O sırada gelinin ağzındaki şeker düşmüş:

“Şakalım düştü.” Yaşlılar şekere şakal dermiş. O da yaşlı olduğu için şeker yerine şakal demiş.

Padişah şaşırılmış:

“Ne sakalı? Allah Allah.” Padişah gelinin yüzüne dikkatle bakmış. Ne görsün? Yetmiş yaşında. Buruşuk, yaşlı bir kadın. Sinirinden deli gibi olmuş. Gelini kucaklamış. Pencereden bahçeye fırlatmış. Gelin pencerenin altındaki ağacın dallarına takılmış.

Aslında periler o ağacın altına kendi padişahlarının çocuklarını getirmiş. Peri padişahının oğlunun boğazına bir kemik saplanmış. Kimse çaresini bulamamış. Ağacın dallarına gelinlik içindeki yaşlı bir kadının takılması çocuğu şaşırtmış. Çok gülmüş. Boğazındaki kemik çıkmış. Bunu gören periler, kendi padişahlarına:

“Oğlun derdinden kurtuldu.” Padişah müjdeli haberi almış. Perilere emir vermiş:

“Oğlumu bu sıkıntıdan kurtaranın her istediği olsun.”

Periler düşünmüş. Bu yaşlı kadının ne isteği olur? Gençlik mi? Güzellik mi?

Birisi: “Yüzüm geline yüz olsun.”

Diğeri: “Ellerim geline el olsun.”

Öteki: “Huyum geline huy olsun.”

Başkası: “Boyum geline boy olsun.”

Birisi saçını vermiş. Diğeri yaşını vermiş. Hepsi en güzel olanı geline hediye etmiş.

Sabah olunca padişah:

“Gece sinirlendim. Yaşlı kadını fırlattım. Bakayım ne oldu?” Padişah aşağıya inmiş. Ağacın altına geldiğinde başını kaldırmış. Bir de ne görsün? Dalların arasında çok güzel bir kız oturuyor. Gelini indirmiş.

“Aman sultanım. Bir suç işledim. Beni bağışla.” Geline yalvarmış. Emirler vermiş. Yeniden kırk gün kırk gece düğünler yapılmış.

Yemişler. İçmişler. Muratlarına ermişler. Hayallerine kavuşmuşlar.

Yedi Kardeşler

Özgün Metin

Bir varmış, bir yokmuş... Evvel zaman içinde bir kadınla bir adamın yedi oğlu varmış. Bunlar her gün ava giderler, vurdukları hayvanları satarlar, evlerini geçindirirlermiş.

Gel zaman, git zaman, anaları gene bir çocuğa gebe kalmış.

Oğlanlar:

"Ana, demişler, bu sefer de oğlan doğurursan biz başımızı alır gideriz."

Anaları hiç sesini çıkarmamış...

Günü saati gelmiş, kadının sancısı tutmuş. Yedi oğlan gidip ebeyi çağırmışlar.

"Ebe nine, demişler, biz gidiyoruz. Annemiz, kız doğurursa kırmızı bayrak asın, oğlan doğurursa kara bayrak..."

Kadın bir kız doğurmuş: "Oğlanlarım sevinecek..." diye onların dönmelerini beklermiş... Ama ebe karı, her nedense, bu oğlanlara düşmanmış. Evin tepesine bir kara bayrak çekmiş.

Akşam olmuş. Yedi Kardeş evlerinin karşısındaki kalenin önüne gelmişler. Oradan bakmışlar ki bir kara bayrak asılı.

"Anamız gene oğlan doğurmuş..." deyip yüz geri dönmüşler, atlarını sürmüşler, başlarını alıp gitmişler.

Aradan yıllar geçmiş. Kız büyümüş... Bir gün sokakta oynarken arkadaşları onu: "Yedi-Kardeşli-Kız" diye çağırmışlar. Kız şaşmış bu işe, koşup eve gelmiş, anasına sormuş. Anası önce çekinmiş, bir şey dememiş. Ama kız üsteleyince edememiş, anlatmış:

"Kızım, hepsi senden büyük yedi oğlan kardeşin vardı. Bir gün dağa ava gittiler, bir daha dönmediler."

Bu sefer kız:

"Onların yanına gideceğim..." diye tutturmuş. Anası:

"Kızım, nasıl gidersin? Yolda canavarlar vardır, dağda devler olur, seni bir yudumda yutuverirler..." diye çok söylemiş, kız inadından dönmemiş. Sonunda kadın ona külden bir eşek yapıvermiş. Eline de bir değnek tutuşturmuş.

"Hiç çüş demeyeceksin, hep deh, deh, deh diyeceksin. Sakın ha!... Çüş dersin eşeğin tuz buz olur dağılır, yolda kalırsın, devler seni yer..." diye sıkı sıkı tembihten sonra kızı uğurlamış.

Kız artık, "Deh, deh, deh..." diye gidiyormuş... Bir zaman yol almış, yorulmuş. Eşeği durdurup dinlenmek istemiş. "Çüş," der, demez, külden eşek dağılıvermiş. Kız da ağlaya ağlaya evine dönmüş. Anası:

"İn misin, cin misin?" demiş.

"Ne inim ne cinim. Seni beni yaradan Allah'ın kuluyum."

"Burada ne arıyorsun?"

Kız başından sonuna, her şeyi anlatmış... Artık iki kardeş sarmaş dolaş olmuşlar. Akşam öteki oğlanlar da dönmüşler, işi öğrenmişler, bacılarına kavuştuklarına sevinmişler. Artık bir arada, güle oynaya, yiyip içip oturuyorlar... En büyük oğlan: "Bak kardeşim, burada ateş bulunmaz. Sakın ateşi söndürme," diye sıkı sıkı tembihlemiş.

Bunların bir de kedileri varmış: Bu, konuşanları anlar, hem de konuşmuş. Yedi-Kardeşler bunu çok severler, el üstünde tutarlarmış. Kedi, kızı kıskanmış. Buna kötülük olsun diye, bir gün kız görmeden ateşi söndürmüştü. Kız pek üzülmüş. Ne yapsın?... "Dur bakayım, bir ateş bulur muyum?" diye evden çıkmış. Bir yol tutturmuş, yürümeye başlamış. Biraz gittikten sonra, karşıda bir evin bacasında duman görmüş. Koşa koşa eve varmış, kapıyı çalmış: Kapı açılmış, bir de ne görsün! Kocaman bir dev-karısı... Kız korkmuş, ama gene de: "Esselam teyze," demiş. Dev-Karısı: "Esselam demeseydin etini aşık, kanını kaşık ederdim," demiş.

Neyse, kız ateş istemiş. Dev-Karısı "Peki, vereyim," diye gitmiş. Bir kalburu külle doldurmuş, külün üstüne de bir köz oturtmuş.

Kız yürümüş, kül elenmiş, kız yürümüş kül elenmiş... Böyle böyle eve varmış. Yemeğini pişirmiş. Akşam olunca kardeşlerine başından geçenleri anlatmış. Bunlar:

"Aman bacım, Dev-Karısı o külün izinden gelir, seni bulur yer," diye tasalanmışlar, düşünmeye başlamışlar.

"Avlu kapısının dibine bir kuyu kazalım. Dev-Karısı ayağını atınca içine düşer. Biz de kafasını keseriz," demişler.

Sabah olmuş... Daha bunlar evden ayrılmadan, devin oğlu, külü izleye izleye gelmiş, kapıya dayanmış. Ama açar açmaz da kuyuya yuvarlanmış. Yedi-Kardeşler de

hemen bunun kafasını kesmişler, bir tarafa atmışlar, vücudunu da kuyuya gömmüşler. "Artık kurtulduk," diye sevinmişler. Silahlarını alıp gene ava gitmişler. Kız da ekmek pişirmeye oturmuş. Az sonra Dev-Karısı çıkmış gelmiş, homurdana homurdana. Kız korkmuş, ama ne yapsın, bunu karşılamış, buyur etmiş. Kediye dönmüş:

"Git, demiş, yağ getir de teyzeme ekmek yağlayayım."

Kedi, kızını sevmiyor ya, gûya anlamazlıktan: "Kafasını mı?" diyerek gitmiş, Dev-oğlunun başını getirmiş, anasının önüne koyuvermiş. Dev-Karısı bunu görünce öyle bağırmış ki dağlar taşlar inlemiş. Sonra da oğlunun ağzından bir dişi sökmüş, kızın ayağına saplamış: Kız hemen oracıkta düşmüş, yıkılmış. Dev-Karısı da kızını öldürdüm diye bırakmış gitmiş.

Akşam Yedi-Kardeşler dönmüşler. Bacılarını bu halde görünce ağlamış, sızlamışlar: "Artık bacımız öldü, buralarda ne işimiz var?" diye bacılarının ölüsünü bir ata yüklemişler, kendileri de binmişler, evlerine dönmüşler...

Ana baba, oğullarının döndüğüne sevinmişler ama, kızlarına da yanmışlar, ah vah etmişler... Neyse, artık kızın cenazesini gömecekler... Ölüyü yıkayan kadın bakmış kızın ayağında bir şey saplı... "Zavallının ayağına ne batmış ki? ..." diye yoklayıp devin dişini çekiverince kız canlanmış, doğrulmuş. Bunu gören anası, babası, kardeşleri sevinçlerinden ne yapacaklarını bilememişler. Kız başından geçenleri bunlara anlatmış. Artık devden de kediden de kurtuldular ya, yemişler içmişler, muratlarına geçmişler.

(Boratav, 2018)

Uyarlanmış Metin

Bir varmış. Bir yokmuş. Eski zamanların içinde bir kadın ile bir adamın yedi erkek çocuğu varmış. Bunlar her gün ava giderlermiş. Vurdukları hayvanları satarlarmış. Evlerini geçindirirlermiş.

Zaman geçtikçe, anneleri yine hamile kalmış.

Erkek çocuklar:

“Anne, demişler. Bu sefer de erkek çocuk doğurursan, biz buralardan gideriz.”

Anneleri hiç sesini çıkarmamış.

Günü, saati gelmiş. Kadının doğum sancısı tutmuş. Yedi erkek kardeş, gidip hemşireyi çağırmışlar.

“Hemşire teyze, demişler. Biz gidiyoruz. Annemiz kız çocuk doğurursa kırmızı bayrak asın. Erkek doğurursa siyah bayrak asın.”

Kadın bir kız çocuk doğurmuş: “Çocuklarım sevinecek.” Onların dönmelerini beklemiş. Ama hemşire kadın, nedense bu erkek kardeşlere düşmanmış. Evin tepesine siyah bir bayrak çekmiş.

Akşam olmuş. Yedi erkek kardeş, evlerinin karşısındaki kalenin önüne gelmişler. Oradan bakmışlar. Bir siyah bayrak asılı.

“Annemiz yine erkek çocuk doğurmuş.” Geri dönmüşler. Atlarını sürmüşler. Çekip gitmişler.

Aradan yıllar geçmiş. Kız büyümüş. Bir gün sokakta oynarken arkadaşları onu: “Yedi-Kardeşli-Kız” diye çağırmışlar. Kız şaşırılmış bu işe. Koşup eve gelmiş. Annesine sormuş. Annesi önce çekinmiş. Utanmış. Bir şey dememiş. Ama kız ısrar etmiş. Annesi de anlatmış:

“Kızım. Yedi erkek kardeşin vardı. Hepsi senden büyüktü. Bir gün dağa, ava gittiler. Bir daha dönmediler.”

Bu sefer kız:

“Onların yanına gideceğim.” Annesine çok ısrar etmiş. Annesi:

“Kızım. Nasıl gidersin? Yolda canavarlar vardır. Dağda devler olur. Seni bir yudumda yutuverirler.” Kızına çok söylemiş. Kız inadından dönmemiş. Sonunda kadın kızına külden bir eşek yapmış. Eline de bir değnek tutuşturmuş:

“Hiç dur demeyeceksin. Hep yürü, yürü, yürü diyeceksin. Dur dersen eşeğin tuz buz olur. Yani dağılır. Yolda kalırsın. Devler seni yer.” Kızını böyle sıkı sıkı uyarmış. Sonra da kızını uğurlamış.

Kız artık gidiyormuş. Yürü, yürü, yürü diyerek gidiyormuş. Bir zaman yol almış. Yorulmuş. Eşeği durdurup dinlenmek istemiş. Dur der demez külden yapılmış eşek dağılmış. Kız da ağlaya ağlaya evine dönmüş. Annesi kızına sitem ederek:

“Ben sana ne dedim?” Kız yine gitmek için çok ısrar edince annesi külden bir eşek daha yapmış.

Kız yine yürü, yürü diyerek oldukça fazla yol almış. Ormana girince korkusundan “yürü” demeyi unutmuş. Heyecandan yine “dur” demiş. Eşek yine dağılmış. Yok olmuş. Düşmüş. Kız yine ağlaya ağlaya eve dönmüş.

Annesi kızını bağırıp çağırmış. Kız yine gitmek için çok ısrar etmiş. Ne yapsın kadın? Dayanamamış. Külden bir eşek daha yapmış:

“Bir daha dediklerimi unutma. Unutursan gözüme görünme. Seni öldürürüm. Cinlerin kuyusuna atarım.”

Kız bu sefer yol boyunca hep “yürü” demiş. Hiç unutmamış. Külden eşek nereye gittiye kız da arkasından gitmiş.

Sonunda Yedi Kardeşlerin yaşadıkları dağa varmışlar. Orada bir evin önüne gelmişler. Evin önünde külden eşek yere düşüp dağılmış. Kız da kardeşlerinin yerine geldiğini anlamış. Evin kapıları ardına kadar açılmış. Kız içeri girmiş. Kimseler yok. Odaları tek tek gezmiş. Kilerde her çeşit yiyecek varmış. Hemen kollarını sıvamış. Türlü türlü yemekler yapmış. Güzelce karnını doyurmuş. Sonra bir dolabın içine girmiş. Saklanmış.

Akşam, Yedi Kardeşler eve gelmiş. Yemekler yapıldığını görmüşler. “Allah Allah, bu ne iştir?” Çok şaşırılmışlar.

Neyse. Oturup yemeklerini yemişler. Yatmışlar. Ama gözlerine uyku girmemiş.

Sabah olmuş. İşe gideceklermiş. İçlerinden birisi:

“En küçük kardeşimiz bir yere saklansın. Evi gözetlesin. Akşam yemek pişiren kimse, yine gelince yakalasin.”

Küçük erkek kardeş, girmiş bir yere. Saklanmış. Beklemeye başlamış. Ötekiler gidince kız dolaptan çıkmış. İş yapmaya başlamış. Hemen saklanan kardeş fırlamış. Kızı kolundan yakalamış:

“İn misin, cin misin?”

“İn de değilim. Cin de değilim. Seni beni yaratan Allah’ın kuluyum. “

“Burada ne arıyorsun?”

Kız baştan sona her şeyi anlatmış. Artık iki kardeş sarılmışlar. Akşam öteki kardeşler de dönmüşler. İş öğrenmişler. Kız kardeşlerine kavuştukları için sevinmişler. Artık bir arada, yiyip içip oturuyorlarmış. En büyük erkek: “bak kardeşim. Burada ateş bulunmaz. Sakın ateşi söndürme.”

Bunların bir de kedileri varmış. Konuşulanları anlarmış. Hem de konuşmuş. Yedi Kardeşler kediyi çok severmiş. Kedi, kızı kıskanmış. Kıza kötülük yapmak için bir gün kimse görmeden ateşi söndürmüş. Kız çok üzülmüş. Ne yapsın? “Dur bakıyım. Acaba ateş bulur muyum?” evden çıkmış. Bir yola düşmüş. Yürümeye başlamış. Biraz gittikten sonra karşıda bir evin bacasından duman çıktığını görmüş. Koşa koşa eve gitmiş. Kapıyı çalmış. Kapı açılmış. Bir de ne görsün? Kocaman bir dev kadın. Kız korkmuş. Dev kadına selam vermiş.

Dev kadın cevap vermiş. “Selam vermeseydin etini yemek, kanını kaşık yapardım.”

Neyse. Kız ateş istemiş. Dev kadın: “Peki, vereyim.” delikli bir tepsiyi külle doldurmuş. Küllerin üstüne de ateş koymuş.

Kız yürümeye başlamış. Küller tepsinin deliklerinden düşmeye başlamış. Böyle giderek eve varmış. Yemek pişirmiş. Akşam olunca kardeşlerine olanları anlatmış. Kardeşleri:

“Aman kardeşim. Dev kadın o külün izinden gelir. Seni bulur. Yer.”

Ne yapacaklarını düşünmeye başlamışlar.

“Bahçe kapısının önüne büyük bir çukur kazalım. Dev kadın içine düşsün. Biz de öldürürüz.”

Sabah olmuş. Kardeşler evden çıkmadan önce dev kadının oğlu külleri takip ederek gelmiş. Kapıya dayanmış. Kapıyı açar açmaz çukura düşmüş. Yedi kardeşler de devin oğlunu öldürmüş. Kafasını da saklamışlar. Kurtulduklarını düşünüp sevinmişler. Silahlarını alıp yine ava gitmişler. Kız da ekmek pişirmeye başlamış. Az sonra dev kadın gelmiş. Kız korkmuş ama kadını davet etmiş. Kediye dönmüş:

“Git. Yağ getir. Teyzeme ekmek yapıyorum.”

Kedi kızı sevmiyor ya. Gidip devin oğlunun kafasını getirmiş. Dev kadın bunu görünce öyle bir bağırması ki. Dağlar yerinden oynamış. Sonra da oğlunun ağzından bir diş çıkarmış. Kızın ayağına saplamış. Kız hemen orada yere düşmüş. Dev kadın da kız öldü sanmış. Çıkıp gitmiş.

Akşam Yedi kardeşler eve dönmüş. Kız kardeşlerini görmüşler. Ağlamaya başlamışlar. “Kız kardeşimiz öldü. Biz neden buradayız?” Kız kardeşlerini bir ata bindirmişler. Kendileri de binip evlerine dönmüşler.

Anne ve baba erkek çocuklarının döndüğüne sevinmişler. Kızlarına da çok üzülmüşler. Neyse. Kızlarının cenazesini gömmeye karar vermişler. Ölüyü yıkayan kadın bakmış ki kızın ayağına bir şey saplanmış. Devin dişini kızın ayağından çıkarmış. Kız hemen canlanmış. Bunu gören anne, baba ve erkek kardeşler çok sevinmişler. Ne yapacaklarını şaşırılmışlar. Kız başından geçenleri bunlara anlatmış. Artık devden de kediden de kurtulmuşlar. Yemişler. İçmişler. Muratlarına geçmişler. Hayallerine kavuşmuşlar.

Oduncunun Kızı

Özgün Metin

Bir varmış, bir yokmuş... İhtiyar, fakir bir oduncu varmış. Bunun bir kızı ile bir de karısı varmış. Bu oduncu ormandan odun keser, satar, bununla geçinir giderlermiş. Bir gün gene odun kesmiş, sırtına yüklemiş, şehre geliyormuş. Yorulmuş da yükünü bir taşın üstüne koymuş, kendi de oturup sırtını kayaya dayamış, derinden bir "of" çekmiş. O dakikada kaya yerinden oynamış, ihtiyarın karşısına bir dudağı yerde, bir dudağı gökte bir Arap dikilmiş. Oduncuya:

"Benim adım 'Of, beni çağırdın, ne istiyorsun?" demiş. İhtiyar da:

"Ben seni çağırmadım, yoruldum da bir 'of dedim. "Arap kızmış:

"Beni boş yere yerimden kaldırdın, seni yiyeceğim."

Oduncu korkmuş, yalvarmaya başlamış:

"Beni tek yeme de ne istersen vereyim. "Arap demiş ki:

"Sana dokunmayacağım, ama bir şartla: Evde karşına ilk çıkacak insanı bana getireceksin."

İhtiyar korkusundan, "Peki," diyerek oradan kalkmış, evinin yolunu tutmuş. Kapıyı açınca karşısına kızı çıkmış. Adam kızını görünce başlamış ağlamaya. Karısı, kızı merak edip neye ağladığını sormuşlar. Adamcağız da "Ağlamayım da ne edeyim!" diyerek o gün başından geçenleri anlatmış. Karı koca, biraz ah vah etmişler, kız da üzülmüş ama ne yapsın, anasını babasını kurtarmak için razı olmuş, onları teselli etmiş:

"Siz üzülmeyin. Ben sık sık sizi görmeye gelirim. Olmazsa siz gelir beni yoklarsınız."

Ertesi gün oduncu kızı alarak bir gün evvelki kayanın dibine götürmüş. Arap'a geldikleri malum olmuş: Hemen kaya yerinden oynamış. Arap kızı kolundan tuttuğu gibi kayanın altına çekmiş; burası mağara gibi, karanlık bir yer... Kızın karanlığa gözü

alışınca bakmış ki bir taş merdivenin sahanlığında duruyorlar. Arap kızın elinden tutmuş, merdivenleri indirmeye başlamış. Bir sofaya gelmişler. Buraya birçok odalar açılıyormuş. Arap demiş ki:

"Ben seni babandan Allah'ın emriyle aldım. Artık sen bu evin hanımısın. İşte sana bütün odaların anahtarları, istediğini açar, girersin. Yalnız, sofanın en ucundaki odayı açma. İşte has bahçenin anahtarı, canın sıkıldığı zaman çıkar gezersin."

Kız bu koca sarayı hayran hayran seyre dalmış. Arap da biraz sonra ortadan kaybolmuş.

Kız odaları birer birer açarak sarayı dolaşmaya başlamış. Canı sıkıldıkça da bahçeye çıkarmış. Ama bir taraftan da Arap'ın girme dediği odayı düşünürmüş, "Acaba içinde ne var?" diye... Bir hafta dayanmış, nihayet merakını yenememiş. "Ne olursa olsun," demiş odayı açmış. Bir de ne görsün, oda baştan başa insan kemikleri, yarı eti dökülmüş cesetler, yerlerde kan lekeleri... Kızcağız, bunları görünce, bir çığlık atarak kapıyı kapamış, kaçmış, kaçmış ama, kendini de bir türlü bu gördüğü şeylerin korkusundan alamamış. İçinden bu sırrı dönecek bir insan ararmış.

Akşam Arap eve gelince kız, ona:

"Anamı, babamı pek göresim geldi, onları bana getirsene," demiş.

Arap:

"Pekâlâ, yarın ananı getiririm," demiş.

Ertesi gün kızın anası gelmiş. Sarmaş dolaş olmuşlar.

Kadın:

"Nasıl kızım, yerin rahat mı?" diye sorarmış.

Kız etrafına bakmış, Arap'ı görmeyince o gizli odada gördüklerini anlatmaya başlamış. Kız anlatırken anası arada bir gözlerini ağartırmış. Kız da:

"Aman anne, öyle yapma, gözlerin Arap'ınkilere benziyor," dermiş.

Kız sözünü bitirince kadın bir silkinmiş, Arap olmuş.

Kıza:

"Tez soyun, şimdi seni yiyeceğim," demiş.

Kız başlamış ağlamaya, yalvarmaya, ama Arap insafa gelmemiş. Ağlamanın, yalvarmanın faydası olmadığını görünce demiş ki:

"Öyleyse müsaade et de gidip hamamda yıkanayım, abdest alayım da öyle ye."

Arap razı olmuş:

"Peki git, ama çabuk dön. Ben hamamın kapısı önünde bekleyeceğim. Sakın kaçayım deme, seni dünyanın öbür ucunda olsan bulurum."

Kız hazırlanmış, hamama gitmiş. Soyunup içeri girmiş, bir kenara oturmuş. Hamamcı bakmış ki herkes yıkanıyor, bir kadın bir köşede oturmuş ne yıkanıyor ne konuşuyor, sessiz sessiz ağlıyor, yanına yaklaşmış:

"Hanım, ne derdin var? Ne ağlıyorsun?" demiş.

Kız önce söylemek istememiş, ama hamamcı üsteleyince, başından geçenleri anlatmaya başlamış. Hamamcı derin derin düşünmüş de demiş ki:

"Ağlama Hanım, bir çare buldum. Şimdi hamamın ustalarından birini göndeririz, iki üç arşın bez, biraz zift, biraz da pamuk tedarik ettiririz. Senin vücuduna göre bezden bir kalıp keseriz, üstüne zift sürüp pamukları yapıştırırız, bu elbiseyi giyersin, acayip bir mahluk olursun. Bu kıyafette hamamdan çıkarsın, kocan seni nerden tanıyacak... Ondan sonra Allah kerim..."

Hemen bir usta göndermiş, düşündüğü şeyleri, getirmiş. Kızın vücuduna göre bezden bir kalıp biçmişler, üstüne zifti sürmüşler, pamukları yapıştırmışlar, bu kılıfı kıza giydirmişler. Hamamcı kızın eline bir de değnek vermiş:

"Bu değneği eline al; belini de kocakarılar gibi bükersin, seni bu halinde Arap tanıyamaz, çıkar gidersin. Haydi, bahtın açık olsun," demiş.

Kızcağız hamamcının dediği gibi yaparak hamamdan çıkmış, başını almış yürümüş...

Biz gelelim Arap'a: Akşam olmuş, bakmış ki karısı çıkmıyor, elindeki güzü bir vurmuş, hamamın kapısını yıkmış, köşe bucak aramış, taramış, kızını koydunsa bul...Kızmış, kudurmuş:

"Bir gün elbet seni elime geçiririm, o zaman ben yapacağımı bilirim," diye söylenerek gitmiş.

Öte yanda kız, az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş, altı ay bir güz gitmiş... Bir ormanın kenarına varmış. Öyle yorulmuş ki "Şurada biraz yatayım, dinleneyim," demiş. Uzanıp uyumuş. Birden bir gürültü ile uyanmış, bakmış ki etrafını on, on beş atlı almışlar. Meğer bunlar, o memleketin padişahı ile maiyeti imiş; ormana avlanmaya çıkarlarmış. Padişah etrafındakilere:

"Bu beyaz mahluk nedir acaba?" diye sormuş. Adamlar bakmışlar, bakmışlar:

"Herhalde bir beyaz maymun olmalı, padişahım," demişler. Bu tüylü, beyaz hayvan padişahın pek hoşuna gitmiş:

"Ne olursa olsun, ben bunu saraya götüreceğim," demiş. Kızı almışlar, saraya götürmüşler. Kapıdan girerken Padişah, annesine seslenmiş:

"Anne bak, bir Tüylüce getirdim, can yoldaşı olur sana." demiş. Artık Tüylüce aşağı, Tüylüce yukarı... Kız saraya alılmış, sarayın içinde serbest gezermiş. Bir gün Padişah gene ava çıkacaktı. Annesi kendi eliyle ona çörek hazırlamaya oturmuş. Tüylüce de hamur tahtasının başına gelmiş, hamurlardan alıp çörek yapmak istemiş. Sultan Hanım kızmış:

"Çek o pis ellerini bakayım!" diye bağırılmış...

O sırada Padişah da oraya gelmişmiş, annesine:

"Bırak anne o da yapsın, varsın," demiş.

Kız başlamış çörek yapmaya... Bir ara parmağında yüzüğünü çıkarmış hamurun içine koymuş gizlice. Neyse, hamurlar hazır olmuş, fırına verecekler, Tüylüce'nin çöreğini pişirmek istememişler. Padişah annesine gene yalvarmış:

"Heves etmiş, yazık, pişirin onun da hamurunu," demiş.

Çörekler pişmiş. Padişahın yol azığını tamamlamışlar, ama Tüylüce'nin çöreğini bir tarafa atmışlar; kız ne yapmış yapmış kimse görmeden kendi çöreğini de ötekilerin arasına koymuş.

Padişah ava çıkmış. Bir su kenarında mola vermişler, azıklarını yemeye oturmuşlar. Birden Padişahın dişine "çıt" diye bir şey değmiş. Padişah usulcacık çıkarıp bakmış ki bir yüzük, hem de Tüylüce'nin çöreğinde... Etrafindakilere bir şey söylememiş. Yemeklerini bitirdikten sonra hemen saraya dönülmesi için emir vermiş.

Saraya varmışlar. Padişah annesinin yanına çıkmış:

"Allah'ın emriyle Tüylüce'yi alacağım," demiş. Sultan Hanım:

"Sen deli misin oğlum, o insan değil, hayvan mıdır nedir, bir acayip mahluk... Onunla evlenilir mi?" demiş. Padişah çöreğin içinde bulduğu yüzüğü göstermiş, ama annesi gene de razı olmamış. O zaman Padişah:

"Eğer bana Tüylüce'yi almazsanız ben kederimden ölürüm," demiş.

Sultan Hanım da çaresiz razı olmuş:

"Peki alalım, ama sen onu bir gün biz yokken odasında gözetle. Ne yiyor ne içiyor ne yapıyor? Hayvan mıdır, insan mıdır? O zaman daha iyi anlarız," demiş.

Bir gün Padişah bir münasip zamanını bulmuş, anahtar deliğinden gözetlemiş. Bakmış ki Tüylüce yatağına girmeden üstündeki tüylü kılıfını atmış, meydana ayın on dördü gibi bir kız çıkmış. Padişah koşmuş, annesini çağırmış. Her ikisi kızın odasına girmişler. Kıza bu işin aslını sormuşlar. Kız da başından geçenleri -benim size anlattığım gibi- bir bir anlatmış. Sonra da demiş ki:

"O Arap izimi bulmak için elinden geleni bırakmayacaktır. Her kılığa girer o, dışardan bana göstermeden bir şey almayın." Padişah da söz vermiş

Ötede her tarafa ilan ettirmiş, kırk gün kırk gece eğlence var, Padişah evleniyor diye... Davullar, zurnalar çalınmaya başlamış. Halk yemiş, içmiş, kırk gün kırk gece eğlence, kıyamet, yer yerinden kopmuş...

Artık Padişahla karısı mesut yaşamakta olsunlar...

Bir gün Padişah penceresinden bakarken, sarayın önünden bir celep' geçiyormuş. Sürünün içinde bir koç padişahın pek hoşuna gitmiş, onu almak istemiş. Hemen, söz verdi ya, karısına göstermiş. Kadın koça bir bakmış, ama bakmasıyla haykırması bir olmuş:

"Aman, o koçun gözleri Arap'inkilere benziyor, sakın alma."

Padişah, hiç bu hayvan Arap olur mu? diye şaşmışsa da karısını kırmamak için koçu almaktan vazgeçmiş. O günden sonra kızın korkusu o hale gelmiş ki Padişah yatak odalarının önüne bir aslanla bir kaplan bağlamış; bunları etle besleyerek kendilerine alıştırmışlar.

Bir gün padişah çarşıda zarif bir ağızlık görmüş. Kendi kendine:

"Artık bu da Arap olacak değil ya. Şunu alayım," demiş. Almış, getirmiş yatak odasının rafında bir köşeye atmış.

Gece olup da herkes yatınca birden raftaki ağızlık silkinmiş Arap olmuş. Arap hemen bütün saray halkıyla aslanın, kaplanın uykularını bağlayıp bir fincana koymuş, bunu da Sultan Hanımla Padişahın yataklarının başucundaki dolaba yerleştirmiş. İşini bitirdikten sonra kızını uyandırmış. Kızcağız karşısında zebella gibi Arap'ı görünce rengi uçmuş, titremeye başlamış... Kocasını dürtermiş uyandırmak için. Arap bunu görmüş:

"Nafile, demiş, kocamı uyandıracığım diye ümitlenme. Bütün ev halkının uykusunu bağladım. Bu sefer seni yiyeceğim, elimden kurtulamazsın."

Kızı bileğinden yakalamış, götürecekti. Kız Arap'ın elinden kurtulmak için can havliyle silkinince eli başucundaki dolaba çarpmış, orda ki tılsım fincanı devrilmiş, Padişahla bütün ev halkı uyanmışlar. Kızın feryadına koşmuşlar. Arap'ı tutup aslan ile kaplanın önüne atmışlar, hayvanlar onu parça parça etmişler.

Padişah emir vermiş, yeniden kırk gün düğün olmuş. Yemiş içmiş, muratlarına ermişler.

(Borataş, 2018)

Uyarlanmış Metin

Bir varmış. Bir yokmuş. İhtiyar ve fakir bir oduncu varmış. Bunun bir kızı ile bir karısı varmış. Bu oduncu ormandan odun kesermiş. Satarmış. Bununla geçinirlermiş.

Bir gün yine odun kesmiş. Sırtına yüklemiş. Şehre geliyormuş. Yorulmuş. Yükünü bir kayanın üzerine koymuş. Kendi de oturmuş. Sırtını kayaya dayamış içten bir şekilde:

“Of.”

O sırada kaya yerinden oynamış. İhtiyarın karşısına, bir dudağı yerde, bir dudağı gökte olan bir Arap çıkmış. Oduncuya:

“Benim adım Of. Beni çağırдың. Ne istiyorsun?”

İhtiyar:

“Ben seni çağırmadım. Yoruldum. Of dedim.”

Arap kızmış:

“Beni boş yere yerimden kaldırdın. Seni yiyeceğim.”

Oduncu korkmuş. Yalvarmaya başlamış:

“Beni yeme. Ne istersen vereyim.”

Arap demiş ki:

“Sana dokunmayacağım. Ama bir şartla. Evde karşına ilk çıkacak insanı bana getireceksin.”

İhtiyar, korkusundan kabul etmiş. Oradan kalkmış. Evinin yoluna çıkmış. Kapıyı açınca karşısına kızı çıkmış. Adam kızını görünce ağlamaya başlamış. Karısı ve kızı merak etmişler. Neden ağladığını sormuşlar. Adam o gün başından geçenleri anlatmış. Sonra:

“Ağlamayım da ne yapayım?”

Karı koca üzülmüşler. Kız da üzülmüş. Ama ne yapsın? Annesini ve babasını kurtarmak için kabul etmiş. Onları teselli etmiş:

“Siz üzülme. Ben sık sık sizi görmeye gelirim. Olmazsa siz gelirsiniz. Beni kontrol edersiniz.”

Ertesi gün oduncu kızını almış. Bir gün önceki kayanın dibine götürmüş. Arap geldiklerini hissetmiş. Hemen kaya yerinden oynamış. Arap, kızı kolundan tutmuş. Kayanın altına çekmiş. Burası mağara gibi, karanlık bir yermiş. Kızın karanlığa gözü alışmış. Bakmış. Bir taş merdivenin önünde duruyorlar. Arap kızın elinden tutmuş. Merdivenleri indirmeye başlamış. Bir avluya gelmişler. Buraya birçok odalar açılıyormuş. Arap demiş ki:

“Ben seni babandan Allah’ın emriyle aldım. Artık sen bu evin kadınısın. İşte sana bütün odaların anahtarlarını veriyorum. İstedğini açarsın. Girersin. Ama avlunun en sonundaki odayı açma. Bu da güzel bahçenin anahtarı. Canın sıkıldığı zaman çıkarsın. Gezersin.”

Kız bu büyük saraya hayran kalmış. Arap da biraz sonra ortadan kaybolmuş.

Kız odaları tek tek açmış. Sarayı dolaşmaya başlamış. Canı sıkıldıkça da bahçeye çıkarmış. Ama bir taraftan da Arap’ın açma dediği odayı düşünürmüş. İçinde

ne olduğunu merak edermiş. Bir hafta dayanmış. Sonunda merakını yenememiş. “Ne olursa olsun.” Odayı açmış. Gördüklerine inanamamış. Oda insan kemikleri ile doluymuş. Etleri dökülmüş cesetler varmış. Yerlerde kan lekeleri varmış. Kız bunları görünce çığlık atarak kapıyı kapatmış. Kaçmış. Kaçmış ama gördüklerinin etkisinden kurtulamamış. Bu sırrı anlatacağı bir insan aramış.

Akşam Arap eve gelmiş. Kız:

“Annemi, babamı çok görmek istiyorum. Onları bana getirsene.”

Arap:

“Tamam. Yarın anneni getiririm.”

Ertesi gün kızın annesi gelmiş. Sarılmışlar. Kadın:

“Nasıl kızım? Rahat mısın?”

Kız etrafına bakmış. Arap’ı görememiş. O gizli odada gördüklerini anlatmaya başlamış. Kız anlatırken de annesi şaşırılmış. Kız:

“Aman anne. Öyle yapma. Gözlerin Arap’ın gözlerine benziyor.”

Kız sözünü bitirmiş. Kadın vücudunu sarsmış. Arap olmuş. Kıza:

“Çabuk soyun. Şimdi seni yiyeceğim.”

Kız ağlamaya başlamış. Yalvarmış. Arap yumuşamamış. Ağlamak faydasız. Yalvarmak faydasız. Kız bunu anlamış:

“O zaman izin ver. Gidip banyoda yıkanayım. Abdest alayım.”

Arap kabul etmiş:

“Tamam git. Ama çabuk dön. Ben banyonun kapısının önünde bekleyeceğim. Sakın kaçımaya çalışma. Seni dünyanın her yerinde bulurum.”

Kız hazırlanmış. Banyoya gitmiş. Soyunup içeri girmiş. Bir yere oturmuş. Görevli bakmış. Herkes yıkanıyor. Bu kadın bir kenara oturmuş. Yıkanmıyor. Konuşmuyor. Sessizce ağlıyor. Yanına yaklaşmış:

“Kadın. Neden ağlıyorsun? Ne derdin var?”

Kız önce söylemek istememiş. Görevli ısrar edince anlatmaya başlamış. Görevli derin derin düşünmüş. Sonra:

“Ağlama Hanım. Bir çare buldum. Şimdi buranın ustalarından birini göndeririz. Biraz bez, biraz siyah boya, biraz pamuk alırız. Senin vücuduna göre bezi keseriz. Üstüne siyah boya süreriz. Pamukları yapıştırırız. Bu elbiseyi giyersin. Garip bir yaratık olursun. Bu kıyafetle banyodan çıkarsın. Kocan seni nasıl tanıyacak? Ondan sonra Allah yardım eder.”

Hemen bir usta göndermiş. Düşündüğü şeyleri getirmiş. Kızın vücuduna göre bezi kesmişler. Üstüne siyah boyayı sürmüşler pamukları yapıştırmışlar. Kıza bunu giydirmişler. Görevli kızın eline bir de sopa vermiş:

“Bu sopayı eline al. Belini de yaşlı kadınlar gibi eğersin. Arap seni bu halinle tanıyamaz. Çıkarsın. Gidersin. Haydi. Şansın açık olsun.”

Kız görevlinin dediği gibi yaparak banyodan çıkmış. Yürümüş.

Biz Arap’a bakalım. Akşam olmuş. Bakmış. Karısı çıkmıyor. Elindeki demiri vurmuş. Kapıyı yıkmış. Her yeri aramış. Kızı bulamamış. Çok kızmış:

“Bir gün mutlaka seni yakalarım. O zaman yapacağımı bilirim.” Sonra gitmiş.

Kız, az gitmiş çok gitmiş. Dere tepe düz gitmiş. Altı ay bir bahar gitmiş. Bir ormanın yanına gelmiş. Çok yorulmuş. Biraz yatmış. Dinlenmek istemiş. Yatmış. Uyumuş. Bir gürültü duymuş. Uyanmış. Bakmış. Etrafında on, on beş tane atlı adam var. Aslında onlar, o ülkenin padişahı ve görevlileriymiş. Ormana ava çıkmışlar. Padişah yanındakilere:

“Bu beyaz yaratık nedir?” Adamlar bakmışlar. Bakmışlar:

“Galiba beyaz bir maymun.” Bu beyaz hayvan padişahın hoşuna gitmiş:

“Bunu mutlaka saraya götüreceğim.” Kızı almışlar. Saraya götürmüşler. Kapıdan girerken padişah annesine seslenmiş:

“Anne. Bak. Bir tüylü hayvan getirdim. Sana arkadaş olur.” Artık her yerde tüylü. Kız saraya alışmış. Sarayda rahatça gezmeye başlamış.

Bir gün padişah yine ava çıkacaktı. Annesi ona kendi eliyle kek hazırlamaya başlamış. Tüylü de yanına gelmiş. O da kek yapmak istemiş. Sultan Hanım kızmış:

“Çek o pis ellerini.”

O sırada padişah odaya gelmiş. Annesine:

“Bırak anne. O da yapsın.”

Kız başlamış kek yapmaya. Parmağından yüzüğünü çıkarmış. Gizlice kekin içine koymuş. Neyse. Kek hazır olmuş. Fırına koyacaklar. Tüylünün kekini pişirmek istememişler. Padişah annesine yalvarmış:

“Çok istemiş. Yazık. Onun kekini de pişirin.”

Kekler pişmiş. Padişahın hazırlıkları bitmiş. Tüylünün kekini bir kenara atmışlar. Kız uğraşmış. Kendi yaptığını da diğerlerinin içine koymuş.

Padişah ava çıkmış. Bir su kenarında mola vermiş. Yemek yemeye başlamışlar. Padişahın dişine bir şey değmiş. Padişah yavaşça çıkarıp bakmış. Bir yüzük. Hem de Tüylünün kekinde. Yanındakilere bir ley söylememiş. Yemeklerini yemişler. Sonra saraya dönmek için emir vermiş.

Saraya gelmişler. Padişah annesinin yanına gitmiş:

“Allah’ın emriyle Tüylüyü alacağım.” Sultan Hanım:

“Sen deli misin oğlum. O insan değil. Hayvan mı? Garip bir yaratık. Onunla evlenilir mi?” Padişah kekin içinde bulduğu yüzüğü göstermiş. Ama annesi izin vermemiş. Padişah:

“Eğer bana Tüylüyü almazsan ben üzüntümden ölürüm.”

Sultan Hanım da mecbur kabul etmiş:

“Peki alalım. Ama sen onu biz yokken gözetle. Ne yapıyor? Hayvan mı? İnsan mı? O zaman daha iyi anlarız.”

Bir gün padişah uygun bir zaman bulmuş. Anahtar deliğinden gözetlemiş. Tüylü yatağa girmeden kıyafetini çıkarmış. Ortaya çok güzel bir kız çıkmış. Padişah koşmuş. Annesini çağırmış. Kızın odasına girmişler. Kıza bu işin gerçeğini sormuşlar. Kız olanları tek tek anlatmış. Sonra:

“O Arap beni bulmak için elinden geleni yapar. Her kostüme girer. Dışardan bana göstermeden bir şey almayın.” Padişah da söz vermiş.

Her yere haber göndermiş. Kırk gün kırk gece eğlence var. Padişah evleniyor. Davullar, zurnalar çalmışlar. İnsanlar yemiş. İçmiş. Kırk gece eğlence yapılmış.

Artık padişahla karısı mutlu yaşasın.

Bir gün padişah pencereden bakıyormuş. Sarayın önünden bir hayvan sürüsü geçiyormuş. Sürünün içinde bir koyun varmış. Padişahın hoşuna gitmiş. Koyunu almak istemiş. Hemen karısına göstermiş. Çünkü karısına söz vermiş. Kadın koyuna bakmış. Ama hemen bağırmağa başlamış:

“Aman. O koyunun gözleri Arap’ın gözlerine benziyor. Sakın alma.”

Padişah şaşırılmış. Ama karısını üzmemiş. Koyunu almaktan vazgeçmiş. O günden sonra kız çok korkmaya başlamış. Padişah odalarının önüne bir aslan ve bir kaplan bağlamış. Onları etle beslemiş. Hayvanları alıştırmış.

Bir gün padişah çarşıya çıkmış. Güzel bir ağızlık görmüş. Kendi kendine:

“Bu da Arap değildir galiba. Şunu alıyım.” Almış. Götürmüş. Yatak odasına koymuş.

Gece olmuş. Herkes yatınca odadaki ağızlık kendini sarsmış. Arap olmuş. Arap herkesin uykusunu bağlamış. Bir fincana koymuş. Fincanı da dolaba koymuş. Sonra kızı uyandırmış. Kız kocaman Arap’ı görünce çok korkmuş. Titremeye başlamış. Kocasını uyandırmak istemiş. Arap bunu görmüş:

“Boşuna.” Kocam uyanır diye düşünme. Herkesin uykusunu bağladım. Bu sefer seni yiyeceğim. Elimden kurtulamazsın.”

Kızı kolundan yakalamış. Götürecekmiş. Kız kurtulmak için hareketler yapınca eli dolaba çarpmış. Fincan düşmüş. Herkes uyanmış. Kızın bağırmasına koşmuşlar. Arap’ı yakalamışlar. Aslan ile kaplanın önüne atmışlar. Hayvanlar da onu parçalamışlar.

Padişah emir vermiş. Yeniden kırk gün kırk gece düğün yapılmış. Yemişler. İçmişler. Muratlarına ermişler. Hayallerine kavuşmuşlar.

Yıldırım Padişahı

Özgün Metin

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir padişah varmış. Bu padişahın bir karısı, bir de kızı varmış.

Padişahın karısı bir gün hastalanır, kocasını çağırır:

"Ben ölecek olsam, der, yüzüğünü kocasına vererek, bu yüzük kimin parmağına olursa onunla evlenirsin."

Aradan zaman geçer. Kadın hastalıktan kurtulamaz, ölür...

Padişah kızına:

"Kızım, der, al şu yüzüğü eline. Bu yüzük kimin parmağına olursa Allah'ın emriyle ben onu alacağım."

Kız yüzüğü alır, saraydan çıkar, bütün memleketi gezer. Dört tarafı dolaşır... Yüzük kimsenin parmağına olmaz. Gelir babasına:

"Bu yüzük kimsenin parmağına uymuyor," der.

Babası:

"Gel bakayım kızım," der, yüzüğü alır, kızın parmağına takar, şıp tam gelir.

"Kızım, der, Allah'ın emriyle seni alacağım."

Kız ağlar, yalvarır:

"Babacığım, nasıl olur?"

"Annenin vasiyeti böyle," der Padişah.

Kız ne yapsın, razı olur, ama iki gözü iki çeşme ağlamakta... Öte yandan da düğün kurulmakta...

Günü gelir, kız gelinliklerini giyinir. Akşam, gerdek zamanı, kız der ki:

"Babacığım, müsaade edin de dışarı çıkayım."

Gider, abdest alır, iki rekât namaz kılar, durur Allaha yalvarmaya... Bir de arkasına döner bakar ki, ne görsün duvar açılmış... Atlar aşağı, bakar bir büyük bahçe, göz alabildiğine... Koşar, koşar, bir havuz kenarına varır. Ötede büyük bir saray... Kız havuzun bir kenarına oturur bekler. Akşam olur, sular kararınca bakar ki kırk bir tane güvercin gelir.

Bunlar havuzun sularına dalıyor, kırk bir güvercin kırk bir tane ayın on dördü gibi kız olarak çıkıyorlar. Sonra kalkıyorlar, saraya doğru gitmeye... Ama havuz başından ayrılırken, içlerinden bir açığızleri varmış, kızı görüyor.

"A, a, diyor, o da kim orda?"

Dönüp kızın yanına geliyorlar:

"Sen burada ne arıyorsun?"

"Hiç," diyor kızcağız.

Bunlar kızın bir temiz dövüyorlar, oradan kovup atacaklar... İçlerinden biri:

"Bırakalım, kalsın. Bizim işimizi görür," diyor. Ötekiler de razı oluyorlar. Kızın alıyorlar içeri... Derken sabah oluyor, artık gidecekler peri kızları. Kızın bir külçe anahtar veriyorlar.

"Kız, diyorlar, al bu anahtarları. Kırk odayı aç, temizle. Bize yemek pişir, şu işi gör, bu işi gör. Ama sakın kırk birinci odaya girme."

Kız kalkıyor. Perilerin dedikleri işleri yapıyor. Kırk birinci odaya geliyor. "Gireyim mi? Girmeyeyim mi?" diye bir kararsız... Ama çok da merak ediyor: "Acaba bu odada ne var?" diye... Neyse, sonunda, dayanamıyor, kapıyı açıyor. Birde, bakıyor ki, bir taht... Tahtın üzerinde Yıldırım Padişahı oturuyor... Kız onu görünce hemen çıkmak istiyor.

"Gel kız, diyor Yıldırım Padişahı; benim sana ne zararım dokunacak?"

Kız gidiyor Padişahın yanına. Padişah da alıyor kızın, oturuyorlar, konuşuyorlar. Yıldırım Padişahı kızın ellerini okşuyor... Nihayet:

"Haydi kız, git artık," diyor.

Kız da kapıyı kapatıp gidiyor. Uzun sofadan geçerken bir de bakıyor ki on parmağı kınalanmış. Hemen musluk başına gidip ellerini yıkıyor, yıkıyor... İmkânı yok ellerinden kınanın çıkmasına. Ne yapsın şimdi?... Kızların korkusundan, görmesinler diye, parmaklarına bez sarıyor.

Akşam oluyor. Güvercinler gene geliyorlar, havuza dalıp kırk biri kırk bir tane kız olarak çıkıyorlar. Saraya giriyorlar, kıza soruyorlar:

"Kız, ne yaptın bakalım?"

O da gördüğü işleri bir bir söylüyor. Ama açığöz kız oradan:

"A, a, diyor, parmaklarına ne oldu öyle?"

"Bıçak kesti de sardım." Açığöz sesleniyor:

"Bıçak, bıçak, ne kestin kızın parmaklarını?"

Hemen oradan bıçak gelip ses veriyor:

"Hah, hah, hah... Ben kesmedim. Yıldırım Padişahının yanına gitti, o kınaladı."

Bir de bezleri söküp bakıyorlar ki, sahiden parmakları kınalı. O zaman kıza bir temiz sopa atıyorlar.

"Bir daha gidersen atarız seni kapı dışarı," diyorlar. Kızcağız da:

"Tövbe, bir daha gitmem," diye söz veriyor.

Ertesi gün kırk bir kız gene kırk bir güvercin olup uçuyorlar. Kız kırk odayı bir bir açıp temizliyor. Kırk birinciye gelince, gene:

"Açsam mı? Açmasam mı?" diye duraklıyor. Nihayet dayanamıyor, kapıyı şöyle bir aralık edip içeri bakıyor. Yıldırım Padişahı sesleniyor:

"Gel, gel, kız. Gel, sana bir zararım dokunmaz."

"Gelmem, diyor, kız. Dün ellerimi kınaladın, bana dayak attılar. Bir daha yanına gelirim beni kovacaklar. Gelmem..."

"Kız gel, sana zararım dokunmaz."

Neyse, kız dayanamıyor, Padişahın yanına sokuluyor. Oturup konuşuyorlar. Bu sefer Padişah, kızın göğsünü okşuyor da:

"Haydi kız, git artık," diyor.

Kız kalkıyor, kapıyı kapatıp gidiyor. Uzun sofadan geçerken önüne bir endam aynası çıkıyor. Kız bir de bakıyor ki, boynunda bir gerdanlık yalap yalap yanıyor. Elini atıyor, öyle ediyor, böyle ediyor, bir türlü çıkaramıyor. Boynuna bir bez sarıyor, akşam sorarlarsa, "Boynum ağrıyor," diyecek...

Akşam oluyor. Kuşlar geliyorlar, gene havuza dalıp kırk bir tane kız oluyorlar. Saraya giriyorlar. Açıkgöz, kızın boynunu sarılı görüyor:

"Kız, diyor, boynuna ne oldu?"

"Boynuma bir ağrı girdi de onun için sardım." O zaman peri kızı söyleniyor:

"Ağrı, ağrı. Ne girdin kızın boynuna?"

Ağrı oradan ses veriyor:

"Hah, hah, hah... Ben girmedim onun boynuna. O Yıldırım Padişahının odasına girdi, Padişah ona gerdanlık yaptı."

Çıkıyorlar sargısını bakıyorlar ki, bir gerdanlık kızın boynunda, ama dünyada misli görülmemiş... O zaman ilkinden de baskın bir sopa çekiyorlar kızcağıza. Gene tembih ediyorlar:

"Bir daha o odaya girmeyeceksin. Girecek olursan, bu sefer seni bir dakika tutmayız burada."

Ertesi sabah peri kızları gene kuş olup uçuyorlar. Kız bu sefer doğru Padişahın odasına gidiyor. Kapıyı açıyor. Padişah onu görünce, gene:

"Gel kız, gel," diyor.

"Ya, artık gelmem, diye cevap veriyor kız. Ellerime kına yaktın, boynuma gerdanlık yaptın; bana bunca cefa ettiler. Bu sefer beni tutmazlar, kovarlar saraydan."

Padişah gene:

"Gel kız, gel, zararım dokunmaz," diyor. Kız dayanamıyor, giriyor odaya. Oturup konuşuyorlar. Sonra kızın saçlarını sıvazlıyor da Padişah:

"Haydi artık git," diyor.

Kız çıkıyor. Sofayı geçerken gene o aynanın önüne varınca bir de bakıyor ki, başına bir başlık yapılmış, bir baştan bir başa, yalap yalap yanıyor. Çıkarmaya çalışıyor, çıkaramıyor.

"Eyvah, diyor, ben ne yapacağım şimdi? Gene görecekler..."

Çaresiz, başına koca bir yemeni bağlıyor görmesinler diye. Akşam oluyor; gene güvercinler gelip havuza dalıyorlar, birer kız olarak çıkıyorlar. Saraya giriyorlar. Açık göz bakıyor ki kızın başında bir kocaman yemeni.

"Kız, diyor, başına ne oldu?"

"Başımı tarıyordum, tarak battı."

O zaman açık göz kız:

"Tarak, tarak," diyor.

"Efendim. "

"Niye battın kızın başına?"

"Hah, hah, hah... Ben batmadım. Yıldırım Padişahının yanına gitti. O bir taç yaptı."

Bir de yemeniyi açıp bakıyorlar ki, sahiden kızın başında bir baştan bir başa bir taç yalap yalap yanıyor. Alıyorlar kızı ortalarına, bir temiz sopa atıyorlar.

"Biz sana demedik mi?.." diyorlar. Hasılı öldüresiye dövüyorlar. Derken bir bulut, bir şimşek, bir fırtına, bir yıldırım, bir duman. Yer gök birbirine, toz dumana, duman toza karışarak Yıldırım Padişahı geliyor. Kızı o kırk kızın elinden kurtarıyor. Kız bir de ne görsün, kendini Yıldırım Padişahının odasında buluyor.

Padişah:

"Gel bakalım Sultanım, diyor, sabrın sonu selamettir."

Sonra o kırk bir kızı çağırıyor, Sultanın emrine cariye veriyor.

Sonra kırk gün kırk gece nikâhları, kırk gün kırk gece düğünleri oluyor. Bir düğün bir düğün ki, yer yerinden kopuyor. Ben de oradaydım...

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım taht-ı revanına.

Gökten yirmi portakal indi; onu bana, onu masal söyleyene.

(Boratav, 2018)

Uyarlanmış Metin

Bir varmış. Bir yokmuş. Eski zamanlarda yaşayan bir padişah varmış. Bu padişahın bir karısı varmış. Bir de kızı varmış.

Padişahın karısı bir gün hastalanır. Kocasını çağırır. Yüzüğünü kocasına verir:

"Ben ölürsem, bu yüzük kimin parmağında olursa onunla evleneceksin."

Aradan zaman geçer. Kadın hastalıktan kurtulamaz. Ölür.

Padişah kızına:

"Kızım. Şu yüzüğü eline al. Bu yüzük kimin parmağında olursa Allah'ın emriyle ben onunla evleneceğim."

Kız yüzüğü alır. Saraydan çıkar. Bütün memleketi gezer. Her yeri dolaşır. Yüzük kimsenin parmağına olmaz. Babasının yanına gelmiş:

"Bu yüzük kimsenin parmağına uymuyor."

Babası kızını çağırır. Yüzüğü almış. Kızının parmağına takar. Yüzük parmağa tam olur. Babası kızına:

“Kızım. Allah’ın emriyle seni alacağım.”

Kız ağlar. Yalvarır:

“Babacığım. Nasıl olur?”

Padişah:

“Annen böyle vasiyet etti.”

Kız ne yapsın? Kabul eder. Ama iki gözü iki çeşme gibi ağlıyor. Bir taraftan da düğün hazırlıkları yapıyor.

Düğün günü gelmiş. Kız gelinliğini giymiş. Düğünden sonra akşam yalnız kalmışlar. Kız:

“Babacığım. İzin verin. Dışarı çıkıyorum.”

Gider. Abdest alır. Namaz kılar. Allah’a yalvarmaya başlar. Arkasına dönüp bakar. Duvar açılmış. Aşağıya atlamış. Bakmış. Büyük bir bahçe. Koşar. Koşar. Bir havuz kenarına gelir. İleride büyük bir saray varmış. Kız havuzun bir kenarına oturur. Bekler. Akşam olur. Sular siyahlaşır. Sonra kırk bir tane güvercin gelir.

Bunlar havuzun sularına dalıyor. Kırk bir güvercin, kırk bir tane çok güzel bir kız olarak sudan çıkıyormuş. Sonra kalkmışlar. Saraya doğru gitmişler. Havuzun başından ayrılırken içlerinden bir kurnaz kızı görüyor:

“O da kim orda?”

Dönüp kızın yanına geliyorlar:

“Sen burada ne arıyorsun?”

“Hiç.”

Bunlar kızı dövüyorlar. Oradan kovup atacaklar. İçlerinden biri:

“Bırakın kalsın. Bizim işimize yarar.”

Ötekiler de kabul ediyorlar. Kızı içeri alıyorlar. Sabah oluyor. Peri kızları artık gideceklermiş. Kıza anahtarlar veriyorlar:

“Al bu anahtarları. Kırk odayı aç. Temizle. Bize yemek pişir. Bütün işleri yap. Ama sakın kırk birinci odaya girme.”

Kız kalkıyor. Perilerin dediği işleri yapıyor. Kırk birinci odaya geliyor. Girse mi? Girmese mi? Kararsız kalıyor. Çok da merak ediyor. Odada ne olduğunu merak ediyor. Neyse. Sonunda dayanamıyor. Kapıyı açıyor. Bir de bakıyor. Bir taht var. Tahtın üzerinde Yıldırım Padişahı oturuyor. Kız onu görünce hemen dışarı çıkmak istiyor. Yıldırım Padişahı:

“Gel kız. Benim sana ne zararım olacak?”

Kız padişahın yanına gidiyor. Padişah da kızını alıyor. Oturuyorlar. Konuşuyorlar. Yıldırım Padişahı kızın ellerini okşuyor. Sonunda:

“Haydi kız. Git artık.”

Kız da kapıyı kapatıp gidiyor. Uzun avludan geçiyor. Bakmış. On parmağı da kınalanmış. Hemen çeşmeye gidiyor. Ellerini yıkamaya başlıyor. Yıkıyor. Yıkıyor. Kınanın çıkmasına imkân yok. Şimdi ne yapsın? Peri kızlarından korktuğu için görmesinler diye parmaklarına mendil sarıyor.

Akşam oluyor. Güvercinler yine geliyorlar. Havuza dalıp kırk bir tane kız olarak çıkıyorlar. Saraya giriyorlar. Kıza soruyorlar:

“Kız. Ne yaptın bakalım?”

O da yaptığı işleri tek tek söylüyor. Ama kurnaz kız:

“Parmaklarına ne oldu öyle?”

“Bıçak kesti. Sardım.” Kurnaz bıçağa sesleniyor:

“Bıçak. Neden kestin kızın parmaklarını?”

Hemen oradan bıçak geliyor. Ses veriyor:

“Hah, hah, hah. Ben kesmedim. Yıldırım Padişahının yanına gitti. O kınaladı.”

Bir de mendili söküp bakıyorlar. Gerçekten parmakları kınalı. O zaman kızı güzelce dövüyorlar.

“Bir daha gidersen seni dışarı atarız.” Kız:

“Tövbe. Bir daha girmem.” Kız söz vermiş.

Ertesi gün kırk bir kız, kırk bir güvercin olup uçuyorlar. Kız, kırk odayı tek tek açıyor. Temizliyor. Kırk birinciye gelince yine duruyor. Dayanamıyor. Kapıyı biraz açıyor. İçeri bakıyor. Yıldırım Padişahı sesleniyor:

“Gel, gel kız. Gel. Sana bir zararım dokunmaz.”

“Gelmem. Dün ellerimi kınaladın. Bana dayak attılar. Bir daha yanına gelirim beni kovacaklar. Gelmem.”

“Kız gel. Sana zararım dokunmaz.”

Neyse. Kız dayanamıyor. Padişahın yanına geliyor. Oturuyorlar. Konuşuyorlar. Sonra padişah kızın gerdanını okşuyor. Sonra:

“Haydi kız. Git artık.”

Kız kalkıyor. Kapıyı kapatıyor. Gidiyor. Uzun avludan geçerken önüne bir boy aynası çıkıyor. Kız bakıyor. Boynunda bir gerdanlık var. Elini götürüyor. Her şeyi yapıyor. Bir türlü çıkaramıyor. Boynuna bir mendil sarıyor. Akşam sorarlarsa boynunun ağrıdığını söyleyecek.

Akşam oluyor. Kuşlar geliyorlar. Yine havuza dalıp kırk bir tane kız oluyorlar. Saraya giriyorlar. Kurnaz, kızın boynunu sarılı görüyor:

“Kız. Boynuna ne oldu?”

“Boynuma bir ağrı girdi. Onun için sardım.” Peri kızı söyleniyor:

“Ağrı. Ağrı. Niye girdin kızın boynuna?”

Ağrı oradan ses veriyor:

“Hah, hah, hah. Ben onun boynuna girmedim. O Yıldırım Padişahının odasına girdi. Padişah ona gerdanlık yaptı.”

Sargısını çıkarıyorlar. Bakıyorlar. Kızın boynunda bir gerdanlık var. Ama dünyada örneği görülmemiş. Sonra öncekinden de çok dövüyorlar. Yine uyarıyorlar:

“Bir daha o odaya girmeyeceksin. Girersen seni burada bir dakika bile tutmayız.”

Ertesi sabah peri kızları yine kuş olup uçuyorlar. Kız bu sefer doğru padişahın odasına gidiyor. Kapıyı açıyor. Padişah onu görünce:

“Gel kız. Gel.”

“Ya, artık gelmem. Ellerime kına yaktın. Boynuma gerdanlık yaptın. Bana bu kadar kötülük yaptılar. Bu sefer beni tutmazlar. Saraydan kovarlar.

Padişah yine:

“Gel kız. Gel. Zararım dokunmaz.” Kız dayanamıyor giriyor odaya. Oturup konuşuyorlar. Sonra padişah kızın saçlarını okşuyor:

“Haydi artık git.”

Kız çıkıyor. Avludan geçerken yine o aynanın önüne geliyor. Bakıyor. Başına bir başlık yapılmış. Bir baştan bir başa kadar. Çıkarmaya çalışıyor. Çıkaramıyor.

“Eyvah. Ben şimdi ne yapacağım? Yine görecekler.”

Çaresiz. Başına büyük bir örtü bağıyor. Görmesinler diye. Akşam oluyor. Yine güvercinler gelip havuza dalıyorlar. Birer kız olarak çıkıyorlar. Saraya giriyorlar. Kurnaz bakıyor ki kızın başında kocaman bir örtü:

“Kız. Başına ne oldu?”

“Başımı tarıyordum. Tarak battı.”

Kurnaz kız:

“Tarak. Tarak.”

“Efendim.”

“Niye battın kızın başına?”

“Hah, hah, hah. Ben batmadım. Yıldırım Padişahının yanına gitti. O bir taç yaptı.”

Örtüyü açıp bakıyorlar. Gerçekten kızın başında, bir baştan bir başa bir taç var. Kızı ortalarına alıyorlar. Yine güzelce dövüyorlar.

“Biz sana demedik mi?” Öldürene kadar dövüyorlar. O sırada bir bulut. Bir şimşek. Bir fırtına. Bir yıldırım. Bir duman. Yer, gök birbirine karışıyor. Toz, duman birbirine karışıyor. Yıldırım Padişahı geliyor. Kızı o kırk kızın elinden kurtarıyor. Kız kendini Yıldırım Padişahının odasında buluyor. Padişah:

“Gel bakalım Sultanım. Sabrın sonu selamettir”

Sonra o kırk bir kızı çağırıyor. Sultanın emrine veriyor.

Sonra kırk gün, kırk gece nikahları oluyor. Kırk gün, kırk gece düğünleri oluyor. Öyle bir düğün ki. Ben de oradaydım.

Onlar ulaşıyor mutluluğa, biz de onlar gibi mutlu olalım.

Gökten yirmi portakal indi. On tanesi bana. On tanesi masal söyleyene.

Perili El

Özgün Metin

Bir varmış, bir yokmuş, Allah'ın kulu çokmuş; zaman zaman içinde, kalbur saman içinde, cinler cirit oynarken, eski harman içinde... Varlı vakitli bir evin yarlı yakışıklı bir kızı varmış; dil ile tarif edilmez ki, edeyim. Güle benziyormuş allar içinde; serviye benziyormuş dallar içinde; acaba insan bakmaya kıyar mı ki... Anası, babası gözlerini gözünden ayırmaz, ellerini sıcaktan soğuğa vurdurmazlarmış ama, feleğin gözü kör olsun, daha bir bülbül gelip de dalına konmadan ecel gelip kapılarını çalmış; ocaklardan irak, ikisini bir tahtada alıp gidince, dünya bu gül kızın başına yıkılmış, âh ü zârı yeri, göğü tutup bir gözü babasının ama, elden ne gelir, dilden ne gelir; yürek yarası bu, yarılmaz ki, yarılınsın; sarılmaz ki sarılınsın, Allah sabrını versin yoksa...

Bereket versin, günün birinde hayırlı bir kısmet çıkmış da Gül Kız, allı, pullu gelin olup kapı ardından kurtulmuş. Talihinden kocası da ağzı var, dili yok, kuzu gibi bir adammış; kimsenin bir tüyüne dokunmaz, yerdeki karıncayı bile incitmekten sakınırmış. Velakin alnının teriyle geçindiği için, evin bütün işi Gül Kıza bakıyormuş.

Gel gelelim, Gül Kız el üstünde büyütüldüğü için, ömründe ne ocak başı görmüş ne tandır aşısı... Ne elleri işe yarıyormuş ne parmakları dikişe... Ocaklar is bağlamış, süpürülmeye süpürülmeye... Örümcekler ağ bağlamış, silinmeye silinmeye... Hasılı kelam, evin yüzüne bakılmaz olmuş.

Eee, evin yüzüne bakılmazsa, bu evi çekip çevirenin yüzüne bakılır mı, gül değil, isterse gülden gönüllü olsun... Konu, komşu, çoktan ayağını kesmiş ya kocası ne yapsın! Evin dirliği, düzeni bozulmasın diye, yağlı yavan dememiş, katlanacağı kadar katlanmış, bir güne bir gün ağzını açıp da karısına bir çift söz dokundurmamış. İyi ama, güzellik dediğin peynir, ekmekle yenmez ki... Son sonu, o da alnını kırıştırıp, yüzünü kızartmaya başlamış.

Eee, bir ima, bin mana demişler! Gül kız kocasının da nevrî döndüğünü sezmez olur mu, sezmiş ama, ne yapsın; elinden gelse, elini saçak, saçını süpürge edip her tarafı ayna gibi yapacak; pişireceğini tadıyla, tuzuyla pişirip kocacığının da yüzünü

güldürecek, güldürecek ama, yürekte var, elinde yok! Bundandır, kendi kendine yanıp yakılır, yeri, göğü yaratana0 yalvarıp, yakarırımış:

"Hey Allah'ım, iki elim on parmağım var, var ama, işe güce varmıyor, varsa bile, yaramıyor; ya kaş yapayım derken göz çıkarıyorum, ya da yaptığım işi ağzıma yüzüme bulaştırıyorum. Bu gidişle evim ocağım başıma yıkılacak, görüp güvendiğim sensin. Sen bana bir çare halk et Allah'ım!" diye... Bir gün yine böyle ah ü vah ederken, evin içinde nur yüzlü bir hatuncuk peyda olmuş.

"A gül kızım, güllü kızım demiş; ne diye gözlerini sele veriyorsun! Yaratan yaratırken senin de her parmağına bir hüner vererek yaratmış ama, demir bile paslanır işleme işleme... Anan rahmetli, seni gül yerine koyup da göğsünde taşıyacağına, önüne iş verip de parmaklarını işletseydi, ellerin her işe yatarı şimdi... Sen de evini, ocağını gül gibi yapar, kendi yüzünü de ağartırdın, kocanın yüzünü de... Velakin ne malum olmaz ki, analara! Bugün, şu başına gelenler, onu da rahat uyutmuyor kabrinde. Bereket versin ki, sağlığında yetim görse, yedirir; yoksul görse, giydirirdi de onların yüzü suyu hürmetine on peri getirdim sana!" demeğe kalmamış, peri kızları dizim dizim dizilmişler yamacına. Gül Kız da bunları bir görmüş, ayılmış; bir görmüş, bayılmış... Bunun üstüne yine sözü, o nur yüzlü hatuncuk alıp:

"Gördün ya bunları kızım; bu on perinin onu da birbirinden işgüzarıdır. Bir var ki, ele, güne görünmeye gelmez bunlar! Ben şimdi okuyup, üfleyip her birini bir parmağına saklayacağım senin... Hangi vakit hangisine bir iş yaptırmak istersen, o parmağını şöyle bir kımlıdat, dahasına karışma! Doğrusu hamarat mı dedin, hamarattır bunlar; öyle işsiz, güçsüz durup dururlarsa, can sıkıntısından çekilip giderler de haberin bile olmaz. İyisi mi, parmaklarını avucunun içinde hapsedeceğine, gece gündüz deme, çalıştır onları, bu perilerin neyin nesi olduğunu o zaman anlayacaksın...

Nur yüzlü hatuncuk, bunu böyle dedikten sonra, Gül Kız'ın parmaklarını birer birer avucuna alarak, "Yum gözünü!" demiş, yummuş gözünü kızcağız... "Aç gözünü!" demiş, açmış gözünü kızcağız. Ve böylesine yum gözünü, aç gözünü; yum gözünü, aç gözünü, diye diye sözde her parmağına bir peri saklamış. Velakin son bir

daha "aç gözünü!" dediği zaman, Gül Kız gözünü açmış ki, ne görsün! Ne o nur yüzlü peri var, ne de başka biri.

Gül Kız, neye uğradığını bilememiş. Ne gördüklerine inanabilmiş ne duyduklarına...

"Allah Allah, hayal mi bastı beni, rüya mı yoksa?" diye, boşa koymuş dolmamış; doluya koymuş, almamış; bir türlü akıl, sır erdirememiş buna... Neden sonra:

"Ne diye oyalanıp duruyorum sanki! Sınamayı kurt yemez ya, gerçekten o perili ana, bunları parmaklarıma sakladıysa ya işten belli olur ya aştan!" deyip, bağlamış önlüğü beline, almış alacağı işi eline... O nur yüzlü hatuncuğun dediği gibi, şöyle bir kımlıdatmış parmaklarını, o kadar... On parmağındaki on peri, her işi yapıp yakıştırmış! Her aşı pişirip taşırılmış, gayrı inanmaz olur mu, sevincinden deli, divane olası gelmiş... Akşam olup da kocası dönünce, görmüş ki, ne görsün! Evin şekli, semaili değişmiş; Gül Kız gül gibi yapmış her tarafı... Adamcağızın gözü gönlü açılıp, baktıkça bakası gelmiş... Hele o yemekler, misk gibi; ömründe tatmadığı şeyler, yedikçe yiyesi gelmiş...

"İlahi, evimin gülü, ocağımın bülbülü demiş; elin, kolun dert görmesin, iki cihanda yüzün ak olsun; gayri evimiz, eve benzeyip, ocağımızın tadı, tuzu yerine geldi..."

İşte o günden geri, güler yüz, tatlı dil ile gönül hoşluğu içinde yaşayıp saadetleri dillere destan olmuş, onlar ermiş muradına, biz çikalım kerevetine, gökten üç elma daha düştü, evini, ocağını cennete çevirenlerin başına!

(Güney, 2017)

Uyarlanmış Metin

Bir varmış. Bir yokmuş. Allah'ın kulu çokmuş. Varlıklı bir evin, yakışıklı bir kızı varmış. Dil ile anlatarak tarif edilmezmiş. Yine de edelim. Kırmızılar içinde, güle benziyormuş. Dallar içinde, servi ağacına benziyormuş. İnsan, bu kıza bakmaya bile utanırmış. Annesi ve babası, gözlerini kızlarından ayırmazmış. Kızlarını hep rahat ettirirlermiş. Ama kötü kader onları ayırmış. Ölüm kapılarını çalmış. Evlerden uzak olsun. Anne ve babayı alıp gitmiş. Sonra dünya bu güzel kızın başına yıkılmış. Ancak elden ne gelir? Dilden ne gelir? Kalp yarası bu. Sarılmaz, tedavisi olmazmış. Allah güzel kıza sabır versin.

Bereketli olsun. Bir gün hayırlı, iyi bir kısmet çıkmış. Gül Kız, güzel bir gelin olmuş. Yalnızlıktan kurtulmuş. Gül Kız şanslıymış. Kocasını, ağzı olan dili olmayan, çok az konuşan kuzu gibi bir adammış. Kimseye karışmazmış. Kimseye zarar vermezmiş. Ama çok çalıştığı için evin bütün işi Gül Kız'a kalıyormuş.

Ama Gül Kız çok değerli büyümüş. Annesi ona hiç ev işi yaptırmazmış. Ne yemek işi görmüş ne temizlik. Ocaklar, temizlenmediği için siyah lekelerle dolmuş. Örümcek ağları sarmış. Kısaca evin durumu çok kötüymüş.

Evin durumu kötü olursa, evde yaşayanın durumu da kötü olur. Gül değil, ne olursa olsun kötü olurmuş. Komşular bu eve gelmez olmuş. Kocasını ne yapsın? Düzen bozulmasın diye, Gül Kız üzülmesin diye kocasını da hiçbir söz söylememiş. Ama sonradan kocasının canı sıkılmaya başlamış.

Gül Kız, kocasının canının sıkıldığını anlamaz mı? Anlamış. Ama ne yapsın? Elinden gelse her şeyi yapacaktı. Kocasının yüzünü güldürecekmiş. Kalbinde bunu yapacak isteği varmış. Ama elinde bunu yapacak becerisi yokmuş. Bu yüzden kendi kendine üzülyormuş. Allah'a dualar ediyormuş:

“Allah'ım. İki elim var. On parmağım var. Var ama işe yaramıyor. İyi bir şey yapmak istiyorum. Ama daha da kötü yapıyorum. Hiçbir işi tam yapamıyorum. Bu gidişle evim dağılacak. Güvendiğim sensin. Sen bana bir çare ver Allah'ım.” Bir gün yine böyle yalvarıyormuş. O sırada evin içinde temiz yüzlü bir kadın ortaya çıkmış:

“Gül kızım. Neden bu kadar çok ağlıyorsun? Allah seni yaratmış. Yaratırken senin de on parmağına on yetenek vermiş. Ama çalışmazsa demir bile kirlenir. Annen seni bu kadar çok rahat ettirmiş. Bunun yerine parmaklarını çalıştırsaydı şimdi ellerin iş yapardı. Sen de evini gül gibi yapardın. Kendini de kocanı da mutlu ederdin. Ama anneler her şeyi anlar. Bugün olanlar anneni de mezarında rahat uyutmuyor. Yaşarken zor durumdaki herkese yardım ederdi. Onların sayesinde sana on tane peri getirdim.” Kadın böyle söyler söylemez yanına peri kızları sıralanmış. Gül Kız bunları görünce çok şaşırılmış. Sonra temiz yüzlü kadın konuşmuş:

“Kızım bunları gördün mü? Bu on perinin hepsi birbirlerinden daha çalışkandır. Ben şimdi dua edeceğim. Her birisi senin bir parmağına saklayacağım. Ne zaman hangisine iş yaptırmak istersen o parmağını hareket ettir. Gerisine karışma. Bunlar çok iyi iş yaparlar. Çalışmazlarsa canları sıkılır. Seni bırakıp giderler. En iyisi sen parmaklarını saklama. Geceleri de gündüzleri de parmaklarını çalıştır. O zaman bu perileri anlayacaksın.”

Temiz yüzlü kadının konuşması bitmiş. Gül Kız'ın parmaklarını tek tek eline almış:

“Kapat gözlerini.”

Gül Kız gözlerini kapatmış. Kadın:

“Aç gözlerini.”

Gül Kız gözlerini açmış.

Bunu on defa tekrarlamışlar. Temiz yüzlü kadın perileri böyle kızın parmaklarına saklamış. Kadın son defa sözünü söylemiş:

“Aç gözünü.”

Gül Kız gözlerini açmış. Bir bakmış. Temiz yüzlü kadın yok. Başka birisi de yok. Kimse yok.

Gül Kız çok şaşırılmış. Hiçbir şeye inanamamış:

“Allah Allah. Hayal mi gördüm ben?” Bir türlü olanları anlamıyormuş. Sonra:

“Neden bekliyorum? Denemek zarar vermez. Temiz yüzlü kadın perileri sakladıysa yapılan işten belli olur.” Beline önlüğü bağlamış. İşi eline almış. Temiz yüzlü kadının söylediğini yapmış. Parmağını kıpırdatmış. On parmaktaki periler her işi yapmış. Her işi bitirmiş. Her yemeği yapmışlar. Gül Kız çok sevinmiş. Akşam olunca kocası eve gelmiş. Bakmış. Evin her şeyi değişmiş. Ev, kız gibi gül olmuş. Adamın morali düzelmiş. Üzüntüsü geçmiş. Kızın yaptığı yemekleri yemiş. Daha önce bu kadar güzel yemek yememiş. Sonra kocası:

“Evimin gülü. Ellerin sıkıntı görmesin. Her yerde mutlu ol. Evimiz eve benzedi. Güzellikler geri geldi.”

O günden sonra ikisi de çok mutlu olmuş. Gülen yüzlerle, güzel sözlerle yaşamışlar. Mutluluklarını herkes biliyormuş. Herkes konuşuyormuş. Onlar ermiş muradına. Onlar hayallerine kavuşmuşlar. Biz de mutluluklarımızı paylaşalım.

Gökten üç elma düştü. Evlerini cennete çevirenlere.

Çalışmamızın bu bölümünde B1 ve B2 dil seviyelerine uygun olarak 10 adet Türk masalının uyarlamaları yapılmıştır. Masal uyarlamaları, belli ölçütler dikkate alınarak yapılmıştır. Yapılan bu uyarlama çalışmaları esnasında karşılaşılan problemler, masal metinlerinin orijinalliklerini bozmayacak şekilde giderilmiştir. Uyarlaması yapılan masalların orijinal metinlerinde bulunan eski, günümüzde kullanılmayan kelimelerin varlığı, dikkate alınan dil seviyesinin henüz kazanmadığı dil bilgisi yapılarının bulunması, mecazlı anlatımları yoğun olarak barındıran cümlelerin olması gibi durumlar bu problemlere örnek olarak gösterilebilir. Uyarlama uygulamaları yapılırken karşılaşılan problemler masal metinlerinin yapısal ve anlamsal kurgusuna zarar vermeden çözülmüştür. Cümle ve kelimelerde anlamın bozulmayacağı şekilde, kelime ekleme veya çıkarma yapılmadan, hedef dil seviyesine uygun olarak uyarlamalar yapılmıştır. Artık kullanılmayan, eskide kalmış kelimelerle karşılaşıldığında hedef dil seviyesinin anlayabileceği şekilde aynı anlamı karşılayan ve günümüzde daha sık kullanılan kelimeler tercih edilmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin anlayamayacağı kapalılıkta veya uzunlukta olan cümleler, hedef dil seviyesine uygun formata getirilmiştir. Uyarlamaların B1 ve B2 dil seviyelerine uygun hale getirilebilmesi için bu düzenlemelerin yapılmasında sakınca görülmemiştir. Burada özellikle belirtilmesi ve üzerinde durulması gereken konu, karşılaşılan problemlerin düzenlemeleri esnasında masal metinlerinin orijinalliklerinin zarar görmemiş olmasıdır. Dil öğretimi sürecinde masal metinlerinin hem dilsel zenginlik hem de edebi nitelik olarak uygun türler olması, metinlerinin orijinalliklerinin bozulmaması gerekliliğinin en önemli sebepleridir.

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Günümüzde teknolojik gelişmelerin hızlanması, insanlar arasındaki etkileşmenin küresel boyut kazanması ile birlikte yabancı dil öğretimi de bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda, yabancılara Türkçe öğretimi sürecinin nitelikli ve kaliteli olması kaçınılmazdır. Bu konuda mevcut uygulamalar araştırıldığında yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde kullanılacak olan materyallerin eksikliği göze çarpmaktadır. Çalışmamız, özellikle okuma anlama sürecine katkıda bulunacak olan materyallerin eksikliği düşünülerek hazırlanmış ve mevcut uygulamalara olumlu etkisinin olacağı düşünülmüştür.

Dünyada uygulanan yabancı dil öğretimi süreçleri incelendiğinde, okuma materyali olarak edebi metinlerin sıklıkla kullanıldığı görülmüştür. Edebi metinler, uygulanacak olan dil seviyelerine göre düzenlenip, gerekli sadeleştirmeler yapıldıktan sonra yabancı dil öğretimi sürecine dahil edilmektedir. Ülkemizde de yabancı dil öğretimi yapan kurumlar, bu uygulamaya yer vermektedir. Ancak yabancılara Türkçe öğretimi alanına bakıldığında, okuma materyali olarak edebi metinlerin kullanılması hususunda eksikliklerin olduğu genel bir düşüncedir. Yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde edebi metinlerin kullanılması birçok fayda sağlayacaktır. Uygulanması planlanan dil becerilerinin gelişimine olan etkilerinin yanında kültürel unsurların aktarımı ve dil estetiği kazandırması bu olumlu etkilerden öne çıkanlardır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapılırken özellikle okuma sürecinde edebi metinlerin kullanılması, Türkçe öğrenen yabancıların Türk kültürünü tanımalarını, Türk dilinin yapısını ve zenginliklerini kavramalarını, okuma anlama becerilerinin gelişmesini ve Türk diline ait kelime hazinelerinin zenginleşmesini sağlayacaktır. Bahsedilen olumlu etkiler göz önünde bulundurularak hazırlanan çalışmamız, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni de dikkate alınarak Türk masallarının B1 ve B2 dil seviyelerine göre uyarlanmasıyla oluşturulmuştur.

Bugüne kadar yabancılara Türkçe öğretimi alanında yapılan çalışmalar incelenmiş ve Türk masallarının dil seviyelerine göre düzenlemeleri yapılarak okuma materyali olarak kullanılmasını içeren bir çalışmanın yapılmadığı gözlemlenmiştir. İçerisinde yoğun bir şekilde kültür ögesi barındıran ve her yaştan insana okuma zevki veren masal metinlerinin yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde kullanılmasının bir gereklilik olduğuna karar verilmiş ve çalışmamızın yapılması faydalı görülmüştür.

Çalışmamız, genel tarama modeli ile doküman inceleme modeli kullanılarak hazırlanmıştır. Çalışmanın evrenini Türk masalları oluşturmuştur. Fakat evrenin çok genel ve çok geniş bir yapısının olması ve Türk masallarının birçok farklı kişi tarafından derlemelerinin yapılması sebebiyle örneklemin sınırlandırılması gereksinimi doğmuştur. Bu amaç doğrultusunda tarama modeli ile 10 adet Türk masalı seçilmiş ve araştırmamızın örneklemini oluşturulmuştur. Örneklemin oluşturulması esnasında hazırlanan ölçütler doğrultusunda değerlendirmeler yapılmıştır. Bunun yanında, örneklemini oluşturan masalların dilsel yapıları, belirlenen dil seviyelerine uygunluğu, kültürel aktarım konusunda işlevsel olması gibi özellikleri de göz önünde bulundurulmuştur.

Masalların seçimi konusunda kullanılacak olan ölçütler, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni baz alınarak hazırlanmıştır. Ayrıca ülkemizde yabancılara Türkçe öğretimi yapılan kurumların kullandığı kitap setleri de incelenmiştir. Örneklemini oluşturan masalların uyarlama ve sadeleştirme çalışmaları, bu ölçütler göz önünde bulundurularak yapılmıştır. Bu çalışmaların sonucunda uyarlaması ve düzenlenmesi yapılan 5 adet B1 dil seviyesi ve 5 adet B2 dil seviyesi okuma metni, çalışmamızda sunulmuştur.

Yabancılara Türkçe öğretimi alanında edebi metinlerin okuma materyali olarak kullanılması yok denecek düzeydedir. Hazırladığımız çalışma esnasında edinilen bilgiler dahilinde, bundan sonra konuyla ilgili yapılacak olan çalışmalar için gerekli öneriler bir sonraki başlıkta sunulmuştur.

5.2. Öneriler

1. Yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde edebi metinlerin okuma materyali olarak kullanılmamış olması bir eksiklik olarak düşünülmelidir. Hazırlanacak olan çalışmalar bu eksiklikleri giderecek düzeyde ve kalitede olmalıdır.
2. Halk anlatılarından olan metinlerin Türk dilinin zenginliklerini yeterli düzeyde yansıtmaları ve Türk kültürüne ait öğeleri içinde barındırmaları gerekmektedir. Materyal olarak seçilecek edebi metinlerin bu özelliklerine dikkat edilmelidir.
3. Çalışmalar için seçilecek olan edebi metinlerin içinde barındırdığı değerlerin niteliği incelenmelidir. Okuma materyali olarak her yaş düzeyine uygun olabilecek değerleri barındıran edebi eserler seçilmelidir.
4. Uyarlaması ve düzenlemeleri yapılacak olan edebi metinlerin dili olabildiğince sade hale getirilmelidir. Sadece ders saatleri içinde değil, boş zamanlarda da kullanılacak metinler oluşturulmalıdır.
5. Seçilecek olan edebi metinlerde yer alan kahramanların kişilik özellikleri, metnin türüne ve özelliklerine göre uygun olmalıdır. Bunun yanında olumlu kişilik özelliklerinin örnek gösterildiği metinler seçilmelidir.
6. Türk kültürünü ve Türk dilinin zenginliklerini içeren farklı edebi türlerin de uyarlama çalışmaları yapılmalıdır.
7. Hazırladığımız çalışmamızda uyarlaması yapılan masal metinleri, sesli okuma çalışmaları yapılarak veya ses ortamına aktararak dinleme becerisinin geliştirilmesi için de kullanılabilir.
8. Yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde okuma materyali olarak kullanılmak üzere Türk edebiyatının başarılı sanatçılarının uygun eserlerinin uyarlamaları mutlaka yapılmalıdır.
9. Seçilen metinlerin uygulanacağı dil seviyeleri ve bu dil seviyelerine ait olan kazanımlar ayrıntılı bir şekilde belirlenmelidir. Uyarlama ve düzenleme çalışmaları belirlenen bu kazanımlar göz önünde bulundurularak yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akçaoğlu, C. (2017). Somut Olmayan Kültürel Miras ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanımı. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Akpınar, M. (2010). Deyim ve Atasözlerinin Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanımı Üzerine Bir Araştırma . *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara : Gazi Üniversitesi.
- Aksan, D. (1977). *Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları.
- Ateş, M. (2008). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Düzeyleri ile Türkçe Dersine Karşı Tutumları ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. *Doktora Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Ateş, M., Çelik, H., & Sur, E. (2020). Türkçe Öğretmenlerinin Görsel Okumayla İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 4.
- Aygüneş, M. (2007). Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Okuma Becerisini Geliştirme Yolları. *Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Bakan, H. (2012). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Metinbilimsel Ölçütler Çerçevesinde Bir Sadeleştirme Denemesi: Sait Faik Abasıyanık, Meserret Otel. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara : Ankara Üniversitesi.
- Banguoğlu, T. (2008). *Türk Dili Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Barın, E. (2008, Kasım). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Nasreddin Hoca Fıkralarının Yeri. *Türk Yurdu Dergisi*(255), 61-63.
- Bayraktar, F. B. (2015). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Faydalanılan Kitapların Kültürel Unsurların Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Bayraktar, S. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Bir Kültür Aktarım Aracı Olarak Kalıp Sözler. *Doktora Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

- Bilkan, A. F. (2001). *Masal Estetiği*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Boratav, P. N. (1995). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*. İstanbul: Gerçek Yayınları.
- Boratav, P. N. (2018). *Zaman Zaman İçinde*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Çelik, H. (2017). Çocuk Hikaye ve Romanlarında Çocuk Gerçekliği, Sorunları ve Toplumsal Eleştiri. *Yüksek Lisans Tezi*. Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Çevirme , H., & Hatunoğlu, A. (2004). Kurnaz Köylü Masalında İletişim Çatışmaları. *Milli Folklor Dergisi*, 35-39.
- Delidüzgün, S. (1996). *Çağdaş Çocuk Yazını*. İstanbul: YAPı Kredi Yayınları.
- Demir, A., & Açıık, F. (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler. *TÜBAR*, 72.
- Demir, N. (2017). *Anadolu Türk Masallarından Derlemeler*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Demircan, Ö. (1990). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*. İstanbul: Der Yayınları.
- Demirel, İ. F. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Uyarlanmış Metinlerin Okuduğunu Anlama Başarısına Etkisi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Demirel, Ö. (1993). *Yabancı Dil Öğretimi İlkeler, Yöntemler, Teknikler*. Ankara: Usem Yayınları.
- Demirel, Ö. (2012). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme - Öğretme - Değerlendirme*. Ankara: MEB Yayınları.
- Deniz, K., & Uysal, B. (2010). Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni ve Yurt Dışındaki Türk Çocukları İçin Türkçe ve Türk Kültürü Öğretim Programı. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*(27), 239-261.

- Derman, S. (2002). Anadil (Türkçe) Öğretiminde Masal Metinlerinin Kullanılması. *Yüksek Lisans Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Durmuş, M. (2013). *Yabancılara Türkçe Öğretimi*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Elçin, Ş. (1981). *Türk Halk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Elçin, Ş. (2013). *Halk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Erdem, A. R. (2003). Üniversite Kültüründe Önemli Bir Unsur: Değerler. . *Değerler Eğitimi Dergisi 1(4)*, 56.
- Ergin, M. (1999). *Türk Dil Bilgisi*. Bayrak Basım/Yayın/Tanıtım.
- Ertuğrul, M. (2015). Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Kitaplarda Kültür Aktarımı. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara : Gazi Üniversitesi.
- GmbH, t. (2013). *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme)*. 2.Baskı. Frankfurt/Main: Almanya.
- Gültekin, İ. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı. İstanbul: Türk Maarif Vakfı.
- Günay, U. (1975). *Elazığ Masalları*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi.
- Günay, U. (1987). *Türk Masallarının Hususiyetleri 1*. İstanbul: Gökyüzü Yayınları.
- Güneş, F. (2013). Türkçe Öğretiminde Metin Seçimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1-12.
- Güney, E. C. (2017). *Evvel Zaman İçinde*. İstanbul: Nar Yayınları.
- Kalfa, M. (2013). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sözlü Kültür Unsurlarının Kullanımı. *Milli Folklor Dergisi*, 167-177.
- Kaplan, M. (1983). Kültür ve Kültürü Meydana Getiren Unsurlar. *Milli Kültür Dergisi*. 41(8), 40.

- Kaplan, M. (1985). Dil ve Kültür. *Türk Edebiyatı Dergisi* 143. Sayı.
- Kaplan, M. (2006). *Kültür ve Dil I*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Kara, M. (2011). Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni Doğrultusunda Türkçe Öğrenen Yabancılara A1-A2 Seviyesinde Türkçe Öğretim Programı Örneği. *Zeitschrift für die Welt der Türken (Journal of Word of Turks)*, 157-195.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karatay, H. (2007). Dil Edinimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi ve İşlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* , 463-475.
- Kaya, N. S. (2016). Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Türk Masallarından Yararlanılması. *Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Kılınç, A., & Şahin, A. (2012). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Kunos, I. (2018). *Türk Masalları*. İstanbul: Maya Kitap.
- Kutlu, A. (2015). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ömer Seyfettin'in Kaşığı ve Perili Köşk Adlı Hikayelerinin A1-A2 Seviyesine Uyarlanması. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Kuzu, T. S. (2001). Masalın Değişmez Yasaları -İşlevsel Birimler-. *Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 219-229.
- MEB. (1982). *Temel Eğitim Türkçe Kitapları*. İstanbul: MEB Yayınları.
- MEB. (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları.
- Melanlıoğlu, D. (2008). Kültür Aktarımı Açısından Türkçe Öğretim Programları. *Eğitim ve Bilim Dergisi* 33(150) , 67.
- Miyasoğlu, M. (1999). *Kültür Hayatımız*. Akçağ Yayınları.

- Nasuh, Y. (2019). Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitaplarında Dil Düzeylerine Göre Deyim ve Kalıp Söz Kullanımı. *Yüksek Lisans Tezi*. Çanakkale : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Oğuzkan, F. (2001). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Arı Yayınları.
- Öncül, R. (2000). *Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Özaydın, Ş. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Edebi Metinlerin Kullanımına İlişkin Öğretici Görüşlerin İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Adıyaman : Adıyaman Üniversitesi.
- Sakaoğlu, S. (2003). *Masal Araştırmaları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sakaoğlu, S. (2013). *Türk Masalları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sarıbaş, M. (2014). Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metnine Göre Yabancılara Türkçe Öğretiminde A1-A2-B1-B2 Seviyesinde Okuma Etkinlikleri ve Örnekleri . *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Sülükçü, Y. (2011). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Bilgisayar Destekli Materyal Geliştirme ve Bunun Öğrenci Başarısına Etkisi. *Doktora Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Şahin, A. (2010). Avrupa Dil Gelişim Dosyası Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Malzeme Oluşturma . *Yüksek Lisans Tezi*. İzmir : Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Şimşek, P. (2011). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Metinleri ve Yardımcı Okuma Metinleri Üzerine Bir Çalışma. *Yüksek Lisans Tezi*. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Tapan, N. (1990). Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Kültür Bağlamının Değerlendirilmesi. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi VII*, 55-68.
- Tarcan, A. (2014). *Yabancı Dil Öğretim Teknikleri*. Ankara: Nobel Yayınları.

- TDK. (2005). *Türkçe Sözlük*. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Telc. (2013). *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Öğretim Öğretim ve Değerlendirme*. Frankfurt: Avrupa Konseyi/Modern Diller Bölümü. .
- Tezel, N. (1987). *Türk Masalları*. İstanbul: Gökyüzü Yayınlar.
- Tezel, N. (2019). *Türk Masalları*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Tosunoğlu, M. (2004). Türkçenin Yolculuğunda Önemli Duraklardan Biri: Eğitim-Öğretim Programları. *I. Ulusal Sosyal Bilimler Sempozyumu Kırıkkale*.
- Tural, S. K. (1992). *Kültürel Kimlik Üzerine Düşünceler*. Ankara : Ecdad Yayınları.
- Uçak, S. (2014). Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Nasreddin Hoca Fıkraları ve Halk Türkülerimizin Yeri. *IX.Büyük Türk Dil Kurultayı Bildiriler Kitabı*, 218-223. Ankara: Bilkent Üniversitesi.
- Uyar, Y. (2007). Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı ve Kültürel Kimlik Geliştirme. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara, Gazi Üniversitesi*.
- Yardımcı, M. (2004). *Türk Halk Edebiyatında Nesir*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Yardımcı, M. (2008). *Türk Halk Edebiyatında Anlatmaya Dayalı Türler ve Halk Bilimi*. İzmir: Ürün Yayınları.
- Yavuz, M. H. (1999). *Masallar ve Eğitimsel İşlevleri*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Yavuz, M. H. (2002). *Masallar ve Eğitimsel İşlevleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Yılmaz , F., & Taşkın, M. (2014). Hacivat Karagöz Oyunları İle Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Ve Kültür Aktarımı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 270-288.
- Yücel, F. (2005). Dil Edinimi ve Masal Dili. *Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 105-115.

Yücel, T. (1999). *Yazının Sınırları*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

EKLER

EK 1: Seviyelere Göre Dil Yapıları Listesi

DİL SEVİYESİ	DİL BİLGİSİ İÇERİĞİ
A1	<p>Alfabe (Harflerin seslendirilmesi, büyük ve küçük yazımları, kelime içinde seslendirilmesi)</p> <p>Ünlü ve ünsüz ayrımı</p> <p>Ünlü (kalın ve ince) ve ünsüzlerin (sert ve yumuşak) özellikleri</p> <p>Ünlü uyumu + çokluk eki</p> <p>Ünsüz uyumu + bulunma eki (-DA) + var/yok</p> <p>Ünsüz yumuşaması + y yönelme hâli (emir kipi)</p> <p>Ünlü düşmesi (belirtme hâli + basit sıfatlar vurgusuz orta hece ünlüsü)</p> <p>Şahıs ve işaret zamirleri</p> <p>Bu ne/kim? , O ne/kim?</p> <p>Bu, şu, o, burası, şurası, orası</p> <p>İyelik ekleri</p> <p>İlgi Zamiri (Benimki...)</p> <p>Basit emir cümleleri</p> <p>İstek/dilek I. çekim (Haydi okuyalım...)</p> <p>Ek fiil geniş zaman (ülke, milliyet, meslek, durum, yaş) + mI? / değil</p> <p>Hâl ekleri-fiil ilişkisi</p> <p>İsim tamlaması</p> <p>İsim tamlaması + hâl eki > fiil (zamir n'si)</p> <p>Şimdiki zaman + ünlü daralması</p>

	<p>-mA olumsuzluk eki</p> <p>Basit adlaştırmalar (-mAk istiyorum/ -mAyI seviyorum)</p> <p>Geçmiş ve gelecek zaman eklerinin I. çekimi</p> <p>Zaman zarfları (dün, bugün, yarın; önce, şimdi, sonra), sıklık zarfları</p> <p>Karşılaştırma yapıları: -DAn, daha, -DAn daha ...</p> <p>Üstünlük derecesi: en</p> <p>-DAki</p> <p>-DAn -A kadar</p> <p>-dAn beri, -dır</p> <p>Yapım ekleri: -II/-sIz</p> <p>Bağlaçlar: ile (vasıta ve bağlama), ve, ama, çünkü</p> <p>Sıralama sayıları: birinci, ikinci, üçüncü...</p> <p>Saat kaç? (Tam ve yarım saatler)</p> <p>Temel soru kelimeleri (5N1K), hangi</p> <p>-DAn önce/sonra</p> <p>-(y)Abil (izin) + geniş zaman</p> <p>Sayılar</p> <p>Temel betimleyiciler</p> <p>-cA/ -A göre</p>
<p>A2</p>	<p>Gelecek zaman + zaman zarfları</p> <p>Görülen geçmiş zaman + zaman zarfları</p> <p>Duyulan geçmiş zaman + zaman zarfları</p>

Geniş zaman + sıklık zarfları
Zamirler, zamir +ki (Benimki)
Sıfatlar
Zarflar
Gereklilik kipi (-mAn gerek, -mAk zorunda, -mAk gerek, -mAk lazım)
Şart kipi
Yeterlik fiili (yetenek, tahmin, olasılık)
Bağlaçlar (hem ... hem, ne... ne, veya, belki, ya...ya)
-mAdAn önce
-DIkTAn sonra
Gibi, kadar (Benzetme)
-cA, -A göre
bu yüzden / bu sebeple
-An (sıfat fiil)
Basit adlaştırmalar (-mAyI seviyorum...)
-mAk için, -mAk üzere, mAsI için
dA bağlacı
Mesela, örneğin
Doğrudan/dolaylı anlatım (diye sormuş)
Ünlemler

<p>B1</p>	<p>Hikâye birleşik zaman çekimleri</p> <p>Şart birleşik zaman çekimleri</p> <p>Yeterlik fiili + zaman ekleri</p> <p>İsim çekimi (-dİ, -mİş, -sA)</p> <p>İsim fiiller (-mA, -mAk, -Iş) +...-mAyI ... -mAyA tercih ederim, -mAktAnsa... -mAyI tercih ederim, -mAsInA rağmen)</p> <p>Sıfat fiiller (-dIk), -DIk + iyelik, -AcAk + iyelik, -mİş</p> <p>Zarf fiiller (-Ip, -ArAk, -IncA, [-(y)ken], -mAdAn, -A...-A, -r... -mAz)</p> <p>Doğrudan ve dolaylı anlatım</p> <p>Edat ve bağlaçlar (Keşke, eğer, -sA bile, gibi, göre, sanki, kadar, için, üzere, -A doğru, -A karşın/rağmen, -A karşı, -A değın, -A dek, -dAn dolayı, -dAn başka, ile, yalnız, ancak, sadece, fakat, ne var ki, ise, yanı sıra, ayrıca, aksine, hariç, öncelikle, artık, itibaren, dolayısıyla)</p> <p>Fiillerde etkenlik ve edilgenlik</p>
<p>B2</p>	<p>Rivayet birleşik zaman çekimleri</p> <p>Sıfat fiiller (-Ar, -mAz, -AsI)</p> <p>Zarf fiiller (-AlI, -dIkçA, -mAksızIn, -cAsInA, -DIğIndA)</p> <p>Edat ve bağlaçlar (oysaki, halbuki, meğerse, mademki, ne var ki, sanki, veyahut, ile, lakin, dahi, ki, öyleyse, oysa, yeter ki, hatta, bilakis, bari, bundan böyle, şayet, takdirde) Kelimedede yapı</p> <p>Birleşik fiiller Fiillerde işteşlik ve ettirgenlik</p>
<p>C1</p>	<p>Cümlelerin öğeleri, cümlede vurgu</p> <p>Cümle türleri</p> <p>Yazım ve noktalama kuralları</p> <p>Anlatım bozuklukları</p>

(Gültekin, 2019)

EK 2: Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Metni Olarak Uyarlanacak Türk Masallarının Seçiminde ve Düzenleme Sırasında Kullanılan Ölçütler

	EVET	HAYIR
Metinde insani değerlere aykırı ifadeler var mı?		
Metin öğrencilere estetik duyarlılık kazandıracak nitelikte mi?		
Metinde öğrencilerin dikkatini çekecek, derse karşı güdüleyecek mizah unsurları bulunuyor mu?		
Metin içerisinde söz dağarcığını geliştirecek kelime ya da kelime grupları bulunuyor mu?		
Metin içerisinde orantılı bir ölçüde mecaz ya da örtük anlamlı ifadeler bulunuyor mu?		
Metin sınıf içi etkinliklere uyarlanarak kullanılmaya uygun mu?		
Metinde kültürel ya da ahlaki değerlere aykırı ifadeler var mı?		
Metinde müstehcen ifadeler bulunuyor mu?		
Metinde işlenen konular öğrencilerin günlük hayatta karşılaşılabileceği türde konular mı?		
Metinde tutarlılık ve bütünlük var mı?		
Metinde az da olsa anlamı bilinmeyen kelimeler mevcut mu?		
Metin içerisinde metnin anlaşılmasını sağlayan ipuçları var mı?		
Metin öğrencilerin okuduğu metni çevresiyle paylaşmak isteyeceği özellikte mi?		
Metinde siyasi kutuplaşmalara, ayrımcılığa yol açacak ifadeler var mı?		
Metinde Türk kültürünü yansıtan unsurlar bulunuyor mu?		
Metinde Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtan unsurlar yer alıyor mu?		
Metin içerisinde deyim, atasözü ya da kalıplaşmış ifadeler bulunuyor mu?		
Metnin uzunluğu öğrenci seviyesi için uygun mu?		
Metin kültür aktarımı kapsamında işlevsel mi?		

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Ali ÖZDİN
Doğum Yeri ve Tarihi : Meram / 25.01.1992
Medeni Durumu : Bekar
e-posta : aliozdin11@gmail.com

Eğitim Bilgileri

İlkokul : Mehmet Beğen İlköğretim Okulu
Ortaokul : Mustafa Bülbül İlköğretim Okulu
Lise : Mehmet – Emine Akdoğan Anadolu Lisesi
Lisans : Akdeniz Üniversitesi / Türkçe Eğitimi Bölümü
Yüksek Lisans :
Doktora :

İş Deneyimi

- 1.
- 2.

İlgi Alanları

Ödülleri

Diğer Bilgiler

Yayımları
